

Diyarbakır Moda ve Hazır Giyim Akademisi DİMODA | Fizibilite Çalışması

Haziran 2020

Diyarbakır Moda ve Hazır Giyim Akademisi

DİMODA | Fizibilite Çalışması

"Diyarbakır Moda ve Hazır Giyim Akademisi Fizibilitesi, 2018 Yılı Fizibilite Desteği kapsamında Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından sağlanan mali destek ile yürütülmektedir."

Sözleşme No: TRC2/18/FD/0022

"Idema Life Catering Organizasyon Hiz. Tic. Ltd. Şti. adına çalışma yapan ekip
Atakan AVCI, Hamza KOCATEPE © 2020"

YÖNETİCİ ÖZETİ

Tekstil ve hazır giyim, günlük yaşamın temel bir parçasıdır ve küresel ekonomide önemli bir sektördür. Kısaca tekstilsiz bir dünyada yaşadığınızı hayal etmek zordur. Neredeyse herkes, her yer ve her zaman tekstil ürünleri ile temas halindedir. Bu, özellikle raporun odak noktası olan moda ve tasarım için geçerlidir.

Tekstil endüstrisi de küresel alanda önemli bir sektördür. Bu sektör dünyada yüz milyonlarca kişiye istihdam sağlamaktadır. Tekstil ve hazır giyim endüstrileri, dünyanın en eski, en büyük ve en küresel endüstrilerinden biridir. Tekstil ve hazır giyim endüstrileri, pek çok gelişmekte olan ülkede üretim, istihdam ve ticaretin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. İhracata yönelik sanayileşme yapan ülkeler için tipik bir emek yoğun “başlangıç” endüstrisi konumundadır. Bu sektörler gelişmekte olan ülkelerde vasıfsız işgücü için giriş seviyesi işler de dâhil olmak üzere bir dizi fırsat sunmaktadır.

Diyarbakır geçmişten günümüze gelen süreçte bölgesinin önemli çekim merkezlerinden birisi olmuştur. Tekstil günümüzde Diyarbakır’ın bu etkisini güçlendiren bir endüstri haline gelmiştir. Özellikle İstanbul gibi metropollerde artan maliyetler ve çalışma zorluklarından çıkış yolu arayan işletmeler için Diyarbakır’da sağlanan teşvikler ve Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi’nin işletmeye alınması gibi altyapı imkânları bu işletmeleri Diyarbakır’a yatırım yapmaya teşvik etmektedir. Bölgenin önemli bir pamuk üreticisi olan Diyarbakır tekstil endüstrisi için ihtiyaç olan hammaddeye de sahiptir. Şu an Diyarbakır’da bir tekstil kümesinden bahsetmek mümkün değildir. Ancak yapılan birçok odak grup toplantısı ve araştırmalar Diyarbakır’ın bir tekstil kümesi olması yönünde ilerlediğini göstermektedir. Doğal olarak bu yatırım ivmesine kamu politika karar vericileri kayıtsız kalmamaktadır. Tekstil ve hazır giyim endüstrisinin geri ve ileri bağlantı diğer endüstrilerine destek vermekte, nitelikli eleman ihtiyacını gidermeye yönelik adımlar atmakta, yatırım ortamını iyileştirmeye gayret etmektedirler. Diyarbakır Valiliği, Diyarbakır Ticaret Odası, Karacadağ Kalkınma Ajansı, GÜNTİAD vb. kuruluşların iletişim ve iş birliğine açıklığı Diyarbakır yatırım ortamında yaşanan iyileşmenin aktörleri olarak gözükmektedir.

Bu rapor Diyarbakır Moda ve Hazır Giyim Akademisi yatırım fizibilitesi hazırlanması amacıyla ortaya konulmuştur. Rapor hazırlanırken Diyarbakır saha ziyaretleri, Örnek uygulama saha ziyaretleri (İstanbul çalışma ziyareti), literatür taraması (dünyada ve Türkiye’de iyi uygulama örnekleri iş modelleri taraması), anket ve analiz çalışmaları, odak grup toplantıları vb. bir dizi etkinlik gerçekleştirilmiştir. Yatırım hesaplaması yapılırken iki opsiyon değerlendirilmeye alınmıştır. Birincisi yatırımın Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi yerleşkesinde komple yeni yatırım olarak yapılmasıdır. İkinci opsiyon ise Sanayi Mektebi binası içinde gerçekleştirilmesidir. Yapılan çalışma sonucunda her iki tercih de fizibil çıkmamaktadır. Ancak İstanbul Moda Akademisi ziyareti sonucu elde edilen bilgiler Diyarbakır’da kurulması planlanan akademi için yol gösterici niteliktedir. İstanbul Moda Akademisi, Avrupa Birliği proje finansmanı ile kurulmuş, kümelenmeyi ve yaratıcı endüstrileri destekleyici niteliği ile İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri (İTKİB)’nin

kurumsal desteğini almış bir eğitim kurumudur. Uzun yıllar İTKİB mali desteğini alan İstanbul Moda Akademisi günümüzde özerk yönetim ve mali yapısı ile marka değerine sahip olabilmıştir. Halen İTKİB'in kurumsal desteğine sahip olmanın öneminin farkındadırlar. Diyarbakır Moda ve Hazır Giyim Akademisi yatırımını bu anlamda Diyarbakır'da gerçekleştirmek önemli bir dışsallık sağlayacaktır. İř birliği içinde yer alan kamu ve özel sektör temsilcilerinin oluşturduğu otoritelerin bu yatırımı desteklemesi Diyarbakır'ın kalkınması ve yatırımın geleceği açısından önemlidir. Bu açıdan bakıldığında kısa vadede ve operasyonel düzenlemelerle Sanayi Mektebi Yerleşkesi, yatırım finansmanı sağlanması durumunda Tekstil İhtisas Organize Sanayi Yerleşkesi, tekstil ve hazır giyim endüstrinin gelişimi ve yatırımın sosyal faydaları düşünöldüğünde yine de önerilmektedir.

1. GİRİŞ	8
2. PROJENİN TANIMI ve KAPSAMI	10
2.1. Tanım	10
2.1.1. Projenin Adı	10
2.1.2. Türü ve Teknik İçeriği	10
2.1.3. Proje Sahibi Kuruluş ve Yasal Statüsü	10
2.2. Uygulama Kapsamı	10
2.2.1. Uygulama Süresi ve Yeri	10
2.2.2. Bileşenleri	10
2.2.3. Hedef Aldığı Kitle ve/veya Bölgesi	10
2.3. Büyüklüğü	11
2.3.1. Kapalı Alan	11
2.3.2. Toplam Yatırım Miktarı	11
2.4.1. Girdiler	11
2.4.2. Proje Çıktısı	11
3. PROJENİN ARKA PLANI	12
3.1. Diyarbakır İli Analizi	12
3.1.1. Diyarbakır İlinin Ekonomisi	15
3.1.2. Tarım	16
3.1.3. Dış Ticaret	16
3.1.4. Ticaret ve Sanayi	19
3.1.4.1. Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası	19
3.1.4.2. Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi	20
3.1.4.3. Küçük Sanayi Siteleri	21
3.1.4.4. Dicle Üniversitesi ve Ar-Ge Altyapısı	22
3.2. Türkiye’de Hazır Giyim	23
3.2.1. Üretim Geleneği	24
3.2.2. Yoğunlaşmış Üretim Yapısı	25
3.2.3. Pamuk Üretimi	25
3.2.4. Devlet Destekleri	25
3.3. Diyarbakır İlindeki Sanayi Sektörü ve Tekstil Yeri	26
3.3.1. Dicle Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü ve Stratejik Planı Analizi	27
3.3.2. Türkiye’de Tekstil Alanında Eğitim Veren Meslek Liseleri	28
İplik Üretim Teknolojisi Dalı	28
Dokuma Makina Operatörlüğü Dalı	28
Endüstriyel Düz Örme Dalı	28
3.4. İstanbul Çalışma Ziyareti ve Uluslararası Örnekler	29
3.4.1. İstanbul Moda Akademisi - İMA	29
3.4.2. İMA ile olası Eğitim Planlama ve Eğitim Hizmeti Alım Çalışmaları	32
3.4.3. Lasalle College	32
3.4.4. İstanbul’da Firması Olan Paydaşlar ile GZFT Analizi	33
3.5. Uluslararası Uygulamalar	34
3.5.1. Üniversiteler ve Özel Okullar	34
3.5.2. Royal Academy of Design - Bangalore / Hindistan	34
3.5.3. Bunka Moda Koleji - Japonya	35
3.5.5. Pearl Academy - Hindistan	35
3.5.6. Accademia Costume & Moda (ACM) - İtalya	37
3.5.7. Amsterdam Fashion Institute - Hollanda	37
3.5.8. Central St Martins - İngiltere	38
3.5.9. Çin Sanat Akademisi - Çin	38
3.5.10. Donghua Üniversitesi - Çin	39
3.5.11. École Duperré Paris - Fransa	39
3.5.12. ESMOD International - Fransa	39
3.5.13. Chambre Syndicale de la Couture Parisienne (ECSCP) - Fransa	40

3.5.14. Londra Sanat Üniversitesi - İngiltere	40
3.5.15. Yeni Delhi Ulusal Moda Teknolojisi Enstitüsü (NIFT) - Hindistan	41
3.5.16. Parsons Tasarım Okulu – Amerika Birleşik Devletleri	41
3.5.17. Polimoda - İtalya	42
3.5.18. Shenkar College - İsrail	42
3.5.19. İsveç Tekstil Okulu - İsveç	43
3.5.20. Uluslararası Alanda Eğitim Kalitesi ve İşe Yerleştirme Konularında Öne çıkan Eğitim Kurumları	43
3.6. Diyarbakır İl Teşvik Yatırımları ve Teşvik Durumu	45
3.6.1. Bölgesel Politikalar	47
4. PROJENİN GEREKÇESİ	49
4.1. Dış Pazar Durumu	50
4.2. Diyarbakır Talep Durumu	52
5. MAL ve/veya HİZMETLERİN SATIŞ-ÜRETİM PROGRAMI	60
6. PROJE YERİ/UYGULAMA ALANI	61
6.1. Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi	62
6.2. Diyarbakır Sanayi Mektebi Tasarım ve Eğitim Merkezi	64
6.3. Diyarbakır Tekstil Kent Yerleşkesi Moda Akademisi	65
7. TEKNİK ANALİZ ve TASARIM	68
7.1. Moda Tasarım Programı	68
7.2. Modelistlik Programı	69
8. PROJE GİRDİLERİ	72
9. ORGANİZASYON YAPISI, YÖNETİM ve İNSAN KAYNAKLARI	73
9.1. DİMODA Moda ve Tekstil Akademisi Yapılanma Önerileri	73
9.1.1. Model 1: Anonim Şirket İşletme Modeli	74
9.1.2. Model 2: Eğitim Kooperatifi	74
10. PROJE YÖNETİMİ VE UYGULAMA PROGRAMI	79
10.1. Proje Yürütücüsü Kuruluş	79
10.2. Proje Uygulama Programı	79
10.3. İşletme Dönemi Gelir ve Giderleri	81
10.3. 1. Tahmini Personel ve İşletme Giderleri	81
10.4. Toplam Yatırım Tutarı ve Yıllara Dağılımı	84
10.5. Projenin Finansmanı	85
10.6. Proje Analizi	86
10.6.1. Gelir-Gider Hesabı	86
10.6.2. Net Nakit Akışı Hesabı	86
10.6.3. Fayda Masraf Oranı	87
10.6.4. Yatırımın Geri Dönüş Hesabı	88
10.6.5. Gelir-Gider Hesabı	88
10.6.6. Net Nakit Akışı Hesabı	88
10.6.7. Fayda Masraf Oranı	88
10.7. Sosyal Analiz	89
10.8. Bölgesel Analiz	91
10.9. Duyarlılık Analizi	93
10.10. Risk Analizi	95
SONUÇ	97
EKLER	97
KAYNAKÇA	98

Şekiller Listesi

Şekil 1 Diyarbakır İli Haritası	13
Şekil 2. 2000 Yılından Bu Yana Giyim Satışlarının Büyümesi ve Giyim Kullanımındaki Düşüş.	49

Resimler Listesi

Resim 1. Dünya Çapında İşe Yerleştirme ve Başvuru Kabulü Oranlarına Göre Öne Çıkan Moda ve Tasarım Okullarının Coğrafi Konumları	44
Resim 2. Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Vaziyet Planı.....	63
Resim 3. Sanayi Mektebi Bina İçi Görünümü.....	64
Resim 4. Sanayi Mektebi Bina Dış Görünümü	65
Resim 5. Sanayi Mektebi Mimari Planı	65
Resim 6. Diyarbakır Moda Akademisi Tasarım-1	66
Resim 7. Diyarbakır Moda Akademisi Tasarım-2	67

Tablolar Listesi

Tablo 1. Diyarbakır'a İlişkin Genel Bilgiler	12
Tablo 2. Diyarbakır İlinin İlçeleri ve Nüfus Dağılımı.....	14
Tablo 3. İhracat Göstergeleri.....	17
Tablo 4. En Çok İhracat Yapılan 11 Ürün.....	17
Tablo 5. Yıllara Göre İhracat ve İthalat Değerleri ve Firma Sayıları, 2000-2018	18
Tablo 6. Diyarbakır İlinin Türkiye'deki Ekonomik Durumu	18
Tablo 7. İthalat ve İhracat Yapan Başlıca Ülkeler	19
Tablo 8. İşlem Hacmine Göre İlk 10 Ticaret Borsası.....	20
Tablo 9. Diyarbakır Tekstil İhtisas OSB Mevcut Durumu.....	21
Tablo 10. Diyarbakır İli Küçük Sanayi Siteleri.....	22
Tablo 11. Dicle Üniversitesi İstatistikleri (2017-18).....	23
Tablo 12. Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Enleri.....	24
Tablo 13. Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü 2020-2024 için Stratejik Planı	28
Tablo 14. Türkiye'de Tekstil Alanında Eğitim Veren Meslek Liseleri.....	28
Tablo 15. Paydaşlar ile GZFT Analizi	33
Tablo 16. Öne Çıkan Eğitim Kurumları	44
Tablo 17. Diyarbakır' da 2019 yılına ait yatırım teşvik belgeleri	45
Tablo 18. Bölgesel Teşviklerden Yararlanacak Sektörler ve Yatırım Tutarı	45
Tablo 19. Yatırıma Katkı Oranları ve Vergi İndirim Oranları	46
Tablo 20. Faiz Desteği.....	46
Tablo 21. Bölgesel Teşvik Uygulamalarında Sağlanan Destekler	47
Tablo 22. Dünya İthalat Miktarı.....	52
Tablo 23. Diyarbakır'daki İşletmelerin Tekstil Üretimi Yaparken Yaşadığı Temel Sorunlar.....	54
Tablo 24. İşletmelerin Kalite Yönetim Sistemi Varlığı.....	54
Tablo 25. İşletmelerin Ürünlerini Satmak İçin Kullandıkları Pazarlama Kanalları.....	55
Tablo 26. İşinizde Hangi Alanlarda Desteğe İhtiyaç Duyuyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	56
Tablo 27. Personel Temini Konusunda En Fazla Hangi Vasıflardaki Personeli Bulmakta Sorun Yaşıyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	57
Tablo 28. Bu Eğitim Kurumunda Hangi Eğitimler Verilmelidir? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	59
Tablo 29. Eğitim Programlarının Eğitimine İlişkin Bilgiler	60
Tablo 30. Alanların Avantaj ve Dezavantajları.....	62
Tablo 31. Moda Tasarım Programı 1. Yıl	68
Tablo 32. Moda Tasarım Programı 2. Yıl	69
Tablo 33. Modelistlik Programı	70

Tablo 34. Kısa Dönemli Kurumsal Eğitimler.....	71
Tablo 35. DİMODA Akademisi Demirbaş Listesi.....	72
Tablo 36. DİMODA Anonim Şirketi Üye Önerileri	74
Tablo 37. DİMODA Kooperatifi Üye Önerileri.....	75
Tablo 38. Personel Görev ve Dağılımları.....	77
Tablo 39. Personel Görev ve Dağılımları.....	78
Tablo 40. Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Oluşumuna Katılan Kurum ve Kuruluşlar	79
Tablo 41. Program Takvimi -1. Senaryo	80
Tablo 42. Program Takvimi-2. Senaryo	80
Tablo 43. İşletme Dönemi Gelirleri.....	81
Tablo 44. İşletme Gider Kalemleri (1. Senaryo)	81
Tablo 45. Personel Giderleri Kalemleri (1. Senaryo).....	82
Tablo 46. İşletme Gider Kalemleri (2. Senaryo)	83
Tablo 47. Personel Gider Kalemleri (2. Senaryo)	84
Tablo 48. Yatırım Kalemleri (1. Senaryo).....	85
Tablo 49. Yatırım Kalemleri (2. Senaryo).....	85
Tablo 50. Gelir Gider Hesabı	86
Tablo 51. Net Nakit Akış Hesabı	86
Tablo 52. Fayda-Masraf Oranı	87
Tablo 53. Yatırımın Geri Dönüş Hesabı.....	88
Tablo 54. Yatırımın Gelir-Gider Hesabı	88
Tablo 55. Net Nakit Akış Hesabı	88
Tablo 56. Fayda-Masraf Oranı	89
Tablo 57. Birinci Senaryo Duyarlılık Analizi Gelir-Gider Tablosu.....	93
Tablo 58. İkinci Senaryo Gelir-Gider Tablosu.....	94

1. GİRİŞ

Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi kuruluş protokolü Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 11 Mayıs 2016 tarihinde onaylanarak tüzel kişilik kazanmıştır. Bu tarihten itibaren belirlenen bölgede kurulacak olan Tekstilkent için paydaşlar ve kamu otoriteleri arasında fikir alışverişleri ve toplantılar gerçekleşmiştir. Bu kapsamda bölgede yaratılacak olan istihdam beklentisi ve 10 yıllık vizyonda oluşacak olan istihdam alanı için ihtiyaç analizleri ve saha çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Sektörde yer alan önemli paydaş kurumların 10 yıllık vizyonda yaklaşık olarak 10.000 (on bin) civarında bir istihdam öngörüsü bulunmaktadır. Bu kapsamda öngörülen ve kurulacak Tekstilkent içerisinde yapılması için fizibilite çalışması başlatılan Moda ve Hazır Giyim Akademisi için bir çalışma gerçekleştirilmek istenmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerin öne çıkan üstünlüklerinden biri de mesleki eğitim ve bu alanda yapılan uygulanabilir çalışmalardır. Gelişmiş ülkelere bakıldığında mesleki ve teknik eğitime büyük önem verdikleri görülmektedir.

Çağımızda bilim ve teknolojiadaki hızlı değişme ve gelişmeler sonucu, Türk sanayisi çok boyutlu bir yapıya ulaşmıştır. Türkiye'nin kalkınma hedefleri doğrultusunda istenilen şekilde gelişebilmesi için sanayi ve iş çevrelerine ihtiyaç duyulan sayıda ve nitelikte elemanların yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında mesleki ve teknik eğitim, Türkiye için büyük önem taşımaktadır.

Türkiye'deki mesleki ve teknik eğitim çalışmalarının önemli bir bölümü ortaöğretim kurumlarınca yürütülmektedir. Bu kurumlar, ilköğretim ile yükseköğretim arasındaki bağlantı işlevini yerine getirmenin yanı sıra, yükseköğretime devam etmeyen öğrencileri çalışma yaşamına hazırlamakla da yükümlüdürler. Oysa bu iki görevi birlikte yürütmek güçleşmektedir. Öğrencileri yükseköğretime hazırlamaya yönelik bir program uygulandığında, öğrenme içeriği kuramsal kalmaktadır. Bunun yanında iş yaşamına dönük eğitim yapıldığında ise, sadece uygulamalı becerilere yönelik eğitimlere ağırlık verilmektedir. Bu aşamada sanayinin ihtiyaç duyduğu eleman tedarikinin ise tamamlayıcı yaygın eğitim kurumları tarafından karşılanması gerekmektedir.

Bu noktada Diyarbakır'da hazır giyim sektöründe yaşanan gelişmeler ve kümelenme süreci ile yaşanan sorunların çözülme süreci incelenmelidir.

Bu çalışma içerisinde paydaşlar ile birlikte ortak akıl toplantıları ve ihtiyaç analizleri yapılması planlanmıştır.

Bu proje ile aşağıdaki sonuçlara ulaşılması hedeflenmektedir:

- Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi'nin faydalanabileceği bir eğitim merkezi kurmak,
- Kurulacak olan eğitim merkezinde hazır giyim işletmelerinin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağını yetiştirmek,

- Merkez bünyesinde hazır giyim sektöründe temel eğitimini tamamlamış kişilerin uzmanlaşabileceği eğitim programları uygulamak,
- İşletmeler ile merkez arasında sürekli iş birliğini sağlayacak bir yönetim modeli hazırlamak,
- Akademide verilecek teorik eğitimleri işletmeler içerisinde pratik eğitimler ile destekleyecek bir model oluşturmak,
- OSB bünyesinde faaliyet gösteren işletmelerin kapasitesi, ürün çeşitliliği ve stratejik hedefleri de değerlendirerek eğitim programlarını planlamak,
- Merkez bünyesinde ihtiyaç duyulan makine ve ekipmanlarını belirlemek, merkez kapasitesini belirleyerek yatırım maliyetini oluşturmak,
- Merkezin Türkiye'deki moda akademileri ile iş birliğini sağlayabileceği alanları belirlemek ve taslak iş birliği protokollerini hazırlamak belirlenen hedeflerdir.

2. PROJENİN TANIMI ve KAPSAMI

2.1. Tanım

2.1.1. Projenin Adı

Diyarbakır Moda ve Hazır Giyim Akademisi – DİMODA fizibilite çalışması

2.1.2. Türü ve Teknik İçeriği

Yapılacak olan yatırım, eğitim sektöründe komple bir yatırımdır. Yatırım, hibe kaynakları ile gerçekleştirilecektir.

2.1.3. Proje Sahibi Kuruluş ve Yasal Statüsü

Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi'dir. 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'na göre kurulmuştur.

2.2. Uygulama Kapsamı

2.2.1. Uygulama süre ve yeri

Uygulama süresi minimum 20 yıl olarak planlanmıştır. Yatırım yeri Diyarbakır'dır.

2.2.2. Bileşenleri

Moda Tasarım Akademisi

Eğitim Salonu

Eğitim Atölyeleri

İdari Kısımlar

Ortak Kullanım Alanları

2.2.3.Hedef aldığı kitle ve/veya bölgesi

-Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi işletmeleri,

- Güneydoğu Tekstil Sanayi İş Adamları Derneği üyeleri,

-Diyarbakır tekstil ve hazır giyim işletmeleri,

-Hazır giyim endüstrisinde çalışmak isteyen profesyoneller, örgün öğretim mezunları, vasıflı ve vasıfsız işçiler,

-Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki tekstil ve hazır giyim işletmeleri

2.3. Büyüklüğü

2.3.1. Kapalı alan

2.000 m² (Tüm fonksiyonları dâhil)

2.3.2. Toplam yatırım miktarı

1. Senaryo: Sanayi Mektebi Yatırımı – 314.861 TL

2. Senaryo: Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Yatırımı - 3.380.000 TL

2.4. Girdi ve Çıktılar

2.4.1. Girdiler

Temel girdilerin aşağıdaki gibi gerçekleşmesi planlanmaktadır.

- Akademi İnşaatı
- Akademi Makine Teçhizat Alımı
- Yönetim Alanı Tefrişatı
- Akademi Tüzel Kişilik Oluşumu
- İnsan Kaynakları Temini

2.4.2.Proje çıktısı

Akademi kurulumu

3. PROJENİN ARKA PLANI

3.1. Diyarbakır İli Analizi

Diyarbakır en eski zamanlardan bu yana her zaman önemini muhafaza etmiş bir kenttir. Ayrıca adı geçtiğinde yalnızca bir kent olarak değil, geniş bir coğrafi alanı ifade eden özelliği ile bahsedilen tarihi sürecin devamlılığını da belirgin olarak göstermektedir.

Diyarbakır İli Coğrafi Durumu

Diyarbakır, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin ortasında yer almaktadır. Bölgede sınır komşusu olan şehirler ise doğuda Batman ve Muş, batıda Şanlıurfa, Adıyaman, Malatya, güneyde Mardin ve kuzeyde Bingöl'dür. Yüzölçümü 15.168 km²'dir.

Diyarbakır iline ulaşım kara, hava ve demir yolu ile yapılabilmektedir.

Hava yolu ile Diyarbakır'dan Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Bursa ile direk uçuşlar yapılabilmektedir.

Tablo 1. Diyarbakır'a İlişkin Genel Bilgiler

Enlem (Kuzey)	37 92		
- Boylam (Doğu)	40 21		
- İklim	Karasal İklim		
Ortalama Sıcaklık	15,8 °C		
En Sıcak Ay ve Ortalaması	Ağustos, 44,8 °C		
En Soğuk Ay ve Ortalaması	Aralık, -23,4 °C		
Yıllık Yağış Miktarı Ortalaması (mm)	474,9		
Diyarbakır İli Arazi Dağılımı, 2017			
Alanı (Da)		Oranı (%)	
Toplam	1.512.691	100,00	
Tarım Alanı	683.642	45	
Çayır-Mera	381.642	25	
Ormanlık ve Fundalık	384.662	26	
Diğer Alan	62.950	4	

Kaynak: Diyarbakır İli 2017 Yılı Çevre Durum Raporu

Diyarbakır Havzası, Basra Körfezi'nden başlayan ve Toros eteklerine uzanan ve Güneydoğu Toroslardan çevreleyen Amanos Dağları ve Lübnan Yolu ile Filistin'e ulaşan rotanın kuzey ucunda yer alır. Havza; Karacadağ, Mardin Eşiği ve Toros Dağları arasında bir step adacığı şeklindedir.

İlin büyük bir bölümünü oluşturan step bölgeleri yağışı az olan, bağıl nemi düşük ve kurak dönemi çok uzun olan bölgelerdir. Bu durum bitki yaşamını etkileyen önemli bir engeldir. Havzadaki step bitkilerini Verbascum, Astragalus, Delphinium, Eryaglum, Euphorbia, Gentiana, Silene, Trifolium, Bromus, Thymus, Achillea ve Convulvulus'ların çeşitleri oluşturur. Diyarbakır'ın en önemli akarsuyu Dicle Nehri'dir. İlin tamamı Dicle Nehri sayesinde sulanır. Diyarbakır'da doğal göl bulunmamaktadır. Baraj gölleri ile göletler mevcuttur.

Şekil 1 Diyarbakır İli Haritası

Diyarbakır ilinde Bağlar, Bismil, Çermik, Çınar, Çüngüş, Dicle, Eğil, Ergani, Hani, Hazro, Kayapınar, Kocaköy, Kulp, Lice, Silvan, Sur ve Yenişehir olmak üzere toplamda 17 ilçesi bulunmaktadır. Diyarbakır ilinin toplam nüfusu 1.732.396'dır.

Tablo 2. Diyarbakır İlinin İlçeleri ve Nüfus Dağılımı

İlçe adı	Nüfus	İlçe adı	Nüfus
Diyarbakır	1.732.396	Çermik	50.812
Bağlar	388.387	Dicle	38.220
Kayapınar	362.407	Kulp	36.640
Yenişehir	206.793	Hani	33.100
Ergani	130.105	Lice	26.163
Sur	117.674	Eğil	23.369
Bismil	112.306	Hazro	16.935
Silvan	86.672	Kocaköy	16.679
Çınar	74.207	Çüngüş	11.927

Kaynak: TÜİK Başkanlığı

TÜİK 2018 verilerine göre Diyarbakır 1.732.396'lık nüfusuyla Türkiye'nin on ikinci büyük nüfusuna sahip kenttir. Yıllık nüfus artış hızı 15,88 ile Türkiye ortalamasının 3 puan üstündedir.

Diyarbakır ilinin toplam yüzölçümü 15.168 km²'dir. En büyük ilçeleri ise Çınar (1.934), Bismil (1.679), ve Kulp (1.560)'dur. 2017 TÜİK verilerine göre toplam nüfusun cinsiyete göre dağılımı ise 857.070'i erkek ve 842.831'i kadın olarak görülmektedir. 15-29 yaş arasındaki genç nüfus ise 483.986 olarak görülmektedir. 10-14 yaş arası genç nüfus ise 179.025 olarak görülmektedir.

Diyarbakır'ın net göç hızı binde -4,98'dir. Diyarbakır'a göç eden kişi sayısı 40.493 iken, Diyarbakır'dan göç eden kişi sayısı 48.983'tür. Diyarbakır en çok İstanbul, İzmir, Ankara, Antalya, Mersin, Adana illerine göç vermektedir.

2016/17 eğitim dönemi içerisinde Diyarbakır'da bulunan okul sayısı 2.435, öğrenci sayısı ise 479.706 olarak görülmektedir. Bunların içerisinde 411 okul ve 162.033 öğrenci ortaokul seviyesindedir. Yükseköğretim kurumlarında ön lisans ve lisans düzeyindeki öğrenci sayıları ise Diyarbakır'da mezun 6.178, okuyan 28.274, yeni kayıtlı 5.273'tür. Lise veya dengi okul mezunu 196.434, yüksekokul veya fakülte mezunu ise 130.090'dır. 2018 TÜİK verilerine göre TRC2 Bölgesinde 15-64 yaş arasında işgücüne katılma oranı 50,7; işsizlik oranı 18,8; istihdam oranı ise 41,1'dir.

3.1.1. Diyarbakır İlinin Ekonomisi

Cumhuriyetin kurulmasının ardından alınan sanayileşme kararlarıyla 1930 yılların ortalarına doğru Diyarbakır'da sanayileşme çabalarının önemli sonuçlar verdiği görülmektedir. O dönemin en önemli sanayi yatırımları tuğla ve kiremit fabrikasıdır. 1933 yılına gelindiğinde 2 adet tuğla ve kiremit fabrikası mevcuttur. Dönemin önemli bir ihtiyacı olan buz, iki fabrika tarafından karşılanmaktadır. Buz fabrikalarından biri özel sektöre diğeri ise Diyarbakır Bankası T.A.Ş.'ye aittir. 1933 yılında kurulan Yeni Un ve Çeltik Fabrikası, bu yıllarda kurulan en önemli üretim merkezlerinden biri olmuştur. 19. yüzyılda Diyarbakır'da pamuklu, yünlü, ipekli kumaş dokumacılığı, demircilik, bakırcılık ve kuyumculuk önemli sanayi ve ticari faaliyetlerdir.

Günümüzde Diyarbakır, Güneydoğu Anadolu Bölgesi içinde büyüme ve hizmet sunma potansiyeli yüksek olması dolayısı ile Cazibe Merkezleri Programı'nda "Cazibe Merkezleri" olarak belirlenmiştir.

Ülke çapında bakıldığında ise sosyo-ekonomik gelişmişlik durumlarına göre Diyarbakır 6. Bölge'de bulunmaktadır. Orta düşük gelir grubunda yer alan iller ile birlikte değerlendirildiğinde Diyarbakır'ın da insani sermaye, sosyal sermaye ve emek piyasası içerisinde yeterince iyi verilere sahip olmadığını söyleyebiliriz.¹ Örneğin piyasa büyüklüğüne göre 23., finansal derinlikte 70., rekabetçilikte 71. sırada yer almaktadır.

Uluslararası Rekabetçilik Araştırmaları Kurumu tarafından 2018 yılında yayınlanan İller arası Rekabetçilik Raporu'na göre Diyarbakır genel sıralamada 69., yenilikçilikte 26., üretim ve ticarete 52. ve yaşanabilirlikte 68. sırada bulunmaktadır.²

Yukarıda belirtilen sıralamayı değiştirmek yönünde önemli bir çabanın olduğunu belirtmek gerekir. Kamu yatırımlarının 2018 yılında illere ve sektörler göre yapılan değerlendirmede kamu yatırımlarının ulaştırma-haberleşme sektöründe yoğunlaştığı, bunu diğer kamu hizmetleri, eğitim, tarım, sağlık, enerji ve madencilik sektörlerine yapılan yatırımların takip ettiği görülmektedir. 2018 yılında tüm illere eğitim yatırımı yapılırken, diğer sektörlerde ise kamu yatırımı yapılmayan iller bulunmaktadır. Bununla birlikte Diyarbakır Türkiye'de en yüksek tutarlı tarım yatırımı 648.300 bin TL ve 10.600 milyon TL konut yatırımı ile önemli bir kamu yatırımı alabilmiştir.

Diyarbakır'ın ekonomisi hayvancılık ve tarım odaklıdır, bununla birlikte turizm, ticaret ve küçük çaplı sanayi de ekonomisini oluşturmaktadır.³ Diyarbakır'ın coğrafi konumu sebebiyle bu bölgede tarım ve hayvancılığın güçlendiğini de görmekteyiz. Yine bulunduğu jeopolitik ve coğrafi konumu sebebiyle yoğun nüfusa sahip olması, kentteki hizmet sektörünü de

1 Türkiye İçin Bir Rekabet Endeksi, <http://www.turkonfed.org/Files/ContentFile/turkiye-icin-bir-rekabet-endeksi-raporu.pdf>

2 İllerarası Rekabetçilik Endeksi 2018, http://www.urak.org/wp-content/uploads/2019/05/URAK_%C4%B0RE_2018-2.pdf

geliştirmiştir. Birçok raporda ve il analizinde de yer verildiği üzere Diyarbakır son 10 yılda süreç olarak sanayi sektöründe ve imalat sektöründe de büyüme yaşamaktadır.³

Diyarbakır İli Sanayi Profiline Oluşturulması Raporu'na göre kentin ekonomik göstergelerine bakıldığında 4 temel gösterge karşımıza çıkmaktadır.

- İşgücü ve İşgücüne Katılım, İstihdam ve İşsizlik

- Dış Ticaret, İhracat, İthalat

- Bankacılık ve Finans

- Yatırım Teşvikleri, Yabancı ve Kamu Yatırımları

Diyarbakır ilinde işgücü her geçen dönem artmakta işgücü potansiyeli de oluşmaktadır. Yine bir diğer gösterge olan yatırım teşviki ve kamu yatırımları işgücü potansiyelini güçlendiren bir diğer etmendir. Fakat güncel durumda işgücündeki katılım oranı ve işgücünün kalifiye kapasiteye sahip olması noktasında verilen oranlara bakıldığında düşük oldukları hatta Türkiye sıralamalarında sondan ikinci olduğu görülmektedir. Diyarbakır'daki dış ticaret potansiyeli de bölgede yatırım teşvikini artırmakta dolaylı olarak işgücü ihtiyacını oluşturmaktadır. Bu kapsamda bölgede kalifiye işgücü ihtiyacı büyük önem arz etmektedir.

3.1.2. Tarım

Diyarbakır'ın ekonomisinin büyük bir kısmı, geniş ve elverişli tarım toprakları sayesinde, tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Sahip olduğu yoğun nüfus kentin hizmet sektöründe gelişmesini sağlamaktadır ve son yıllarda sanayi sektöründe de ilerlemeler göstermektedir.

Diyarbakır 700.000 hektarlık tarım arazisi varlığıyla Güneydoğu Anadolu Projesi'nin bütününün tarım alanlarının yaklaşık yüzde 20'sine tek başına ev sahipliği yapan bir şehir konumundadır.

3.1.3. Dış Ticaret

İhracat: 2018 yılında 210,9 milyon dolar ihracat gerçekleştirmiştir. GAP Bölgesi içerisindeki payı da 2018 itibarıyla %2,42 olmuştur. İhracat il sıralamasında Diyarbakır, 81 il arasında 36'ncı sırada yer almaktadır. Diyarbakır'da ekonomik faaliyetlere göre ihracat ve ithalat dağılımında ise imalat sanayinin sırasıyla 139.325.710 ve 63.394.904 dolardır.

Diyarbakır ihracatında ağırlıklı sektör madenciliktir. Diyarbakır ihracatında kum, kil ve taş ocakçılığı ürün grubu % 27'lik pay ile ilk sıradadır; öğütülmüş tahıl ürünleri %24 ile 2. sırada; taş %11 ile 3. sıradadır.

İthalat: 2018 yılında 82,7 milyon dolar ithalat gerçekleştirmiştir. GAP Bölgesi içerisindeki payı da 2018 itibarıyla %1,4 olmuştur.

Tablo 3. İhracat Göstergeleri

	Diyarbakır	Türkiye
Kişi Başı İhracat	124.5	2.175
İhracat İl Sıralaması	49	-
İhracat Yapılan Ülke Sayısı	61	220
Türkiye İçindeki İhracat Payı	0,12	-

Kaynak: TÜİK 2019, Hikmet Deniz: Diyarbakır Dış Ticareti 2017

ISIC'nin 4 basamaklı sınıflamasına göre, Diyarbakır'ın en fazla ihracat yaptığı ürünlere bakıldığında, sırasıyla; kum, kil ve taş ocakçılığı, öğütülmüş tarım ürünleri, taş ve plastik ürünlerin öne çıktığı görülmektedir. Aşağıdaki tabloda yer alan ürünler, Diyarbakır ihracatının % 90,01'ini oluşturan ilk 11 üründür:

Tablo 4. En Çok İhracat Yapılan 11 Ürün

Ürün	Fiyat (Bin Dolar)
Gıda ürünleri ve içecek	50.093
Taş ocakçılığı ve diğer madencilik	40.338
Metal cevherleri	25.123
Metalik olmayan diğer mineral ürünler	13.585
Ana metal sanayi	10.923
Plastik ve kauçuk ürünleri	9.582
Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	8.786
Motorlu kara taşıtı ve römorklar	8.368
Kimyasal madde ve ürünler	7.477
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makina ve cihazlar	6.648
Giyim eşyası	4.769
İlk 11 Ürün Toplamı	185.692
Genel Toplam	206.299
İlk 11 Ürünün Payı (%)	90,01

Kaynak: TÜİK 2018

Tablo 5. Yıllara Göre İhracat ve İthalat Değerleri ve Firma Sayıları, 2000-2018

	Diyarbakır				Türkiye			
	İhracat Değeri (bin \$)	İhracatçı Firma Sayısı	İthalat Değeri (bin \$)	İthalatçı Firma Sayısı	İhracat Değeri (bin \$)	İhracatçı Firma Sayısı	İthalat Değeri (bin \$)	İthalatçı Firma Sayısı
2000	7.604	15	12.238	46	27.774.906	25.031	54.502.821	39.606
2005	57.349	82	16.347	71	73.476.408	42.156	116.774.151	51.302
2010	164.989	128	39.575	113	113.883.219	50.379	185.544.332	59.262
2013	236.952	178	66.368	119	151.786.976	60.117	251.650.560	67.089
2015	193.947	171	59.711	163	157.610.158	63.586	207.206.544	69.387
2016	158.300	149	66.368	156	142.529.584	66.951	251.650.560	68.755
2017	197.796	184	66.368	190	156.992.940	71.259	251.650.560	74.364
2018	210.998	195	82.752	181	167.967.219	76.430	223.046.481	68.263

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı 2018**Tablo 6.** Diyarbakır İlinin Türkiye'deki Ekonomik Durumu

	Diyarbakır	Türkiye
Kişi Başı İthalat (dolar)	53	2.893
İthalat İl Sıralaması	45	
İthalat Yapılan Sayısı	57	223
Türkiye İthalatı İçindeki Payı (%)	0,04	

Kaynak: TÜİK, 2018

Diyarbakır ilinin ekonomik göstergelerinin dünya ekonomisindeki yeri ve ticaret yaptığı ülkeler, ülke ekonomisindeki yeri ve il bazında incelemek bir sonraki aşamada sanayi sektörünün son 10 yıldan bu yana gelişmekte olan sürecinin anlaşılmasında arka plan olarak önemli bir referans olacaktır.

Tablo 7. İthalat ve İhracat Yapan Başlıca Ülkeler

İthalat Yapılan Başlıca Ülkeler	Çin, Malezya, ABD, Almanya, Rusya Federasyonu
İhracat Yapılan Başlıca Ülkeler	Irak, Çin, Bahreyn, Hollanda, Suudi Arabistan, İran

Diyarbakır ili uluslararası alanda başta Irak olmak üzere Çin, Umman ve Suudi Arabistan gibi ülkelere ihracat yapmaktadır. Diyarbakır'ın 2018 yılındaki toplam ihracatının %47,2'si (97 milyon dolar) Irak'a yapılmıştır. Fakat bu pay Türkiye'nin Irak'a yaptığı toplam ihracatta çok düşük bir karşılık bulmaktadır.

3.1.4. Ticaret ve Sanayi

Sanayi ve ticaretin en mühim unsurlarından olan Ticaret ve Sanayi Odaları ile Ticaret Borsaları ve yüzlerce üyesi, Diyarbakır şehrinde şehrin gelişmesi hususunda kayda değer çalışmalar yaparak şehrin iktisadının gelişmesinde büyük pay sahibidir. Diyarbakır'daki vergi mükellefi sayısı Eylül 2019 verilerine göre 15.473'tir. Kişi başına düşen gayrisafi milli hâsıla 2018 verilerine göre 18.251 Türk lirasıdır.

Diyarbakır'da sanayinin ana üretim alanları ise;

1. İnşaat malzemeleri üretimi
2. Maden ve mermer üretimi
3. Metal ürünleri ve makine imalatı
4. Mobilya ve ahşap ürünleri üretimi
5. Gıda ürünleri imalatı
6. Tekstil ve hazır giyim üretimi
7. Plastik ürünler üretimi
8. Elektrik kablosu, LED aydınlatma, otomotiv yedek parçaları vb.dir.

Diyarbakır 2 adet oda ve borsaya sahiptir. Bunlar Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası ve Diyarbakır Ticaret Borsası'dır.

3.1.4.1. Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası

Bugünkü adıyla Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası'nın öncüsü olarak kabul ettiğimiz Diyarbakır Ticaret Meclisi 1883 yılında kurulmuştur.

Diyarbakır İSO 500'de 2017 yılında 1 tane otomotiv firması ile yer almayı başarmıştır. Gelecek Otomotiv, 521.522.899 TL ciro ile 443. sıradadır.

Diyarbakır Ticaret Borsası:

Diyarbakır Ticaret Borsası işlem hacmine göre Türkiye'nin en büyük ticaret borsalarından birisidir.

Tablo 8. İşlem Hacmine Göre İlk 10 Ticaret Borsası

Borsalar		İşlem hacmi(Bin TL)			Pay (%)			Değişim(%)	
		2016	2017	2018	2016	2017	2018	2017	2018
1	İstanbul	23.739.099	28.562.029	35.395.848	11,2	11,4	12,0	20,3	23,9
2	İzmir	9.562.055	13.190.263	16.435.938	4,5	5,3	5,5	37,9	24,6
3	Şanlıurfa	10.434.354	12.334.391	14.617.800	4,9	4,9	4,9	18,2	18,5
4	Konya	8.452.841	10.725.117	13.353.804	4,0	4,3	4,5	26,9	24,5
5	Ankara	6.791.697	8.646.264	12.448.423	3,2	3,5	4,2	27,3	44,0
6	Sakarya	7.301.413	8.270.580	9.491.898	3,4	3,3	3,2	13,3	14,8
7	Gaziantep	8.096.480	7.626.894	9.349.859	3,8	3,0	3,2	-5,8	22,6
8	Adana	6.008.320	9.351.997	9.312.946	2,8	3,7	3,1	55,7	-0,4
9	Mersin	5.684.064	5.986.216	7.415.642	2,7	2,4	2,5	5,3	23,9
10	Diyarbakır	5.408.399	5.395.852	5.443.560	2,5	2,2	1,8	- 0,2	0,9

3.1.4.2. Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi

Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi (OSB) 1990 yılında kesin yer seçim çalışmalarına başlamış, 1991-1995 yıllarında arsa kamulaştırma çalışmaları, 1996 yılında ilk arsa tahsisleri yapılmıştır. 16.04.2001 Tarihi itibari ile tüzel kişilik kazanmıştır. 1. 2. ve 3. Etap OSB alanında tahsis işlemi yapılmış 277 adet firma bulunmaktadır. Tahsis işlemi yapılan 200 firma üretim aşamasında, 33 firma inşaat aşamasında, 34 firma proje aşamasında, 10 firma kapalı durumundadır. Diyarbakır OSB’de firmaların sektörel dağılımında ilk sıralarda; %21 gıda, %12 metal, %12 plastik, %12 mobilya, %12 tekstil ve %7 inşaat malzemeleri gelmektedir. Bugün itibari ile istihdam sayısı 7.500 kişi olan Diyarbakır OSB’ de atık su arıtma tesisinin ve 4. etabın devreye girmesi durumunda 15.000 kişinin üzerinde istihdam olacaktır.

3.1.4.3. Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi

Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Yönetimi; Diyarbakır Valiliği, YİKOB, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası (DTSO), Diyarbakır Ticaret Borsası ve Güneydoğu Tekstil İş adamları Derneği (GÜNTİAD) kurucu ortaklığı ile kurulmuş olup Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi kuruluş protokolü, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 11 Mayıs 2016 tarihinde onaylanarak tüzel

kişilik kazanmıştır. Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi 129 hektarlık ve 10.249 metre uzunluğundaki ihata duvarı ile sınırlanacak bir alana sahiptir. Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi'ne ait alanın imar, parselasyon planları ve altyapı projeleri Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından onaylanmıştır. Bu alanda yatırımcı parselleri (105 adet), teknik lise, hizmet destek alanları (küçük imalat, atölye vb.), cami, sağlık tesisi, spor tesisi ve anaokulu yer almaktadır.

Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi 129 hektarlık alana ait yol, atık su, yağmur suyu, içme suyu, Telekom inşaatı, kamera sistemi ve paket arıtma tesisi inşaatlarından müteşekkil altyapı inşaatı yapım işine ait sözleşme 19.12.2018 tarihinde imzalanmıştır.

Şu anda yatırımcıların illere göre dağılımına bakıldığında Diyarbakır'dan başvuran firma sayısı 36, İstanbul'dan başvuran firma sayısı 20 ve İzmir'den başvuran firma sayısı 1 adettir.

Tablo 9. Diyarbakır Tekstil İhtisas OSB Mevcut Durumu

Toplam sanayi parseli sayısı	: 105 adet
Toplam sanayi parseli alanı	: 683.711,54 m ²
Parsel tahsisi yapılan firma sayısı	: 57 adet
Sözleşme imzalayan firma sayısı	: 57 adet
Tahsis edilen parsel sayısı	: 86 adet
Tahsis edilen parsel alanı	: 554.119,23 m ²
Boş sanayi parseli sayısı	: 19 adet
Boş sanayi parseli alanı	: 129.565,31 m ²
Firmaların öngördüğü istihdam sayısı	: 7.245 kişi
Firmaların yapacağı sabit yatırım tutarı	: 700 milyon TL
Yapı ruhsatı alan firma sayısı	: 4 adet
Yapı ruhsatı için başvuran firma sayısı	: 7 adet

3.1.4.3. Küçük Sanayi Siteleri

Diyarbakır'da 7 adet küçük sanayi sitesi bulunmaktadır. Bunların 4'ü merkezde, 3'ü ilçelerdedir. Küçük sanayi siteleri 1.778 adet işyeri içermekte ve 5.669 kişiye de istihdam sağlamaktadır (2013).

Tablo 10. Diyarbakır İli Küçük Sanayi Siteleri

KSS Adı	Yeri	İşyeri Sayısı	Doluluk	İstihdam
Merkez Oto	Merkez	339	100	1.017
Marangozlar	Merkez	99	100	198
2.Oto Tamircileri	Merkez	298	100	1.192
3.Oto Tamircileri	Merkez	520	94	1.782
Bismil	Bismil	184	100	920
Ergani	Ergani	118	100	240
Silvan	Silvan	220	89	320

3.1.4.4. Dicle Üniversitesi ve Ar-Ge Altyapısı

Diyarbakır’da bir adet Ar-Ge merkezi bulunmaktadır. Dicle Teknokent-Dicle Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi A.Ş. olarak geçmektedir.

Dicle Üniversitesi

Dicle Üniversitesi, yaklaşık 30.000 öğrenci ve 3.600 civarında akademik ve idari personele sahiptir. Bünyesinde; öğrencilerin ve akademisyenlerin A’dan Z’ye ihtiyaç duyacakları tüm olanakların olduğu modern yapılara sahip 15 fakülte, teknik donanımlara sahip 10 meslek yüksekokulu, 4 yüksekokul, 1 konservatuar, 4 enstitü, 24 uygulama ve araştırma merkezi, eğitim ve araştırma hastanesi, onkoloji hastanesi, çocuk hastanesi, yanık merkezi, Ortadoğu’nun en büyük kalp hastanesi, tüm Türkiye’ye örnek olan ve ilk kez hastane binasından bağımsız inşa edilen acil travmatoloji kompleksi ile bilimsel ve akademik anlamda uluslararası yetkinlikte bir üniversite olmuştur.

Tablo 11. Dicle Üniversitesi İstatistikleri (2017-18)

1. Toplam Fakülte, Yüksekokul ve Enstitü Sayıları	
Fakülte sayısı	15
Yüksekokul Sayısı (4 yıllık)	5
Meslek Yüksekokulu Sayısı (2 yıllık)	10
Enstitü sayısı	4
2. Toplam öğrenci sayısı	29.699
Fakülte öğrenci toplamı	19.742
Yüksekokul öğrenci toplamı	6.761
4. Toplam akademik personel sayısı	1.693
Profesör sayısı	219
Doçent sayısı	142
Doktor öğretim görevlisi sayısı	323
Öğretim görevlisi	263
Araştırma görevlisi	746

Kaynak: istatistik.yok.gov.tr/

3.2. Türkiye’de Hazır Giyim

Hazır giyim sektörü dünyada olduğu gibi Türkiye’de de ekonomik anlamda katma değer yaratan önemli sektörler içinde yer almaktadır. Küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin ağırlıklı olarak yer aldığı bu sanayi, sadece yarattığı katma değer değil aynı zamanda istihdam olanaklarının ve sürekli bir şekilde artan ihracat hacmi ile son yıllarda ülkemiz ekonomisinde büyük önem kazanmıştır.⁴

Hazır giyim sektörünü tanımlamak gerekirse örme, dokuma vb. kumaştan elde edilen modaya yön veren giyim eşyalarından bahsetmek gerekir. Bu sektörün üretim maliyetlerinin yaklaşık %50’sini kumaş giderleri, %25’ini ise işçilik maliyetleri oluşturmaktadır. Sektörde üretime yön veren trend, moda ve tasarım gibi kavramları tüketici ile buluşturan perakende mağazacılık sektörüdür.

4 Mustafa Zincirkıran, Yıldız Akbulut, Konfeksiyon Sektöründe İşgücü Eğitimi Sorunu: Balgat Örneği, International Journal of Innovative Strategical Social Research ISSN: 2459-0096, 2016, Vol.1, Issue.1

Tekstil sektöründe üretim süreci elyaftan başlayarak iplik, dokuma, örme, boya baskı ve terbiye işlemlerini kapsamakta iken hazır giyim sektörü ise genel olarak kumaşın giysiye dönüştüğü aşamayı ifade etmektedir. Aslında tekstil sektörü ihtiyaç duyduğu makine yatırımı bakımından sermaye yoğun, hazır giyim sektörü ise emek yoğun bir sektördür. Bu yüzden imalat sanayi içinde hazır giyim sektörü, sigortalı çalışan bakımından 24 sektör içinde ilk sıradadır ve Türkiye’de Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) verilerine göre, sektörde çalışan zorunlu sigortalı sayısı 472.067 kişi olmakla birlikte kayıt dışı çalışanlarla birlikte sektördeki istihdam sayısının 1 milyon kişiye ulaştığı düşünülmektedir.⁷ Tekstil ve hazır giyim sektörü 20 milyar dolarlık üretim değeri, gayri safi milli hâsıla içerisindeki %11’lik, sanayi üretimindeki %14’lük, imalat sanayi üretimindeki 16’lık, toplam istihdamdaki %11’lik ve sanayi istihdamı içindeki %28’lik payları ile ülkemiz ekonomisinin en önemli sektörlerinden birisi konumundadır.⁸

Tablo 12. Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Enleri

□	14.8 milyar dolar ihracat büyüklüğü ile dünyanın yedinci büyük ihracatçısı
□	İlk 100 şirket içinde 1 marka: LC Waikiki
□	En büyük ihraç pazarları: Almanya, İngiltere, İspanya
□	Temel rekabetçi yönü: pazara yakınlık, kalite, teknik yetkinlik
□	En büyük 3 ihraç ürünü: örme giyim, kadın giyim, erkek giyim

Kaynak : Fashion system, 2019:58

3.2.1. Üretim Geleneği

Türkiye’de hazır giyim sektörünün sahip olduğu gücün en önemli unsurlarından birinin, geçmişe dayanan üretim ve ticaret geleneği olduğunu söyleyebiliriz. Türk tekstil ve konfeksiyon sektörünün tarihi gelişimi Osmanlı İmparatorluğu yıllarına dayanmaktadır. 1923 yılında Cumhuriyet’in ilanı, İzmir İktisat Kongresi kararları, tüm tekstil tesislerinin Sümerbank çatısı altında toplanması gibi gelişmelerle önemi artan tekstil ve konfeksiyon sektöründe 1950’li yıllarda devletçilik yaklaşımından uzaklaşılmasıyla büyük gelişmeler yaşanmıştır. 1980’li yıllardaki ekonomik gelişmeler ile Türkiye dışa açılmaya önem vermiş ve bu süreçte tekstil sektörü, özellikle özel sektörün katkıları ile bugünkü durumuna gelmiştir⁵. 1980’li yıllarda Turgut Özal liderliğinde gerçekleşen dışa açılma ile birlikte sektörün uluslararasılaşma hızı artmış ve günümüzde ise 1980’li yıllarda başlanan ihracat odaklı büyüme Türkiye’yi dünya hazır giyim arenasındaki en önemli oyuncularından biri olmasına imkân vermiştir.

Aradan geçen 40 yılda bir dünya markası konumuna yükselmiştir denilebilir. Türkiye’nin dünya pazarlarındaki gücünün kaynağı ise kısaca:

5 Ediz Engin, İşletmelerin Uluslararası Rekabet Stratejileri Ve Uygulamalı Bir Araştırma, Edirne Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Ekim, 2005

- Kısa teslimat süresi
- Düşük nakliye masrafları ve hızlı iş yapabilme, karar alabilme becerisi
- Hazır giyim ve tekstilde yüz yıllar öncesine uzanan deneyim ve birikimi
- Yoğunlaşmış üretim yapısı
- Güçlü devlet destekleri
- Yetenekli ve çalışkan insan kaynağı olduğu ifade edilmektedir.

3.2.2. Yoğunlaşmış Üretim Yapısı

Türkiye’deki hazır giyimde mevcut üretim kümeleri hem maliyet avantajı sağlıyor hem de kaliteli üretime zemin hazırlıyor. Kümeler, farklı firmalar arasında iş birliği ve öğrenmeyi de artırırken, bunun yanında değer zincirinin farklı seviyelerindeki üreticiler arasında taşıma ve lojistik maliyetlerinin azalmasına da fırsat vermektedir.

Hazır giyimde Türkiye’de başlıca üç kümenin varlığından söz etmek doğru olacaktır. Bunlar Marmara, Ege ve Çukurova kümeleridir.

- ✓ Marmara bölgesi, Avrupa’ya yakınlığı, yetenekli işgücü, sermayeye nispeten kolay erişimi ve gelişmiş altyapısıyla öne çıkmaktadır.
- ✓ Ege kümesi, her şeyden önce liman avantajına sahiptir. Uzmanlaşma ve tüketim merkezlerine yakınlık avantajını da kullanmaktadır.
- ✓ Çukurova kümesi ise pamuk üretimi sebebiyle geleneksel olarak tekstil ve hazır giyim bölgesidir. Ayrıca Ortadoğu pazarına yakınlık ve düşük maliyetli işgücü avantajlarını da sahiptir.

3.2.3. Pamuk Üretimi

Türkiye’nin dünyanın en büyük pamuk üreticilerinden biri olması da kuşkusuz, hazır giyimin önemli güç kaynaklarından biridir. Pamuk üreticiliği, hammaddeye erişimi kolaylaştırır ve teslimat sürelerini kısaltır. Türkiye güçlü ve zengin bir pamuk ülkesidir. Dolayısı ile Türkiye’nin ihraç ettiği ürünlerin hemen hemen tamamının yerli pamuk varlığına dayalı olması ona önemli bir avantaj sağlamaktadır⁶

3.2.4. Devlet Destekleri

Devlet destekleri, Türkiye’de hazır giyimin güçlü olduğu kaynaklarından bir başkasıdır. Küresel markalar oluşturmaya dönük Turquality desteği, bu desteklerin en önemlisi ve en etkilisidir. Turquality’nin dışındaki çok sayıda devlet desteği de, küresel rekabette sektör

⁶ Fashion system, 2019:58

şirketlerine önemli bir güç sağlamaktadır. Devlet desteklerinin yanı sıra Eximbank kredilerini ve çeşitli vergi avantajlarını da, sektöre güç veren faktörler arasında saymak gerekmektedir.⁷

3.3. Diyarbakır İlindeki Sanayi Sektörü ve Tekstilin Yeri

Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2014-2023 yıllarını içeren bölge planında yer alan temel sektörlerin belirlenmesi için yapılan Yoğunlaşma Katsayısı (LQ) Analizi sonuçlarına göre; 2008-2011 dönemi arasında Diyarbakır ilinde uzmanlaşmış ve yoğunlaşmasını artıran imalat sanayi sektörleri; makine ve ekipman kurulumu, gıda imalatı, ağaç ve ağaç ürünleri imalatı, metalik olmayan ürünler imalatı sektörleri olduğu belirtilmektedir. Bu dönemde planda Diyarbakır'da yükselişe geçen ve uzmanlaşma yolunda olan sektörler başta mobilya imalatı ve giyim eşyaları imalatı olmak üzere tekstil ürünleri imalatı, elektrikli teçhizat imalatı ile makine ve ekipman imalatı olarak görülmektedir. Yine planda ihracatta rekabet gücü yükselen sektörleri ise Diyarbakır'da sırasıyla tarım ve hayvancılık, ana metal sanayi, kimyasal madde ve ürünler, tekstil, mobilya, elektrikli makine ve cihazlar, metal eşya sanayi ürünleri olduğu ifade edilmektedir.

Diyarbakır ilinde sanayi sektörü mevcut durumunu yansıtan en güncel veri Dicle Üniversitesi ve Bilim ve Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından hazırlanan Diyarbakır İli Sanayi Profiline Oluşturulması Raporu'nda gösterilmektedir. 2013 verilerine göre Diyarbakır'da sanayi işletmesi olarak faaliyetini sürdüren toplam 1.316 işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerden 58 tanesi tekstil ürünleri imalatı, 89 tanesi ise giyim ürünleri imalatı üzerine çalışmaktadır. Türkiye'de ise bu sayılar sırasıyla 16.843 ve 33.071'dir. Bu sektörler bakımıldığında Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir.

“Diyarbakır İli Sanayi Profiline Oluşturulması” çalışması kapsamında yapılan bir diğer çalışma içerisinde ise Diyarbakır ilindeki 350 işletmeden alınan verilerin analizinden çıkan sonuçlara göre işletmelerin kuruluş nedenleri, personel profili ve mevcut durumu hakkında bilgiler verilmektedir. Bu kapsamda 350 işletmenin 44'ü (%12,6) tekstil alanında çalışan işletmelerden oluşmuştur. 350 işletmeye alan büyüklüğü olarak bakıldığında ise 101-500 metrekare arasında olan 131 (%37,4) işletme, 8.000 metrekareden fazla olan ise 82 (%23,4) işletme bulunmaktadır.

Mevcut sektörlerin seçilme sebepleri üzerine sorulan sorularda ise 151 (%43,1) işletme ile aile mesleği, 105 (%30) ile de sektörün gelişme potansiyeli sonuçları alınmıştır. Kuruluş esnasında kullanılan finansal kaynaklarında 25 (%7,1) işletme ile teşvikler olduğu görülmektedir. Personel sayılarında da 1-5 arasında personeli olan işletme sayısı 131 (%37,4) ve 11-20 arası personel çalıştıran işletme sayısı 70 (%20) olarak görülmüştür. 200'den fazla personeli olan işletme sayısı ise 4 (%1,1)'tür.

⁷ Fashion system, 2019:58

Personelin eğitim durumu hakkında yöneltilen sorularda ise 133 (%38) işletmede okur yazar olduğu, ilköğretim 45 (%12,9), lise 43 (%12,3), ön lisans 14 (%4), lisans 25 (%7,1), lisansüstü 9 (%2,6) olarak görülmektedir. 350 işletme içerisinde hizmet içi eğitim durumları araştırıldığında ise 125 (%35,7) işletmede hizmet içi eğitimin olduğunu, 57 (%16,3) işletmede kısmen olduğunu ve 168 (%48) işletmede hizmet içi eğitimin olmadığını görmekteyiz. Hizmet içi eğitimlerin sağlandığı kaynaklarda ise 65 (%18,6) işletmede açılan kursların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Rapora göre en önemli bulgulardan birisi olan “hangi sektörler desteklenmeli” sorusunda ise 183 (%52,3) işletme ile imalat sektörü desteklenmeli ve yatırım yapılmalı sonucu alınmıştır.

Yine bu araştırmaya göre eğitim ve danışmanlık ihtiyacı sorusunda 113 (%32,3) işletme ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Danışmanlık türleri sorulduğunda ise 67 (%19,1) işletme pazarlama-tanıtım, 31 (%8,9) işletme ise üretim-planlama konusunda ihtiyaçlarını önceliklendirmiştir. 350 işletmeden 269 tanesinde firma laboratuvarının olmadığı araştırma kapsamında tespit edilen bir diğer bulgudur.

3.3.1. Dicle Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü ve Stratejik Planı Analizi

Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü içerisinde Tekstil Teknolojisi Programı olarak eğitim-öğretim faaliyetleri sürdürülmektedir. Öğrenciler mesleki ve teknik liselerden bu bölüme giriş yapmaktadır.

Tekstil Teknolojisi Programı teknik bir programdır ve ön lisans eğitimi vermektedir. Dicle Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü içerisinde yer alan Tekstil Teknolojisi Programı, tekstil ve hazır giyim sektörünün ihtiyaç duyduğu alanlara nitelikli insan gücü yetiştirme amacıyla eğitim öğretim hizmeti sunmaktadır ve ildeki en önemli iş nitelikli işgücü kaynaklarından birisidir. Bu programla, endüstrinin ihtiyaç duyduğu niteliklere sahip, yenilikçi düşünce sistemine uyum sağlamış, problem çözme becerisi yüksek ve teorik bilgilerini iş hayatının gerçeklerine adapte edebilen teknikerler yetiştirilmeye çalışılmaktadır. Her yıl 40 öğrenci kontenjanı ile 2 yılı kapsayan eğitim-öğretim sürecinde, genel kültür derslerinin yanı sıra mesleki dersler teorik ve uygulamalı olarak verilmektedir. Ayrıca öğrenciler yaz döneminde 30 gün süreli sanayi stajı yapmaktadırlar. Tekstil Teknolojisi Programını tamamlayan öğrenciler, tekstil ve hazır giyim sektöründe; tasarım, planlama üretim, pazarlama, yönetim gibi çeşitli departmanlarda istihdam edilebilmektedirler.

Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu içerisinde yer alan Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü 2020-2024 için Stratejik Planı’nda yer alan hedefler aşağıdaki gibidir:

Tablo 13. Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü 2020-2024 için Stratejik Planı

Açıklama	2020	2021	2022	2023	2024
Planlanan öğrenci sayısı	30	30	30	40	40
Alınması planlanan öğretim elemanı sayısı	1 Doçent, 1 Öğr.Gör.	1 Dr. Öğr. Üyesi	1 Dr. Öğr. Üyesi	1 Dr. Öğr. Üyesi	
Planlanan araştırma projesi sayısı	1 Tübitak	1	1	1	1
Planlanan makale sayısı	2	2	2	2	2

3.3.2. Türkiye’de Tekstil Alanında Eğitim Veren Meslek Liseleri

Türkiye’de tekstil alanında eğitim veren ve alanı olan toplam 135 meslek lisesi bulunmaktadır. Bunlardan 12 tanesi Moda Tasarım Teknolojileri, 72 tanesinde ise Tekstil Teknolojisi Alanları bulunmaktadır. Diyarbakır’da ise toplamda 7 adet tekstil teknolojisi eğitimi veren meslek lisesi bulunmaktadır:

Tablo 14. Türkiye’de Tekstil Alanında Eğitim Veren Meslek Liseleri

			Yeni Öğrenci Sayısı/Mevcut Kapasite
Çınar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Tekstil Teknolojisi		
Vali Gökhan Aydıner Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Tekstil Teknolojisi	İplik Üretim Teknolojisi Dalı Dokuma Makine Operatörlüğü Dalı Endüstriyel Düz Örmeye Dalı	
Kocaköy Çok Programlı Anadolu Lisesi	Moda Tasarım Teknolojileri Tekstil Teknolojisi Alanı	Endüstriyel Çorap Örmeye Dalı Kadın Terziliği	26/34 9/34 ⁸
Muazzez Sümer Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Giyim ve Üretim Teknolojileri		
Yenişehir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Giyim ve Üretim Teknolojileri	Moda Tasarımı Teknolojileri	
Dicle Şükrü Ayna Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Moda Tasarım Teknolojisi Alanı	Kadın Giyim Modelistliği	20/20
Bismil Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Giyim Üretim Teknolojileri	Kadın Giyim Modelistliği	

⁸ Tekstil Teknolojileri Bölümü en son öğrenci alımını 2017 yılında yapmıştır. 3 senedir bir öğrenci alımı gerçekleşmemiştir.

Moda Tasarım Teknolojisi Alanı altında verilen eğitimlerde öğrenciler sıralanan başlıklarda mesleki uzmanlıklara yönelik kazanımlar elde etmektedir: Kadın Giyim Modelistliği, Erkek Giyim Modelistliği, Çocuk Giyim Modelistliği, İç Giyim Modelistliği, Hazır Giyim Model Makinecilliği, Deri Giyim, Kadın Terziliği, Erkek Terziliği, Kesimcilik.

Tekstil Teknolojisi Alanında verilen eğitimin genel amacı tüm okullarda öğrencilerin sektörün ihtiyaçlarını belirleyebilen ve bilimsel ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda gerekli mesleki yeterlikleri kazanması noktasında yön veren bir eğitim içeriğine sahiptir. Bu eğitim alanında İplik, endüstriyel örme, endüstriyel dokuma, terbiye teknolojileri, tekstil laborantlığı gibi alt programlar uygulanmaktadır. Bu bölümlerde eğitimlerini tamamlayan öğrenciler, çorap fabrikaları, Yuvarlak örme fabrikaları, düz örme fabrikaları, düz örme konfeksiyon atölyeleri, dokuma işletmeleri, dokuma kumaş tasarım büroları, tekstil fabrikaları, pamuk iplik üretimi yapan fabrikalar, yün iplik üretimi yapan fabrikalar, suni ve sentetik iplik üretimi yapan fabrikalarında istihdam edilme fırsatı yakalayabilmektedir.

3.4. İstanbul Çalışma Ziyareti ve Uluslararası Örnekler

4-5 Ekim 2019 tarihlerinde İstanbul'da çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir. Bu ziyaret kapsamında sektörde eğitim konusunda önde gelen kuruluşlardan olan İstanbul Moda Akademisi ve uluslararası kurum olarak Lasalle College ziyaretleriyle iyi uygulama örnekleri boyutunda uygulamalar incelenmiştir. Bu uygulamaların analizi ile Diyarbakır'da kurulması planlanan akademi içerisinde ihtiyaç duyulan içerikler ve materyallerin tespiti için genel bir öngörü oluşmuştur. Aynı şekilde İstanbul'da yer alan üye firmalar ile görüşmeler gerçekleştirilmiş ve İstanbul'dan Diyarbakır'a gelmeyi planlayan üye firmalar tarafından konuya bakılarak GZFT analizi gerçekleştirilmiştir.

3.4.1.İstanbul Moda Akademisi - İMA

Çalışma ziyareti kapsamında ilk olarak İstanbul Moda Akademisi (İMA) ziyaret edilmiştir. Yapılan ziyaret İstanbul Moda Akademisi Direktörü Seda Lafçı, Sürekli Eğitim Programları ve Sektörel İlişkiler Yöneticisi İpek Artüz ve Sürekli Eğitim Programları Sorumlusu Eda Köse kurum sunumlarını gerçekleştirmiştir.

Atakan Avcı tarafından projenin sunumu yapılmış ve katılımcılar tanıtılmıştır ve ziyaretin amacı anlatılmıştır. Kalkınma Ajansı'ndan Hikmet Deniz Tekstil Kent projesinin genel tanıtımını yapmıştır.

İstanbul Moda Akademisi 2007 yılında Avrupa Birliği IPA I kapsamında bir kümelenme projesi olarak başlamıştır. %75 hibe ile, %25'i sektör hibesiyle gerçekleştirilmiştir. Proje 3 aşama olarak kurgulanmıştır; Ar-Ge, eğitim ve danışmanlık. Projenin esas kurgusu ise 10 yıl öncesine kadar dayanan bir sürece dayandırılmaktadır. Ülkede uygulanan kotaların kaldırılacak olması ve uluslararası pazardaki rekabet ve Çin tekstil sektörünün pozisyonu projenin doğuş aşamasında önemli faktörler olarak gösterilmektedir. Bu sebeplerden dolayı sektörün kendini bu süreçlere hazırlaması ve markalaşması için bir araştırma kapsamında ortaya çıkan stratejiler

bu projenin uygulanması ve fon başvurusunu sürecini hazırlamıştır. İstanbul Moda Akademisi ise bu süreçte eğitim ayağını temsil etme misyonu ile kurulmuştur ve bu misyonla bulunmaktadır. Ayrıca Avrupa Birliği'nin farklı fon ve hibeleri arasında sürdürülebilirlik noktasında hayata geçen ve devam edebilen en başarılı örnekler arasında gösterilmektedir. İstanbul İhracatçılar Birliği ise Ar-Ge tarafında ağırlıklı olarak ana yürütücü rolünü üstlenmektedir. Danışmanlık bölümü için ise tam anlamıyla hayata geçirildiğini söylemek mümkün değildir. İMA'nın eğitim üzerine yoğunlaşmasının en önemli sebebinin sektörde yer alan firmalarının yapılan geniş araştırmalar sonucunda yeni mezun olan gençlerin iş kapsamını ve teknik konulara hâkim olmamalarını ve bu şekilde istihdam sırasına girdiklerini belirtmeleri sonucundan hareketle oluştuğunu söylemek mümkündür. Buradan hareketle üniversiteler ve sektör arasında oldukça önemli bir mesafe olduğu belirtilmiştir. İstanbul Moda Akademisi olarak bu ihtiyacı karşılamak üzere bir eğitim modeli oluşturulmuştur. Yapı içerisinde üç ayak bulunmaktadır. İlki akademik eğitimlerdir. Bir diğeri ise sürekli eğitim programları ve profesyonel gelişim programlarıdır. Üçüncü olarak ise danışmanlık hizmetleri olduğu belirtilmiştir. Danışmanlık hizmetleri ise son 3 yılda iş planları içerisinde yer alarak gelir modeli ve işletme yapısında önemli bir yer edinmiştir. İMA akademik programlar tarafında Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü'ne bağlı çalışmaktadır. Statüsü kurs statüsü olarak geçen bu yapı University of Arts London (UAL) ile danışmanlık şeklinde yürütülen bir iş birliği ilişkisine de sahiptir. İngiltere'de bulunan bu üniversitenin içerisinde 5 farklı kolej bulunuyor. Bu kolejlerden biri olan London College of Fashion (LSF) ile akredite olmuş bir lisansüstü eğitim iş birliği bulunuyor. Bu iş birliği, Moda Tasarımı ve Teknolojileri eğitimlerini UAL ile akredite edilmiş bir program kapsamında alınmasını kapsamaktadır. İMA'nın lisans eğitimi bu şekilde uygulanabiliyor. Hazırlık ve 3 sene olarak kurgulanmış bir eğitim modeli İMA'nın lisans eğitiminin temel yapısı olarak benimsenmiştir. Bu iş birliğinin başlangıcından bugüne 1 yıl ve 2 yıl şeklinde artarak ve ihtiyaca da yönelik kapsamı genişletilmiştir. Bu eğitim modelinde LSF eğitim müfredatının tamamı takip edilmektedir. LSF içerisinde eğitim vermekte olan akademisyenler İMA içerisinde de belirli eğitim içerikleri uygulamak ve sunmak üzere iş birliği gerçekleştirmektedir.

Aynı şekilde bu iş birliği kapsamında öğrenciler LSF'de eğitim görmek üzere hareketlilik kapsamında eğitim görmek amacıyla 2. yıl itibariyle değişim yapabilmektedirler. İMA'dan mezun olduklarında öğrencilerin unvanının Moda Tasarımcısı olduğu da belirtilmiştir.

İMA içerisinde 2, 3 ve 6 aylık sektöre yönelik eğitim programları da bulunmaktadır. Özellikle sektöre yönelik kısa süreli kurs ve programların çeşitliliği fazlasıyla sektörün ihtiyacını karşılayan bir özelliği olarak görülmüştür. Bu eğitim programlarının oluşturulması sürecinde ise sektörün analizi ve sürekli ilişki yönetimi en etkili yöntemler olarak gösterilmiştir. Sektör ile iç içe olmak ve sürekli paydaş toplantıları ve saha ziyaretleri eğitim ihtiyaçlarını tespit etmekte oldukça etkilidir. Saha ziyaretlerinden sorumlu olan bir ekip oluşturulmuştur. Bu ekip ortalama haftalık 16 firma ziyaret eden bir iş takvimi ile çalışmaktadır.

İstanbul Moda Akademisi mezunlarının işe yerleşme oranının ise %75-80 arasında olduğu belirtilmiştir. İstanbul Moda Akademisi'nin toplamda 30 çalışanı bulunuyor. Akademi içerisinde bir şirket ve marka yönetimi için gerekli tüm departmanlar bulunuyor. Bina

içerisinde kütüphane, dijital arşiv, Muhasebe, İnsan kaynakları, Bilgi Teknolojileri, Eğitim Departmanı, Öğrenci İlişkileri, Yönetim gibi departmanlar bulunmaktadır. Ayrıca bir yönetim kurulu bulunmaktadır. Bu yönetim kurulu İstanbul Moda Akademisi'nden yöneticilerin ve İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri'nin temsilcilerinden oluşmaktadır. Tüm kararlar bu yapı içerisinde alınmaktadır. Uzun soluklu eğitim programlarında ise yıllık ücretler 36.000 TL'lik bir meblağa karşılık gelmektedir.

Ayrıca önemli bir konu olan akademik kadronun kurulması ve profesyonel personelin istihdamı ile ilgili projenin başlamasında önemli bir rolü olan IPA I projesindeki fon önemli olmuştur. Belirli programların uygulanmasında ve eğitimlerin gerçekleştirilmesinde yurtdışındaki öğretmenlerin ve akademisyenlerin yarı zamanlı ziyaretçi öğretim görevlisi olarak görev yaptığı belirtilmiştir. Bu proje kapsamında kısıtlı imkânlar dâhilinde fon yönetimi yapıldığı için yine proje kapsamında dâhil edilen eğiticinin eğitimi faaliyetleri ile orta ve uzun vadede eğitmen ihtiyacını karşılamak için de bir çalışma gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

Aynı şekilde bu konuda 10 yıl süren bir tecrübe ile sektördeki ihtiyaçları tespit etmekte etkin ve verimli çalışabilen bir akademi olarak ülke genelinde de bölgesel ve kentsel bazda belirli ihtiyaçları ve içerik ve eğitim anlamındaki ihtiyaçları karşılamaya yönelik çalışmaları da gerçekleştirmektedir. İstanbul Moda Akademisi olarak Bursa, İzmir gibi şehirlerde sektöre yönelik eğitimler ve danışmanlık hizmetleri verilmektedir. İzmir örneğinde Ege İhracatçı Birlikleri'nin çok geniş bir eğitim merkezi ve alanı oluşturmak yerine eğitim bazlı başlıkların belirlendiği ve bir program dâhilinde bir hizmet olarak eğitimlerin alındığı bir metot uyguladığı görülmektedir. Aynı kapsamda Ege İhracatçı Birlikleri eğiticinin eğitimi ile de kendi eğitmen kadrosunu oluşturmakta ve güçlendirmektedir. Konya'da ise 60 kişilik bir kadın topluluğunun modelistlik başlığı altında bir eğitim hizmeti alımı örneği gösterilmiştir. Eğitim direktörü İpek Artüz, okul yapılanmasının zor olduğunu, bugüne kadar çalışma gerçekleştirdikleri kurumlarda süreç halinde ilerlediklerini ve zaman içerisinde büyüyerek küçük bir yapıya dönüşebileceklerinin daha gerçekçi ve yerelde uygulanabilir olduğunu ifade etmiştir.

Bursa örneğinde ise Uludağ İhracatçı Birlikleri ile bir meslek lisesinin paydaş olarak eşleştirilmesi üzerine bir program oluşturulmuş. Bu kapsamda meslek lisesi ile eşleştirilen ihracatçı birliği, bu gelişen iş birliği kapsamında ilgili meslek lisesi içerisinde modelistlik üzerine bir eğitim programı başlatmıştır. İstanbul Moda Akademisi olarak haftada bir gün olmak üzere 32 haftalık bir eğitim hizmeti buraya sağlanmaktadır. Eğitimlerin 11. sınıf öğrencilerine uygulandığı belirtilmiştir ve haftalık 6 saatlik bir eğitim modeli takip edilmektedir. İMA eğitimcileri belirlenen müfredat kapsamında haftada bir olmak üzere meslek lisesinde eğitim hizmeti vermektedir. İstanbul Moda Akademisi'nde de bir uygulama olan mezun programında ise sektöre yönelik ihtiyaçlar tespit ediliyor ve eğitimler sonrasında staja yerleştirmeler yapılıyor. Staj bitiminde ise işe yerleştirme gerçekleştiriliyor. Bursa örneğinde, Bursa İhracatçı Birlikleri ile olan iş birliği model olarak sunulmuştur ve uygulanmaktadır. Bu örnekte eğitimlerin organize edilmesi ve uygulanması sırasında metodoloji olarak en önemli kilit noktanın öğrenciler ile birlikte öğretmenlerin de eğitimlere katılması olduğu belirtildi. Eğiticiler öğrencilerin eğitimi sırasında öğretim metotları ve iletişim yöntemleri hakkında da uygulamalı şekilde tecrübe edinme fırsatı yakalayabilmektedir.

3.4.2. İMA ile olası Eğitim Planlama ve Eğitim Hizmeti Alım Çalışmaları

Toplantı sırasında Ticaret Odası üyeleri ve İstanbul Moda Akademisi arasında olası iş birlikleri de değerlendirilmiş ve kapsamı tartışılmıştır. Bu kapsamda eğitim başlıkları, hedef kitle, uzunluk ve aralıklar düşünüldüğünde bunlara benzer göstergeler ve bilgiler belirtildiği takdirde İMA olarak akademik bir planlama ve eğitmen görevlendirme planı çıkarılabilir ve bir hizmet olarak verilebilir sonucu çıkmıştır. Diyarbakır'da kurulması planlanan eğitim merkezi ile ilgili ihtiyaçlar ortaya çıktıktan sonra ders başlıkları ve program detayları İstanbul Moda Akademisi yetkililikleriyle paylaşılabilir ve sonrasında bu kapsam çerçevesinde bir fiyatlandırma talep edilebilir. İş birlikleri hakkındaki ikinci bir değerlendirme ise uzun soluklu bir proje olarak bakıldığında tüm planlama ve uygulama süreçleri hakkında bir danışmanlık hizmeti de verilmesi mümkün olabilir. Danışmanlık olarak sunulduğu takdirde İMA olarak kaç kişi ile başlanmalı, hangi eğitimler ile başlanmalı ve aşamalı olarak hangi eğitimler verilmeli, nasıl bir altyapı gerekir gibi soruların cevabı da verilecek hizmet kapsamında sağlanabilir.

İstanbul Moda Akademisi ile yapılacak iş birliği protokolü kapsamında yukarıda belirtilen iki model tercih edilebilecektir.

3.4.3. Lasalle College

İkinci olarak Lasalle College ziyaret edilmiştir. Bu ziyaret de Lasalle College Kampüs Direktörü Ayşe Eda Dorman ve Koordinatör Yeliz Karaman kurum sunumlarını ve tanıtımını gerçekleştirmiştir.

LaSalle College İstanbul, genel Merkezi Kanada'da 1959 da açılan, öğrencilerine kaliteli eğitim sağlamayı hedefleyen ekibi ile özel bir okul statüsündedir. Tasarım konusunda uzmanlaşmış bir akademik arka plana sahiptir.

İstanbul'da ise 1993 yılında açılmıştır. İlk açıldığında yerel moda sanayisini geliştirme gayretiyle öğrencilerini uluslararası alanda ses getiren ve bununla birlikte Türkiye'de moda endüstrisine yön veren tasarımcılar olarak yetiştirmeyi hedeflemektedir.

LaSalle College İstanbul'un bütün program müfredatı Montreal'de bulunan LCI Education tarafından Kanada eğitim standartlarına göre geliştirilmektedir. Her bir program müfredatının pedagojik ilgisi, tutarlılığı ve yeterliliği resmi olarak LCI Education yan kuruluşlarında değerlendirilen üç faktördür. En son teknolojiye sahip eğitim tesislerinden kalifiye eğitmenlerine kadar LaSalle College İstanbul, yüksek kalitede eğitim hizmetleri sayesinde uluslararası itibara sahiptir.

LaSalle College olarak tüm şubelerde eğitim içeriği ve yönetsel kapsamda Montreal merkezde yapılan çalışmalar birebir takip edilmekte ve uygulanmaktadır. Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmaktadır. Bunun yanında iki yıllık diplomalar ise Kanada'da ön lisansa karşılık gelmektedir ve oradan temin edilmektedir. Türkiye'de ise sertifika verilmektedir. Kolej eğitiminde kısa, orta vadede herhangi bir eğitim bulunmamaktadır. 2 yıllık programlar halinde verilmektedir. Bütün programlar hafta içi verilmektedir ve eğitim dili İngilizcedir. Öğrencilerin %60'ı yabancı uyruklu öğrencilerden

oluşmaktadır. Burada ortalama 100 öğrenci eğitim almaktadır. Ekim ve Şubat aylarında öğrenci alımı yapılmaktadır. Öğrenci başvuruları alırken lise mezunu olması zorunlu şartlar arasında değerlendirilmektedir. 10 öğrenciden 7'si mezun olduktan sonra istihdam edilme şansı yakalamaktadır.

Moda eğitimi alan öğrencilerin özellikle photoshop ve illustrator programlarına önem verildiği belirtilmiştir. Eğitimlerin %60'ı üretim derslerinden oluşmaktadır; bunlar kalıp, dikiş ve drapaj.

LaSalle College operasyonlarında ve işletmesinde herhangi bir devlet desteği ve katkısı bulunmamaktadır. Tamamen yabancı sermaye ile kurulmuştur ve bu şekilde yürütülmektedir. Kısa programların tercih edilmeme sebepleri arasında ise kurum olarak karlılığın düşük olması gösterilmiştir. Yıllık 60.000 TL civarında bir eğitim ücreti bulunmaktadır.

3.4.4. İstanbul'da Firması Olan Paydaşlar ile GZFT Analizi

Katılan Kurumlar ve Katılımcılar: Eden Time Tekstil (Taha Ülgen – Bünyamin Kavak), Arzu Tekstil (Kadir Çelik), Livaneil Tekstil (Suat Aydın), Karacadağ Kalkınma Ajansı (Hikmet Deniz), Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası (Vechettin Alsaç - Cahit Turan)

Diyarbakır'da kurulması planlanan Moda ve Hazır Giyim Akademisi için paydaş kurumlara yöneltilen sorularda bölgede ve kent içerisinde güçlü ve zayıf yönlerin ortaya konulması beklenmiştir. Firmalarını bu bölgeye taşımak isterler mi? Eğer taşımak isterlerse bunun sebeplerinin neler olabileceği de sorulmuştur. Aynı şekilde böyle bir yapının kurulmasında fırsatları ve tehditleri de tespit ederek kurulacak akademinin altyapısını oluşturma anlamında etkin tespitler olduğu görülmektedir.

Tablo 15. Paydaşlar ile GZFT Analizi

Güçlü Yönler - Uygun İşçilik Maliyetleri - Teşvikler - AB, KOSGEB gibi ulusal ve uluslararası fonlar - Kamu kurumlarına erişilebilirlik - İŞKUR destekleri - Trafiğin az olması - Sosyal ve Kültürel İmkânlar - Tekstil OSB'nin olması - Eğitim kurumlarının varlığı	Zayıf Yönleri - Pazara uzaklık - Kalifiye eleman eksikliği - Yan sanayi ürünlerinin eksikliği - Ara mal, düğme vb. gibi ürünlerin eksikliği - Hammaddeye uzaklığı - Lojistik altyapı eksikliği
Fırsatlar - Diyarbakır'ın ticaret merkezi olma potansiyeli - Boyahane kuruluyor olması - Arıtma için yapılan yatırımlar - Jeopolitik konumu - Tekstil merkezi olma yönündeki potansiyeli ve çalışmaları	Tehditler - Ekonomik belirsizlik - Döviz kurlarının belirsizliği

Katılan paydaş kurumlara Moda ve Hazır Giyim Akademisi gibi bir eğitim kurumu kurulursa bu konuya ihtiyaç olarak yaklaşılma potansiyelleri sorulmuştur ve aşağıdaki yorumlar öne çıkmıştır.

- Uzun vadede bu akademi içerisinde eğitim alacak bir eleman ya da mavi ve beyaz yaka çalışan almaktansa, ihtiyacı hızlı bir şekilde karşılamak için eğitim ücretlerinden daha fazla maliyetli olsa dahi kalifiye ve eğitimini tamamlamış, donanımlı hazır birini istihdam etmek daha uygun olabilir.
- Aynı şekilde böyle bir akademi kurulduğunda içerisinde verilen eğitimlerin belirli ücretlerini karşılayabileceklerini, personellerini ve olası istihdam edilecek kişilerin bu eğitimleri almalarını isteyeceklerini, yine aynı şekilde olası eğitim ücretlerini maliyet olarak bir sonraki senenin bütçesini planlarken ayrı bir başlık altında yer verilebileceğini söylemişlerdir.
- İstihdam etme noktasında ihtiyaç duyulan alanlar ve mesleki uzmanlıklar ise şu şekilde sıralanmıştır; ihracat konularında aktif ve verimli çalışabilen müşavirler, e-ticaret konusunda etkin çalışabilecek uzmanlar, tasarımcılar, web tasarımcıları, stüdyo kurabilecek ve fotoğraflama ve pazarlama için gerekli tüm içeriği oluşturabilecek tasarımcılar, gümrük işlemlerinde kafa yoran ve verimli çalışabilen uzmanlar, yine aynı şekilde fuarlara katılım sağlayabilecek etkin pazarlama uzmanları, fon ve hibelerden yararlanma sürecinde destek olabilecek fon ve proje uzmanları.
- Görüşmeden çıkan en önemli öngörülerden biri ise eğitilmiş ve beyaz yaka personelin sayısının artması ve istihdam edilmeleri durumunda çalışma ortamındaki çalışma kültürünün, ahlakın ve kalitenin iyileşeceği ve artacağıdır.

3.5. Uluslararası Uygulamalar

3.5.1. Üniversiteler ve Özel Okullar

Moda ve tekstil konusunda uluslararası alanda eğitim veren okullar araştırıldığında aşağıdaki gibi bir tablo oluşturmak mümkün. Tabloda yer alan okullar eğitim metodu ve geçmişi itibariyle alanından uzmanlaşmış ve marka haline gelmiş iyi örnekler olarak sıralanmaktadır. Bu okullar hakkında bilgi verirken eğitim politikaları, mezunları için istihdam oluşturma oranları gibi bilgiler ön planda tutulmuştur.

3.5.2. Royal Academy of Design - Bangalore / Hindistan

Royal Tasarım Akademisi, Bangalore'da moda eğitimi veren bir eğitim merkezidir. Deneyimli moda akademisyenlerinden oluşan bir ekibin öğrettiği ve geliştirdiği yoğun, uygulamalı öğrenme programları ile öğrenciler moda sektörüne hazırlanabilmektedir.

Eğitim Merkezi Tasarım, İllüstrasyon, Kalıp Geliştirme, Giysi Yapımı ve Defile Yönetimi ve daha birçok çeşitli alanda kısa süreli moda kursları bulunduruyor.

Eğitim programlarının öğrencilere sunduğu 5 değeri şu şekilde sırlamak mümkün: Kariyer dostu müfredat, tecrübeli fakülte, üstün altyapı, uygun fiyat, esnek zamanlamalar. Bu akademi içerisinde verilen kursların başlıkları ise şöyledir: Moda Tasarımı, Moda Stilistiği, Moda Yazarlığı, Moda İllustrasyonu, Moda ve Nakış, Moda ve Dikiş, Moda Defile Yönetimi, Moda Portföy Geliştirme. Bu kurslar 2 aydan 6 aya kadar uzanan dönemlerde gerçekleştirilmektedir.

3.5.3. Bunka Moda Koleji - Japonya

Bunka Moda Koleji, 1923'te Japonya'daki ilk terzilik okulu olarak kurulmuştur. Kurulduğu günden bugüne Bunka'nın Japonya'daki moda eğitiminde önemli bir etkisi olduğu belirtilmiştir. Özgün, uzman ve pratik eğitim programı ile sektördeki değişimlere kolayca uyum sağlaması sağlanmaktadır.

Bunka Moda Koleji kampüsü, kütüphane, kostüm müzesi ve moda hakkında zengin bilgiler sağlayan 21 katlı bir binadan oluşuyor. Bunka kampüsünün en önemli önceliği öğrencinin yaratıcı yeteneğini geliştirmek olarak belirtilmektedir.

Bunka mezunlarının bugünkü toplam sayısı 300.000'den fazladır. Hiroko Koshino, Yohji Yamamoto ve Chisato Tsumori gibi birçok harika tasarımcı bu okuldan mezun olmuştur. Bunka Moda Koleji, dünyanın en prestijli moda okullarından biridir.

3.5.4. Domus Academy Milano/İtalya

Ünlü moda tasarımcısı Gianfranco Ferré tarafından kurulan Domus Academy'deki Moda Okulu, endüstrinin merkez üssü olan Milano'da moda tasarım sanatını alanında öğretim olanakları sunar. Bünyesinde bulunan atölyeler ve staj imkânları ile moda etiketleri, stüdyolar ve şirketler ile projeler üzerinde iş birliği yapma fırsatı yaratmaktadır. Domus Moda Okulu'nda yüksek lisansınızı üç alanda tamamlayabilmektesiniz: Moda Tasarımı, Moda Yönetimi veya Moda Stilleri Ve Görsel Mağazacılık.

3.5.5. Pearl Academy - Hindistan

Hindistan'ın tasarım, moda ve medya alanındaki önde gelen kuruluşlarından Pearl Academy, 26 yıldır yaratıcı endüstrilerdeki öğrencilerin başarısı için önemli çalışmalar gerçekleştirmektedir. Kurum, Delhi, Noida, Jaipur ve Mumbai'deki kampüsleri aracılığıyla sektörü tamamlayan birçok konuda tasarlanmış lisans, lisansüstü ve mesleki gelişim programları sunmaktadır.

Pearl Academy 1993'teki kuruluşundan bu yana enternasyonalizm odaklı, dünyaca ünlü bir yükseköğrenim kurumu olmayı başarmış bir eğitim kurumudur.

Pearl Academy, endüstrinin tümünün ihtiyaçlarına yönelik çeşitli kurslar geliştiren bir eğitim kurumudur. Bugüne kadar 700'den fazla şirkete %99 işe başlatma ve yerleştirme ile başarılı bir istatistiğe sahip olduğu görülmektedir.

Pearl Academy içerisinde Tekstil Tasarım Programı

Tekstil Tasarım programı, kumaşlar hakkında olası yeni trendleri ve stilleri geliştirmek için öğrencilerinin yaratıcı yeteneklerini geliştirmesine yardımcı olmaktadır.

Öğrenciler, tasarımcının rolü ve çağdaş tekstil endüstrisinde derinlemesine bir anlayış geliştirme amacıyla yetiştirilmektedir. Öğrenciler bu program sayesinde Hindistan kumaşlarını, yüzey süslemelerini ve bunların küresel endüstrideki rolünü kavrayabilmektedirler.

Bu program, öğrencilerin baskı, örme, dikiş ve dokuma alanlarında renk, tasarım ve malzeme anlayışı geliştirerek çağdaş kumaşlar tasarlamalarını sağlar. Kurum içerisinde tekstil öğrencileri için belirlenmiş kariyer planlaması ise aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Tekstil Tasarımcıları
- Kumaş Koordinatörleri
- Tasarım Satıcıları
- Stilist
- Serbest Tasarımcı

Pearl Academy içerisinde Moda Tasarımı Programı

Pearl Academy'nin Moda Tasarımı programı, moda dünyasına özgü süreç ve teknolojilere odaklanmaktadır. Sınıf eğitimi ile staj arasındaki boşluğu kapattıktan sonra, öğrenciler gerçek dünya senaryosundaki kritik endüstri becerilerini anlamak, uyarlamak ve öğrenmek için çok disiplinli tasarımcılarla iletişim kurmaları sağlanır. Bu program Milan Domus Akademisi ile birlikte geliştirilmiştir ve hem yerel hem de uluslararası forumlarda moda alanında yaratıcı bir kariyer için öğrencilerine çok önemli bir fırsat alanı oluşturmaktadır. Program, giysi yapımına, tasarımın geliştirilmesine, tekstil ve hazır giyim yapımına ve tasarım süreci hakkında derinlemesine bir anlayış için faydalı bilgiler aktaracak şekilde kurgulanmıştır. Mükemmelleşmek istedikleri tasarım türlerini tanımlayabilen yoğun bir 8 haftalık bir temel geliştirmenin ardından, öğrenci yeniçağın endüstri gereksinimlerine cevap vermelerini sağlayacak çeşitli aktiviteler ve görevlerle eşleştirilmektedir. Kurum içerisinde moda tasarımı öğrencileri için belirlenmiş kariyer planlaması ise aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Kumaş Tasarımcıları
- Renk ve Malzeme Uzmanı
- Moda Aksesuar Tasarımcısı
- Stilistler
- Ticari Müşavirler
- Moda Danışmanı

3.5.6. Accademia Costume & Moda (ACM) - İtalya

Accademia Costume & Moda (ACM), moda ve kostüm Tarihçisi ve Tasarımcısı Rosana Pistolese tarafından 1964 yılında tiyatro, televizyon ve sinema dünyasının içeriğini zenginleştirmek ve güçlendirmek için Roma'da Accademia Costume & Moda'yı kurmuştur. Kurulan bu yapı ile hem moda endüstrisine hem de eğlence endüstrisinin kostüm ihtiyaçlarına hizmet eden bir eğitim kurumu haline geldiği belirtilmektedir.

ACM, modaya ilişkin tarihi ve kültürel noktaları önemseyen, bir aile şirketinin sahibi olduğu kar amacı gütmeyen bir eğitim kurumudur. Okul Roma'daki tarihi Tiber Nehri yakınında bulunmaktadır ve aynı zamanda büyük birkaç kostüm arşivine de oldukça yakındır. Okul ayrıca, Fendi, Valentino, Bulgari ve Gucci'nin yaratıcı ekibi de dahil olmak üzere bir dizi lüks markanın merkezine yakın ve küresel moda endüstrisi ile güçlü bağlantılara sahiptir. ACM, uluslararası proje sunumları, sergiler ve yarışmalara öğrencilerin katılımını teşvik eder ve son sınıf öğrencilerine birçok uluslararası yarışmanın yanı sıra LVMH yüksek lisans ödülü, CFDA, Vogue Talents ve H&M tasarım ödülüne katılımları için destek vermektedir.

Akademi içerisinde farklı seviye ve sınıflara göre Kostüm ve Moda, Moda Editörlüğü, Yaratıcı El Örgüsü Tasarımı, Kostüm Tasarımı ve Terzilik, 3d Süsleme (Draping), Kumaş İnovasyon Tasarımı gibi dersler verilmektedir.

3.5.7. Amsterdam Fashion Institute – Hollanda (AMFI)

AMFI şu anda Hollanda'daki en büyük moda enstitüsüdür. AMFI, 1992 yılında, 1950'lerin başından bu yana gelişen iki enstitü olan Meester Koetsier ile Charles Montaigne arasındaki birleşme sonucunda kurulmuştur. 100'den fazla öğretim üyesi ile birlikte 1100'den fazla öğrenciye eğitim vermektedir. AMFI ayrıca Hollanda'daki tüm moda zincirini kapsayan tek moda enstitüsüdür. Öğrenciler bu sayede moda endüstrisi hakkında geniş bir perspektif sahibi olabilmektedirler. Moda ve tasarım, moda ve yönetim veya moda ve marka alanlarında uzmanlaşmaları mümkün olabilmektedir. AMFI, tüm programlarını Hollandaca ve İngilizce olarak sunmaktadır. Bu okulda öğrenciler moda ve tekstil teknolojileri lisans derecesi ile mezun olurlar.

AMFI'nin dünya çapındaki 35 üniversiteyle olan değişim sözleşmeleri, öğrencilere uluslararası bir eğitim ortamı yaratır, altı aylık stajlar ise tüm derslerin zorunlu bir bileşenidir. Tekstil'den 3D Hypercraft'a (3B tasarım prototipleme yazılımı) kadar uzanan uzmanlık ve küçük yapıları sayesinde, AMFI'nin dört yıllık BSc Moda ve Tasarım programının mezunları ve öğrencileri moda ve tasarım konularında birçok alanda uzmanlık kazanabilmektedir. Bu kapsamda enstitünün müfredatı oldukça geniş bir içeriğe sahiptir. Ayrıca, AMFI'nin 11 yıl önce kurulan kendi giyim markası Individuals, okulun tüm bölümlerindeki üst sınıf öğrencilerin bir koleksiyon tasarımlarını, markalamalarını ve üretmelerini sağlamaktadır. Programın mezunları H&M, Zara, McQueen, Givenchy ve Alexander Wang gibi moda şirketlerinde istihdam edilmektedir.

3.5.8. Central St. Martins (CSM) – İngiltere

19. yüzyılda kurulan iki kolej olan St. Martin Sanat Okulu ve Central Sanat ve Tasarım Okulu'nun birleşmesiyle kurulan bir sanat okuludur. Sadece %6'lık bir kabul oranına sahip olan Central St. Martins'in BA Moda Tasarım programıyla moda dünyasında önemli bir yere sahiptir. Londra Sanat Üniversitesi'nin kurucu bir üniversitesi olan CSM, Londra'nın moda sektöründe önemli bir aktördür ve ortalama olarak, Londra Moda Haftası'nda yer alan tüm tasarımcıların yarısından fazlası da dahil olmak üzere, sektördeki en büyük isimlerden birçoğunu eğitmiştir. Tanınmış mezunları arasında Alexander McQueen, Phoebe Philo, John Galliano ve Christopher Kane gibi isimler bulunmaktadır. CSM, lisans öğrencilerine mezun olduktan sonra, dünya çapında moda başkentlerinde yerleşebilecekleri endüstri içerisinde istihdam edilebilecekleri bir diploma kalitesi sunmaktadır. Okulun birinci sınıf öğrencileri tarafından tamamen tasarlandığı, yaratıldığı ve yönetildiği yıllık White Show, uygulamalı deneyim ve moda tasarımı ile iletişim öğrencileri arasındaki etkili bir iyi uygulama örneğine sahiptir.

CSM'de sanat ile ilgili birçok departmandan iki tanesi Takı, Tekstil ve Malzeme Programı ve Moda Programıdır. Moda Programı içerisinde verilen derslerden bazıları şöyledir: El Örgüsü ile Moda Tasarımı, Pazarlama ve Moda Tasarımı, Erkek Giyim Moda Tasarımı, Kadın Giyim Moda Tasarımı, Moda Tarihi ve Teorisi, Moda Haberciliği. Takı, Tekstil ve Malzeme Programı içerisinde verilen derslerden bazıları ise şöyledir: Tekstil Tasarımı, Biyotasarım ve Malzeme'dir.

Okul içerisinde iyi uygulama örneği olarak söyleyebileceğimiz bir örnek olarak TFRC'dir. TFRC, Central St. Martins'te bulunan Londra Sanat Üniversitesi'nde bir araştırma topluluğudur. Materyallerin ve tekstillerin geleceğe daha iyi bir şekilde aktarılabilmesini araştıran, uygulama tabanlı akademik araştırmacılar topluluğu olarak değerlendirilebilir.

3.5.9. Çin Sanat Akademisi (CAA) – Çin

Çin Sanat Akademisi 1928'de Çin'deki tam akademik programlara sahip ilk sanat akademisi olarak kurulmuştur. Çin sanatını yeniden canlandırma misyonuyla, dünyayla aktif diyalog içerisinde ve Çin'deki modern ve çağdaş sanatın gelişiminde büyük etkisi vardır.

Nanshan Kampüsü 2003 yılında tamamlanmıştır ve Xiangshan Kampüsü, 2007 yılında tamamen işlevsel hale getirilmiştir ve 1.000 hektarlık bir alanı ve toplam 300.000 metrekarelik bir alanı kaplamaktadır. CAA'nın şu anda Sanat Teorisi, Güzel Sanatlar, Tasarım, Drama ve Film olan 4 adet doktora programı ve 1.200'den fazla lisansüstü öğrencisi vardır.

Akademi sadece %2'lik bir kabul oranına sahiptir. Okul aynı zamanda, geleneksel boyama ve dokuma süreçleri ve kurum içi tekstil tasarımının kullanımına vurgu yapmaktadır. Öğrenciler mezuniyetle ilgili çeşitli moda üretim disiplinleri hakkında yetkinlik kazanmaktadır.

3.5.10. Donghua Üniversitesi (DHU) – Çin

Eskiden Çin Tekstil Üniversitesi olan Donghua Üniversitesi 1951 yılında kurulmuştur. Şanghai şehir merkezinde bulunan ve Hongqiao Ekonomik Kalkınma Bölgesi'nde olan DHU, doğrudan Çin Eğitim Bakanlığı altındaki devlet üniversitelerinden biridir. Moda Tasarımı, Tekstil Mühendisliği, Uluslararası Ticaret, Malzeme Bilimi ve Bilgi Teknolojisi gibi özellik disiplinleri hem yurt içinde hem de yurt dışında yaygın bir bilinirliğe sahiptir.

DHU'da 2.800 personel ve 30.000'den fazla kayıtlı öğrenci bulunmaktadır. İstihdam oranı, son birkaç yıl içinde mezun olma için %100 ve mezunlar için %95'in üzerindedir. Şimdiye kadar DHU 100'den fazla tanınmış denizaşırı üniversitesi, araştırma kurumu ve işletme ile iş birliği kurmuştur. DHU ayrıca tekstil, moda ve malzeme gibi alanlarda uluslararası konferans ve forumları sık sık gerçekleştirmektedir.

Donghua Üniversitesi, Çin'de bir moda tasarımı programı kuran ilk yükseköğretim kurumlarından biridir. Fonksiyonel giyim ve insan vücudu mühendisliği, giyim kültürü ve sanat tasarımı ve dijital tekstil ve giyim teknolojisi olmak üzere üç temel disipline odaklanmaktadır. Donghua, yaratıcı tasarım düşüncesi, sağlam mühendislik uygulama becerileri ve ileriye dönük uluslararası moda vizyonu ile tasarım yeteneklerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

3.5.11. École Duperré Paris - Fransa

Okulun tarihi, kadınların kurtuluş hareketi ile yakından bağlantılıdır. Özellikle kadın meslektaşlarının durumuna isyan eden ve bundan dolayı bir dikiş atölyesi açan ve daha sonra kadınların mesleki eğitimi için bu topluluğun gelişmesini sağlayan kuran Élisabeth Lemonnier tarafından kurulmuştur. 1864 yılında, bu kurum Rue Duperré'de dikiş ve sanat mesleklerinin öncü bir rol oynadığı bir okul olmaya başladı.

1864 yılında kurulan École Duperré Paris, Paris Belediyesi ve Fransız Eğitim Bakanlığı'na ait devlet tarafından finanse edilen bir devlet sanat ve tasarım okuludur. Okul, öğrencileri moda ve giyim hakkında şekiller, malzemeler ve beklentiler üzerinde düşünmeye teşvik eder. LVMH grubu ile kurulan yakın ortaklıklar, École Duperré öğrencilerine staj yapma ve şirketle iş birliği yapma fırsatı sunmaktadır. BA Moda Tasarım Programı, stüdyo ve proje tabanlıdır ancak tasarım tarihi, felsefe, edebiyat ve ekonomi dersleri ile de zenginleştirilmiştir. Öğrenciler, kıyafet ve aksesuar yapımı, stil ve medya ya da lüks ürünler gibi çeşitli yönlerle odaklanabilmektedirler. Yüzde ikinin altındaki bir kabul oranı - okul kayıtlarına ve röportajlara dayanan seçici bir işe alım sürecinin ardından École Duperré'i moda okulları arasında en seçkin programlardan biri yapmaktadır.

3.5.12. ESMOD International - Fransa

ESMOD International içerisinde halka açık 20 program bulunmaktadır. Tasarım alanında 9 uzmanlaşma sektörü sunar (Kadın Hazır Giyim, Çocuk Giyim, Erkek Giyim, Yeni Lüks Terzilik, Yeni Geleneksel Terzilik, Kadın Hazır Giyim, İç Giyim, Kostüm Tasarımı ve Aksesuarları). Moda İşletmeciliği ile ilgili 10 faaliyet alanı sunmaktadır (çeşitli moda sektörleri, mücevher, kozmetik, aksesuar, bavul, ev tekstili vb.).

2017-2018'de eğitim döneminde ESMOD Fransa'ya 1.500 öğrenci kaydolmuştur. Moda İşletmeleri'nde 500 öğrenci, Moda Tasarımı ve Yaratımı'nda 1.000 öğrenci bulunmaktadır. Her yıl ortalama 400 öğrenci diploma almaktadır.

Yaklaşık 40 yılda 210'un üzerinde ESMOD International defilesi düzenlenmiştir. Her yıl dünya çapında 20 defile düzenlenmektedir. ESMOD, ELLE Vakfı tarafından seçilen 3 Fransız okulundan biridir. 2016 yılında 30'dan fazla öğrenci uluslararası yarışmalarda ödül kazanmıştır.

175 yıldan fazla bir süredir faaliyet gösteren ESMOD International'ın eğitimi dünya çapında saygı görülen bir kalitede verilmektedir. Okul dünya çapında 9.000 şirkete yayılan profesyonel bir ağı sahiptir. Okul, Sculpteo (3D baskı) ve Lectra (dijital desen yapımı) gibi şirketlerle ortaklıklar kurarak inovasyon ve sürdürülebilirlik konularında çalışmalar gerçekleştirmektedir. ESMOD, yılda bir tane yapılması istenen stajlara büyük önem verir ve 13 ülkedeki okullardaki değişim programları aracılığıyla yurtdışında eğitim görmek için öğrencilerine fırsat oluşturmaktadır. ESMOD International'ın BA Moda Tasarımı Programı, tasarım ve desen oluşturma yoluyla yaratıcılığı ve teknik becerileri vurgular. Son sınıflarında, öğrenciler hazır giyim, triko, moda, iç çamaşırları, aksesuarlar ve kostüm gibi çeşitli uzmanlık alanlarından birini seçebilmektedirler. Kurslarının sonunda, öğrenciler profesyonel jüri üyelerine gerçek bir koleksiyon hazırlar ve sunarlar.

3.5.13. Chambre Syndicale de la Couture Parisienne (ECSCP) - Fransa

Institut Français de la Mode yükseköğretim kurumu, çıraklar için eğitim merkezi, yöneticilik eğitimleri ve tekstil, moda ve lüks endüstrileri için uzmanlık merkezidir. Paris'te bulunan, tasarım, yönetim ve bilgi birikimini harmanlayarak mesleki eğitimden doktora seviyesine kadar eğitim programları sunmaktadır.

2019 itibarıyla, Français de la Mode, 1927 yılında kurulan ve Couture Savoir-Faire'deki eğitim ile tanınan Ecole de la Chambre Syndicale de la Couture Parisienne'i ve 1986'da kurulan ve moda yönetiminde öncü olan IFM'i bir araya getirdi.

ECSCP, bünyesinde eğitim almak isteyenler için şu imkânları sunmaktadır: Çıraklar için eğitim merkezi, Şirketler ve kurumlar için kısa dönemli, sertifika veya özel tasarımlı sürekli eğitim programları, Yaz okulu programları, Ekonomi alanında yayın yapan akademik araştırmaların yanı sıra moda ve tasarıma uygulanan sosyal bilimler ve beşeri bilimler, Profesyoneller için direksiyon araçları ve çalışmalar sağlayan bir Ekonomik Gözlemevi ve günlük moda tüketimi ve dağıtımını analizi, Fransa'daki en eksiksiz uzman kütüphane.

Français de la Institut, HESAM Université, Conférence des Grandes écoles ve Uluslararası Moda Teknoloji Enstitüleri Vakfı (IFFTI) üyesidir. Fransa Ekonomi Bakanlığı tarafından desteklenmektedir. Fransız Yüksek Eğitim Bakanlığı tarafından akredite edilmiştir.

3.5.14. Londra Sanat Üniversitesi (LCF) - İngiltere

Londra Sanat Üniversitesi'nin bir parçası olan Londra Moda Koleji (LCF), Moda Tasarımı ve Geliştirme, Moda Tasarımı Teknolojisi, Erkek Modası, Moda Tasarımı Teknolojisi, Kadın

Giyim, Moda Spor, İsmarlama Terzilik ve Moda, Desen Kesimi gibi kurslar sunmaktadır. Program, yeni teknolojilerle programlarını güçlendirmeye büyük önem vermektedir. LCF'nin tasarım kursları şu anda Londra'nın Shoreditch semtinde bulunan Tasarım ve Teknoloji Okulu'nda düzenlenmektedir. Okul, 2022'de, eski Olimpiyat Parkı'nda bulunan, Londra'nın doğusunda, 36.000 metrekarelik yeni bir modern tesis açmayı planlamaktadır.

3.5.15. Yeni Delhi Ulusal Moda Teknolojisi Enstitüsü (NIFT) - Hindistan

Hindistan'ın moda endüstrisinin gelişmesinin kilit unsurlarından biri olan Yeni Delhi'nin Ulusal Moda Teknolojisi Enstitüsü (NIFT), büyüyen moda ihracat pazarının ihtiyaçlarına odaklanmaktadır ve dünya moda endüstrisine geleneksel bir Hint bakış açısı sunmaktadır. NIFT 1986 yılında Tekstil Bakanlığı tarafından kurulmuştur. Hindistan Moda Tasarım Konseyi'nin kurulmasında çok önemli bir rol oynamış ve şimdi Hindistan'da 16 kampüste eğitimini sürdürmektedir. Dört yıllık program, STK'larla ortaklaşa Hindistan'ın zengin tekstil mirasına entegre kırsal el işçiliğini içermektedir. Öğrenciler hem sınıftaki hem de bağımsız projelerdeki yerli kırsal esnaflarla birlikte çalışır. Öğrenciler yıl boyunca staj yapmaya devam eder ve mezunlar, TCNS Giyim Şirketi, Reliance, ABFRL ve Raymond gibi işletmelerde istihdam edilme fırsatına sahiptirler. Programın %93'lük mezun istihdam oranı, Hindistan'ın hızlı ekonomik genişlemesi ve büyüyen moda pazarı ile uyumludur. NIFT, yalnızca %1 oranında oldukça düşük bir kabul oranına sahip olsa da, bu rakam Hindistan'ın büyük nüfusuna göre ölçeklendirilmelidir.

3.5.16. Parsons Tasarım Okulu – Amerika Birleşik Devletleri

Parsons Tasarım Okulu, öğrencilerine 1896'da kurulduğundan bu yana eğitimde yenilikçi yaklaşımlar sergilemektedir. The New School sanat kolejine ve ilerici bir sahne sanatına ev sahipliği yapan tek Amerikan sanat ve tasarım okulu özelliği taşımaktadır. Parsons'un 5 okulu aracılığıyla sunulan lisans ve lisansüstü programları, öğrencilerini odaklı bir eğitime, disiplinler arası sorgulamaya ve uygulamaya dayalı iş birliğine dayalı öğrenmeye yönelik bir altyapı ve ortam sunmaktadır.

New York Şehri ve Paris'in moda başkentlerinde bulunan kampüslerle Parsons Tasarım Okulu'nun dünya moda endüstrisi ile güçlü bağlantıları bulunmaktadır. 2019 Business of Fashion Çin Ödülü'nü kazanan Jeff Blanks, Marc Jacobs ve Caroline Hu gibi önemli mezunları; kurumsal ortaklar arasında Amerika Moda Tasarımcıları Konseyi, Vogue ABD ve Harper's Bazaar gibi medya yayınları ve LVMH, PVH ve Kering gibi şirketler yer almaktadır. Öğrenciler, 4 müfredat alanından birini seçerek Koleksiyon, Önemlilik, Moda Ürünü veya Sistemler ve Topluluklar üzerine odaklanmaktadır. Öğrenciler eğitim dönemlerinde Shima Seiki örgü makinelerini ve Apex 3D yazıcılarını kullanabilmektedirler. Yıllık New York Moda Haftası'nda endüstri deneyimi kazanabilmektedirler. Öğrencilerin en az %50'si Tory Burch, Coach, Saks Fifth Avenue ve Barneys gibi şirketlerde staj yapmaktadır.

3.5.17. Polimoda - İtalya

1986 yılında Polimoda, iki uluslararası moda merkezi ve endüstrinin iki kurucusu arasında bir anlaşma yaparak Politecnico Internazionale della Moda olarak kurulmuştur. 1992 yılında, Prato'da örme ve tekstil üretimine odaklanmış ikinci bir kampüs, 2000 yılında ise Via Baldovinetti'de tasarım konusunda uzmanlaşmış üçüncü bir kampüs açılmıştır. Polimoda Design Lab ise 2015 yılında Scandicci'de kurulmuştur.

70 ülkeden 2.300'den fazla öğrencinin eğitim gördüğü Polimoda öğrencilerine, yerel müzelere, sanat merkezlerine ve Polimoda'nın İtalyan modası üzerine 24.000'ten fazla içeriğe sahip kütüphanesine erişim olanağı sunmaktadır. Konsey mezunların koleksiyonlarını incelemede görev aldığından ve yaklaşan yetenekler için destek, finansman ve sektörel teşhir sunan programlar sunduğundan, öğrenciler dördüncü yılında CFDA mentörlüğü üzerine çalışmaktadırlar. Polimoda'nın mezunlar ağı yüzlerce şirketi kapsamaktadır ve işe alım yapanlar Gucci, Vivienne Westwood ve Salvatore Ferragamo gibi markaları içermektedir. Polimoda, Edgardo Osorio ve Luke & Lucie Meier dâhil olmak üzere önemli mezunlarla birlikte % 91'lik bir sanayi istihdam oranına sahiptir.

3.5.18. Shenkar College - İsrail

Shenkar, 1970 yılında, İsrail endüstrisi için nitelikli insan gücü kazanmanın yanı sıra, ileri Ar-Ge hizmetleri sunmak için Moda ve Tekstil Teknolojisi Koleji olarak kurulmuştur.

Shenkar'ın ilk seçilen başkanı Dr. Nathan Brown, New York'un eğitim sisteminin en yetkili ismiydi. Beş disiplini öğretmek için ABD'den İsrail'e ek profesyoneller ve uzmanlarla birlikte gelmiştir: Tekstil Teknolojisi, Üretim Yönetimi, Yönetim ve Pazarlama, Moda Tasarımı ve Tekstil Tasarımı gibi konularda çalışmalar gerçekleştirmiş ve programlar oluşturmuştur.

Bugün, Shenkar tasarım ve mühendislik alanında akademik dereceler ve hatta önde gelen uluslararası eğitim kurumlarıyla ortak doktora programları sunmaktadır. Azrieli Tasarım Fakültesi'nde 6 bölüm Tasarım alanında lisans derecesine sahiptir: Görsel İletişim Bölümü, Tekstil Tasarımı Bölümü, İç Mekân, Yapı ve Çevre Tasarımı Bölümü, Takı Tasarımı Bölümü, Endüstriyel Tasarım Bölümü ve Moda Tasarımı Bölümü, dünya çapında türünün en iyilerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Tekstil tasarımı, kumaşın yapısının planlanması (dokuma, örme, dokuma olmayan, dantel vb.), Kumaş üzerine desen tasarımı (baskı, nakış vb.) ve çok çeşitli uygulamalar için tekstil ürünlerinin geliştirilmesi ile ilgili programları bulunmaktadır. Geleneksel el sanatları, ileri endüstriyel tasarım ve yüksek teknolojiler kullanarak akıllı malzemelerin üretimi ve geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar da gerçekleştirilmektedir.

Shenkar Koleji uluslararası öğrencileri bir araya getirerek bölgesel bir moda becerisi ortaya koymaya çalışmaktadır. Shenkar'ın dört yıllık BA Moda Tasarımı Programı, eğitmenlerin önderlik ettiği derslere ve atölye çalışmalarına odaklanmaktadır. Öğrenciler, H&M, LVMH ve Levi's gibi şirketler ile tasarım yarışmalarına katılabilmektedir. Central St. Martins'ten Parsons Yeni Tasarım Okulu'na kadar dünya çapındaki kurumlarla iş birliği yapmaktadır. Shenkar'ın

3D baskı ve dijital dokuma gibi teknik becerilere ve teknolojilere odaklanmaktadır. Sürdürülebilirlik odaklı tekstil şirketleri de dâhil olmak üzere bir B2B teknoloji işletmeleri ağına sahiptir. Mezunlar Inditex, Dior Homme ve LVMH Fashion Group'ta istihdam olanağına sahiptirler.

3.5.19. İsveç Tekstil Okulu - İsveç

İsveç Tekstil Okulu 1866'da kuruldu ve şu anda yedi lisans programında ve yedi yüksek lisans programında dünyanın dört bir yanından yaklaşık 900 öğrenciye sahiptir. Okul Borås Üniversitesi'nin bir parçasıdır.

İsveç Tekstil Okulu'ndaki programlar tekstile odaklanır ve üç alana ayrılır: Tasarım, Mühendislik ve Yönetim. Okul içerisinde modern konferans salonları ve tekstil ile ilgili her ihtiyacı karşılayan iyi donanımlı laboratuvarlar bulunmaktadır.

BA Moda Tasarım Programı, dokumadan baskı teknolojisine kadar farklı tekstil üretim yöntemlerinin eğitimi konusunda uzmanlaşmıştır ve kaynak tüketimini azaltmak için endüstri ortaklarıyla birlikte çalışan sürdürülebilir bir tekstil programı içermektedir. Programdaki öğrenciler, Design Nest ve H&M Design Award dâhil uluslararası birçok yarışmaya katılmaktadır. Borås Üniversitesi İsveç Tekstil Okulu %8'lik bir kabul oranına sahiptir.

Uluslararası araştırma ağları ile birlikte, tüketici davranışlarını, küresel pazarları ve hazır giyim geri dönüşümü konusunu nasıl geliştirebilecekleri üzerine projeler geliştirmektedirler ve tekstilde kullanılabilecek yeni yöntemler araştırma üzerine çalışmalarını yoğunlaştırmışlardır. Bu araştırmalar ve konular aynı zamanda yüksek lisans programlarına da entegre edilmiştir. Mezun olduktan sonra, araştırma kariyerleriyle ilgilenen öğrenciler belirli araştırma programlarına başvurabilmektedir.

İsveç Tekstil Okulu, konferans salonları ve tekstil atölyeleriyle yakın zamanda yenilenmiş bir bina olan Tekstil Moda Merkezine konuşlanmıştır. Bina ayrıca İsveç'in prestijli Tekstil Müzesi'ne, işletmelere ve yeni tekstil ve moda girişimcilerinin ihtiyaç duydukları koşulları yaratmak için tasarlanan Fashion Incubator'a da ev sahipliği yapmaktadır. Zemin kat Moda Galerisi'ne ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca kendilerini ticari olarak geliştirmek isteyen yenilikçi moda ve tekstil startup'larına da yer vermektedir.

3.5.20. Uluslararası Alanda Eğitim Kalitesi ve İşe Yerleştirme Konularında Öne çıkan Eğitim Kurumları

Tabloda moda ve tekstil eğitim konusunda verdiği eğitim kalitesiyle öne çıkan bazı okulları görebilirsiniz:

Tablo 16. Öne Çıkan Eğitim Kurumları

1) Royal Academy Of Design - Bangalore	9) Central St Martins	17) New York Moda Teknoloji Enstitüsü (FIT)	25) Londra Sanat Üniversitesi	33) Shenkar College
2) Beckman College of Design	10) Çin Sanat Akademisi	18) Cenevre Sanat ve Tasarım Okulu	26) Miami Uluslararası Sanat ve Tasarım Üniversitesi (MIU)	34) İsveç Tekstil Okulu
3) Bunka Moda Koleji - Japonya	11) De Montfort Üniversitesi (DMU)	19) Chambre Syndicale de la Couture Parisienne (ECSCP)	27) Yeni Delhi Ulusal Moda Teknolojisi Enstitüsü (NIFT)	35) Philadelphia Tekstil Okulu
4) Domus Academy Milano	12) Design School Kolding	20) Istituto Europeo di Design	28) Parsons Tasarım Okulu	36) Salford Üniversitesi BA Moda Tasarımı Programı
5) Pearl Academy - INDIA	13) Donghua Üniversitesi	21) Istituto Marangoni	29) Polimoda	37) Sydney University of Technology
6) Aalto Üniversitesi Moda Tasarım Kursu	14) Drexel University	22) Kent State Üniversitesi	30) Australia RMIT University	
7) Accademia Costume & Moda (ACM)	15) École Duperré Paris	23) Kingston University	31) Ryerson Üniversitesi Moda Okulu	
8) Amsterdam Fashion Institute	16) ESMOD International	24) Kwantlen Politeknik Üniversitesi	32) Savannah Sanat ve Tasarım Fakültesi	

Resim 1. Dünya Çapında İşe Yerleştirme ve Başvuru Kabulü Oranlarına Göre Öne Çıkan Moda ve Tasarım Okullarının Coğrafi Konumları

3.6. Diyarbakır İl Teşvik Yatırımları ve Teşvik Durumu

Diyarbakır 2012 yılından bu yana yürürlükte olan teşvik uygulamasında büyük avantaj sağlayan 6. bölgede yer almaktadır.

Diyarbakır’da 2019 yılında toplam 121 adet yatırım teşvik belgesi alınmış olup bu belgelere bağlı sabit yatırım tutarı 1.521 milyon TL ve istihdam sayısı 10.267 kişidir. Teşvik yatırımlarının sektörler dağılımı %72,72 imalat sanayi, %20,66 hizmetler, %2,47 enerji, %2,47 tarım ve %1,65 madencilik şeklindedir.

Tablo 17. Diyarbakır’ da 2019 yılına ait yatırım teşvik belgeleri

2019 yılı	Belge Adedi	Sabit Yatırım Tutarı (milyon TL)	İstihdam
Enerji	3	17	9
Hizmetler	25	941	2.136
İmalat	88	494	7.957
Madencilik	2	49	75
Tarım	3	21	90
Toplam	121	1.522	10.267

Diyarbakır’da 2009-2019 yılları arasında toplam 1.187 adet yatırım teşvik belgesi alınmış olup bu belgelere bağlı sabit yatırım tutarı 6,109 milyon TL ve istihdam sayısı 54.154 kişidir.

Tablo 18. Bölgesel Teşviklerden Yararlanacak Sektörler ve Yatırım Tutarı

Sektör Kodu	US-97 Kodu	Bölgesel Teşviklerden Yararlanacak Sektörler ve Cazibe Merkezi Programı (**)	6.Bölge Asgari Yatırım Kapasiteleri /Tutarları
4	17	Tekstil ürünleri imalatı ⁹ (dip not 8’de belirtilen şartları sağlamayan iplik ve dokuma yatırımları hariç)	500 bin TL

Teşvik uygulamasında yapılan değişiklik ile birlikte Diyarbakır’ın hazır giyim üssü olması yönünde önemli adım atılmıştır. İkinci el makine ve ekipmanların teşvik kapsamına alınmasıyla Doğu ve Güneydoğu’ya fabrikasını taşıyacaklara 5 yıl sigorta primi ile 10 yıl gelir vergisi stopaj desteği verilmesi imkânı tanınmıştır. Bu kapsamda düzenlemeyle 2020 yılı sonuna kadar

9 8- (Değişik: RG-28/2/2019-30700) Altıncı Bölge hariç olmak üzere, iplik (yün ipliği, akıllı ve çok fonksiyonlu teknik tekstil hariç) konusunda sadece modernizasyon cinsindeki yatırımlar bölgesel desteklerden yararlanır. Ayrıca, İstanbul İli hariç olmak üzere, 1 inci ve 2 nci bölgelerde asgari 2 milyon TL, 3 üncü, 4 üncü ve 5 inci bölgelerde asgari 1 milyon TL ve 6 ncı bölgede asgari 500 bin TL tutarındaki dokuma yatırımları bulunduğu bölgenin bölgesel desteklerinden yararlanır. Söz konusu tutarların altında kalan yatırımlar genel teşvik uygulamalarından yararlanır. Bu hüküm daha önceki kararlara istinaden düzenlenen teşvik belgeleri de dahil olmak üzere tamamlama vizesi yapılmamış teşvik belgelerine de uygulanır.

başvuru yapıp en az 100 kişi istihdam edeceklerin gelir vergisi stopajı, sigorta primi ve sigorta primi işveren payı desteğinden faydalanacağı açıklanmıştır. Bu destekle birlikte Diyarbakır'da işçinin sigortasının işveren üzerindeki 985 liranın yaklaşık 889 lirasını devlet karşılayacaktır.

Tablo 19. Yatırıma Katkı Oranları ve Vergi İndirim Oranları

Bölgeler	Bölgesel Teşvik Uygulamaları		Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki		İşletme/Yatırım Döneminde Uygulanacak Yatırıma Katkı Oranı	
	Yatırıma Katkı Oranı(%)	Vergi İndirim Oranı(%)	Yatırıma Katkı Oranı(%)	Vergi İndirim Oranı(%)	Yatırım Dönemi(%)	İşletme Dönemi(%)
1. Bölge	15	50	25	50	0	100
Diyarbakır (6. Bölge)	50	90	60	90	80	20

Sadece 6. Bölge'ye özel olmak üzere, sigorta primi işçi hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmı, tamamlama vizesinin yapılmasını müteakip 10 yıl süre (OSB'de olması durumunda 12 yıl) ile Hazine tarafından karşılanmaktadır. 6. Bölge haricindeki diğer bölgelerde destek tavanı olmasına karşın 6. Bölge'de yapılacak yatırımlarda destek tavanı gibi bir limit söz konusu değildir. Yine sadece 6. Bölge'ye özel olmak üzere, işçi ücretlerinin asgari ücrete tekabül eden kısmı üzerinden hesaplanan gelir vergisi de 10 yıl süre ile verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden terkin edilecektir. Bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında bankalardan alınacak kredilerde faiz desteği uygulanmaktadır. Bu destek 1. ve 2. Bölgelerde olmayıp 3., 4., 5. ve 6. Bölgelerde bulunmaktadır. Faiz desteği teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının %70'ine kadar olan kısmı için kullanılabilecek krediye sağlanacaktır.

Tablo 20. Faiz Desteği

Bölgeler	Destek Oranı		Azami Destek Tutarı(Bin)
	TL Cinsi Kredi	Döviz Cinsi Kredi	
1	-	-	-
2	-	-	-
3	3 puan	1 puan	1.000
4	4 puan	1 puan	1.200
5	5 puan	2 puan	1.400
Diyarbakır (6.Bölge)	7 puan	2 puan	1.800

Tablo 21. Bölgesel Teşvik Uygulamalarında Sağlanan Destekler

BÖLGESEL TEŞVİKLER							
DESTEK ALANLARI		I	II	III	IV	V	VI
KDV İstisnası		☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gümrük Vergisi Muafiyeti		☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vergi İndirimi Yatırıma Katkı Oranı(%)	OSB Dışı	15	20	25	30	40	50
	OSB İçi	20	25	30	40	50	55
Sigorta Primi İşveren Hisse Desteği(Destek Süresi)	OSB Dışı	2 yıl	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl
	OSB İçi	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl	12 yıl
Yatırım Yeri Tahsisi		☐	☐	☐	☐	☐	☐
Faiz Desteği		YOK	YOK	☐	☐	☐	☐
Gelir Vergisi Stopaj Desteği		YOK	YOK	YOK	YOK	YOK	10 yıl
Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği (Destek Süresi)		YOK	YOK	YOK	YOK	YOK	10 yıl

Kaynak: Karacadağ Kalkınma Ajansı

3.6.1. Bölgesel politikalar

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin ilk kalkınma planı olan On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), uzun vadeli bir perspektifle ülkemizin kalkınma vizyonunu ortaya koyarak, Türkiye'nin temel değerlerini ve beklentilerini karşılamak, ülkemizin uluslararası konumunu yükseltmek ve halkımızın refahını artırmak için temel yol haritasıdır. 15 yıllık bir perspektifin ilk beş yıllık dilimi olarak tasarlanmış olan Kalkınma Planı, her alanda topyekûn bir değişim ve atılımın başlatılarak uzun vadeli bir perspektifte kesintisiz bir şekilde kararlıkla uygulanmasını öngörmektedir.

Plan döneminde ekonominin yapısı uzun vadede istikrarı ve sürdürülebilirliği sağlayacak şekilde dönüşüme tabi tutularak, eğitim hamlesiyle beşeri sermayenin, milli teknoloji hamlesiyle teknoloji ve yenilik kabiliyetinin artırılması hedeflenmektedir. Kalkınma planında tekstil-giyim-deri sanayisinin Türkiye için öneminden bahsedilmektedir.

Planda; ülkemizin tekstil, deri ve hazır giyim sektöründe moda tasarımı ve markalaşma odaklı olarak değer zincirini yönlendiren lider ülkelerden biri olması temel amaç olduğu, sektörde hızlı ve esnek üretim, yenilikçilik, müşteri odaklılık, entegre üretim yapısı, sosyal sorumluluk ve çevre bilinci, mağazacılık ve organizasyon becerileri geliştirileceği, yine sektörde yüksek katma değerli yapıya dönüşümde önemli alanlardan biri olan teknik tekstillerle ilgili olarak firmaların optimum teknoloji seçimine, çevreyi korumaya yönelik mevzuata uyumuna, enerji verimliliğine ve atıkların yeniden kullanımına yönelik faaliyetleri ile değer zincirindeki diğer paydaşlarla (özellikle makine, lif ve teknik son kullanım üreticileri) iş birliği yapmaları destekleneceği belirtilmektedir.

Merkezi Şanlıurfa'da bulunan, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na bağlı tüzel kişiliğe sahip merkezi bir kamu teşkilatı niteliğinde olan GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı'na söz

konusu 388 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı, 388 sayılı KHK’da “Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamına giren illerin süratle kalkındırılması, yatırımların gerçekleştirilmesi için plan, altyapı, ruhsat, konut, sanayi, maden, tarım, enerji, ulaştırma ve diğer hizmetleri yapmak veya yaptırmak, yöre halkının eğitim düzeyini yükseltmek için gerekli tedbiri almak veya aldirmek, kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyonu sağlamak” üzere kurulmuştur. Bu kapsamda hazırlanan 2019-2023 stratejik planında organik gıda, içecek ve organik tekstil sektörlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde daha rekabetçi bir konuma gelmesi beklendiği tespiti yapılmakta ve bölgenin tarımsal potansiyellerinin değerlendirilmesi ile organik gıda, içecek ve organik tekstil sektörlerinin daha rekabetçi bir konuma gelmesini sağlanacağı ifade edilmektedir.

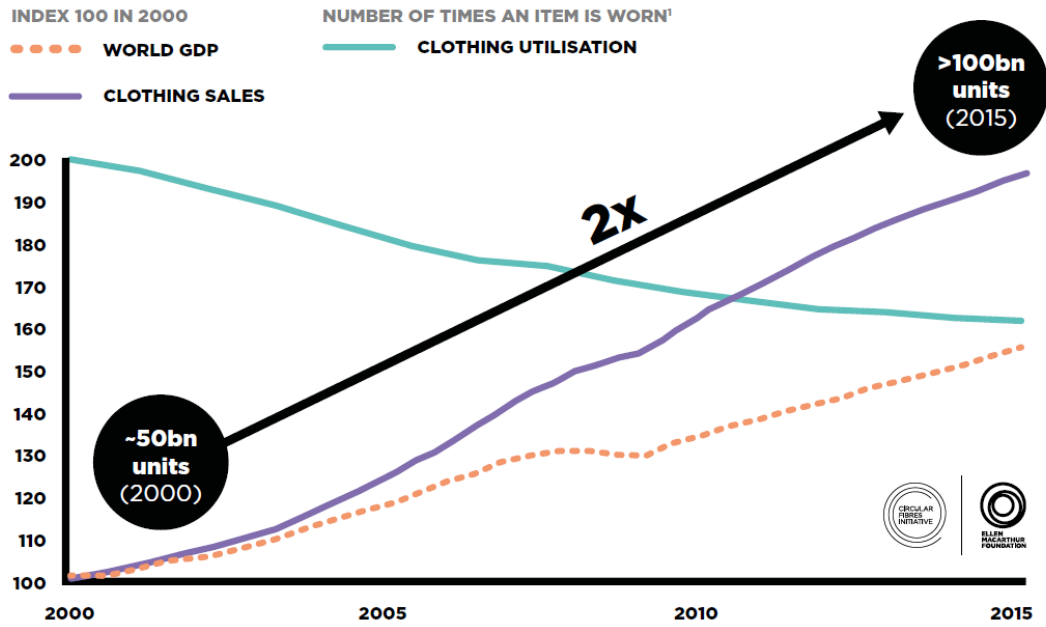
TRC2 (Diyarbakır-Şanlıurfa) Bölgesi için katılımcı bir yaklaşımla hazırlanan 2014-2023 Bölge Planı; bölgenin mevcut durumunun analiz edilerek ortaya konduğu, problemlerinin ve çözüm kaynaklarının tespit edildiği, gelecekte olması gereken yerinin belirlendiği ve belirlenen bu noktaya ulaşmak için yapılacakların bütüncül bir yaklaşımla ve stratejik önceliklerine göre karara bağlandığı temel politika belgesidir.

Plan bölge illerinde Stratejik Sektörler’de Diyarbakır’da tekstil ürünleri ve giyim eşyaları imalatını Yükselen Sektörler içinde ele almaktadır. Bu kapsamda Diyarbakır Tekstil İhtisas OSB Kurulması Projesi gerçekleştirilmektedir. Yine Diyarbakır’da Tedarik Zinciri Geliştirilecek Sektörler içinde yer alan tekstil sektörü için tedarik zincirini oluşturmaya yönelik çalışmalar desteklenmektedir.

Planda TRC2 Bölgesi ülkenin düşük gelirli bölgeleri arasında olmasına karşın, Diyarbakır başta olmak üzere metropolleşme sürecindeki merkezlerdeki kentsel ekonomilerin etkisi, genç nüfus ve işgücü potansiyeli, doğal kaynaklar ve tarım potansiyeli ile ekonomik canlılığın ve dinamizmin bulunduğu bir bölge olduğu ifade edilmekte ve yapılan iktisadi analizlerde bölge ekonomisinde son 4 yılda hızlı gelişmelerin olduğu; sanayi sektörlerinde uzmanlaşma ve yığılmaların artmasının yanı sıra kentsel gelişme, talep koşulları, inşaat ve bölgeye gelen yatırımların da etkisi ile başta tekstil ve giyim eşyaları ile mobilya olmak üzere aşağıdaki tabloda yer alan sektörlerin hızlı büyüme gösterdiği görülmüştür. Bölgede uzmanlaşma ve nitelikli yığılmalar gösteren, kümelenme olanakları açısından ele alınılabilecek olan bu sektörler bölgenin temel sektörleri olup, emek yoğun ve katma değerli üretim yapısına sahip yükselen sektörler de bölgede geliştirilecek stratejik sektörler olarak değerlendirilmektedir.

4. PROJENİN GEREKÇESİ

Türk hazır giyim sektörünün büyüme ve gelişme sürecinde sadece ihracat ve dış pazarlar belirleyici değildir, bunun yanında hazır giyim sektörünün iç tüketime yönelik kapasitesi de önem taşımaktadır. Türkiye’de özellikle ekonomik gelişme ile birlikte kişisel gelirlerin artışı, giyim bir ihtiyaç olmaktan çıkıp bir moda tüketimi haline dönüşmesi, perakende pazarının gelişimi ve markalaşma ile tüketici beğeni ve tercihlerindeki gelişmeler ve son olarak iç pazara artan sayıda yabancı marka ve ürünlerin girişi ile birlikte hazır giyim iç pazarı da dinamik bir yapıya kavuşmuştur. Bu durum göz önüne alındığında Türk ekonomisindeki gelişme, kişisel gelirler ve harcamalardaki artış öngörülleri, satın alım gücündeki genişleme, tüketici alışkanlıklarındaki değişim, perakende alanındaki hızlı gelişmeler ve organize hazır giyim pazarlarındaki genişleme eğilimleri çerçevesinde iç pazar, Türk hazır giyim sektörü için en az ihracat kadar önemli hale gelmektedir.¹⁰

Şekil 2. 2000 yılından bu yana giyim satışlarının büyümesi ve giyim kullanımındaki düşüş.

Şekil 2’de de görüldüğü gibi pazar büyümesi, Türkiye ile paralel niteliktedir. Son 15 yılda küresel çaptaki milli gelirlerin artmasını takip ederek hazır giyim satışları da artış göstermiştir.

2000-2015 yılları arasında bu birim başına artış iki katını geçmiştir. Bu trend yukarı doğrudur. Hazır giyim talebini açıklar nitelikteki bu grafiğinde gösterdiği şekilde ekonomik büyüme talebi beraberinde büyötmektedir.

10 Nedim Doğan, Sema Palamutcu, Tekstil Ve Hazır Giyim Sektöründe Nitelikli İş Gücü Yetiştirme Programları, <http://www.sanayisurasi.gov.tr/pdfs/tekstil-ve-hazir-giyim-sektorunde-nitelikli-is-gucu-yetistirme-programlari.pdf>

4.1. Dış Pazar Durumu

Konfeksiyon sektörü gelecek 10 yıllık dönemde uluslararası rekabetteki güçlü yönlerini; hızlı teslimat (quick response), pazara yakınlık, çevre bilinci geniş ürün yelpazesi, eğitilmiş girişimci ve yönetici, koleksiyon hazırlıkları, tekstil ve terbiye sanayinin gelişmiş olması, standardizasyon, haberleşme ve ulaşım altyapı gücü olarak sıralanmaktadır.¹¹ Dünya hazır giyimine yön veren 12 eğilim ise şöyledir:¹²

- İş gücü maliyetlerinde artış
- Tedarik zincirinin dijitalleşmesi
- Otomasyon
- Tedarikte stratejik iş birliği
- Yakından tedarik
- İnternet perakendeciliğinin yükselişi
- Sürdürülebilirlik ve uyum
- İklim değişikliği
- Yeni nesil hazır giyim ürünleri
- Mega şehirler
- Genişleyen ticaret anlaşmaları
- Çin yerel pazar

Konfeksiyon sektöründe başlıca rakip Çin Halk Cumhuriyeti'dir. Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'ne girmesinden olumsuz yönde etkilenilecektir. Çin'i izleyen rakipler sırasıyla Uzak Doğu ülkeleri, Batı ve Doğu Avrupa ülkeleridir. Sektörde ana rekabet gücünde rol oynayan unsurlar; kalite, fiyat ve hızdır. Ancak önümüzdeki dönem içinde marka-koleksiyon, tecrübe, esneklik ve bilgi teknolojileri de önemli rol oynayacaktır.¹³

Türkiye'nin ihracat yaptığı ülkeler:

1. Almanya
2. İngiltere
3. İspanya
4. Fransa

11 Mustafa Zincirkıran, Yıldız Akbulut, Konfeksiyon Sektöründe İşgücü Eğitimi Sorunu: Balgat Örneği.

12 Fashion system, 2019:56

13 Mustafa Zincirkıran, Yıldız Akbulut, Konfeksiyon Sektöründe İşgücü Eğitimi Sorunu: Balgat Örneği.

5. Hollanda

6. Irak

7. İtalya

8. Romanya

9. Polonya

10. Danimarka

Türkiye, Avrupa'nın yakın bölgelerden yaptığı alımların yarısını karşılamaktadır. Yakın gelecekte ise Avrupalı perakendeciler ürünlerinin yaklaşık %25'ini yakın bölgelerden tedarik etmeyi planlarken, 2023 yılında ise Avrupalı alıcıların yakın bölgelerden yaklaşık 30 milyar dolarlık alım yapmaları beklenmektedir.¹⁴

Kısa teslimat zamanı, özellikle hızlı moda ve üst segmentteki alıcılarla çalışırken hayati önem taşımaktadır. Avrupa'ya kara ve deniz yoluyla kısa sürede ve güvenli nakliye imkânı Türk sektör şirketlerine çok önemli bir avantaj sağlamaktadır. Avrupalı alıcılar coğrafi yakınlık sebebiyle aynı gün içerisinde dahi Türk firmalarıyla görüşüp merkezlerine dönebilme imkânına sahiptir. Bunun yanında Türk firmaları da gelen taleplere çok kısa sürelerde cevap verebilme kabiliyetine sahip bulunmaktadır.¹⁵

Coğrafi yakınlık lojistik maliyetlerinin de düşmesini sağlamaktadır. Dolayısı ile Türkiye'nin işçi maliyetleri sebebiyle oluşan fiyat dezavantajını kapamasına ve daha rekabetçi olabilmesine imkan vermektedir. Avrupalı alıcı şirketler arasında yapılan bir ankette göre , “Yakınlık unsuru daha önemli mi olmaya başladı?” sorusuna yanıt veren KOBİ yöneticilerinin %71'i, büyük şirket yöneticilerinin ise %56'sı “Evet, kesinlikle” yanıtını vermiştir. Avrupalı markaların yakınlık dolayısıyla gelecek dönemde de Türkiye'den alım yapmak istedikleri görülmektedir. Avrupalı satın alma yöneticilerinin %61'i, 2020 yılına kadar Türkiye'den yaptıkları alımın artacağı bilgisini vermektedir.¹⁶

Dünya ihracatında öne çıkan 10 ülke;

1. Çin

2. Bangladeş

3. AB

4. Vietnam

5. Hindistan

6. Türkiye

14 Fashion system, 2019:56

15 Fashion system, 2019:56

16 Fashion system, 2019:56

7. Endonezya

8. Kamboçya

9. ABD

10. Sri Lanka

Tablo 22. Dünya İthalat Miktarı

Ülkeler	Dünya ithalat miktarı (milyar ABD doları)					Türkiye'nin ihracat miktarı (milyar ABD doları)	
						Senaryo-1	Senaryo-2
	2005	%	2016	%	2023	106,0	108,4
Avustralya	3,0	7,4	6,1	7,4	10,8	169,3	192,1
Kore	2,7	11,5	8,1	11,5	19,2	136,3	223,3
Kanada	5,4	5,3	9,0	5,3	13,6	164,6	324,8
Japonya	21,1	2,4	26,9	2,4	32,5	303,5	869,4
Çin	2,2	15,6	9,5	15,6	30,4	1.031,7	2.313,1
ABD	74,2	1,9	89,1	1,9	103,2	1.911,4	4.031,0

Kaynak: Fashion system, 2019:58

4.2. Diyarbakır Talep Durumu

Talep analizi oluştururken işletmelere yönelik iki anket ve çalışanlara yönelik bir anket gerçekleştirilmiştir. İşletmelere yönelik ankette kümelenme düzeyleri, akademiye bakış açıları ve eğitim ihtiyaç analizi bilgileri alınırken çalışanlara yönelik ankette ise çalışanların teknoloji kabul düzeyi ve eğitim ihtiyaç analizi verilerine ulaşılmaya çalışılmıştır.

Çalışan anketine katılanları %55'i kadın olurken % 45'i erkektir. Çalışanların büyük bir oranda (%64,69) asgari ücret ve altında ücret almakta ve yine çalışanların %64,7'sinin lise ve altı eğitim durumuna sahip olduğu görülmektedir. Diyarbakır'da sektörde çalışanlar aynı işletmede ortalama iki yıl gibi kısa bir ortalama süre ile çalışmaktadır. Diyarbakır'da sektörde çalışanların yetkinlik düzeyine bakıldığında %70'i internet hakkında bilgi düzeyine sahipken, ofis programları (%27) veya üretim planlamasındaki (%19) bilgi düzeylerinin çok düşük olduğu görülmektedir. Tasarım programları (kalıp hazırlama, corel draw, photoshop vb.) bilgi düzeyi ise yok denecek kadar azdır.

İşletmelere yönelik ankete 27 işletme katılmıştır. Anketi cevaplayan işletmelerin 6'sı İstanbul merkezli iken 21 firma Diyarbakır merkezlidir. Anketi cevaplayan işletmelerin biri haricinde hepsi çalışan sayısına göre KOBİ tanımlaması içinde yer almaktadır. İşletmelerin tamamı önümüzdeki 3 yıl içinde Diyarbakır'a yatırım yapmayı planlamaktadırlar. Yapılan anket sonucunda işletmelerin tamamı Diyarbakır'da bir akademi kurulmasını desteklemekte ve büyük çoğunluğu bunun için bütçe ayırabileceklerini belirtmektedir. Yapılan anketlerde işletmelerin orta düzeyde bir kümelenme düzeyi yakaladıkları ortaya çıkmaktadır.

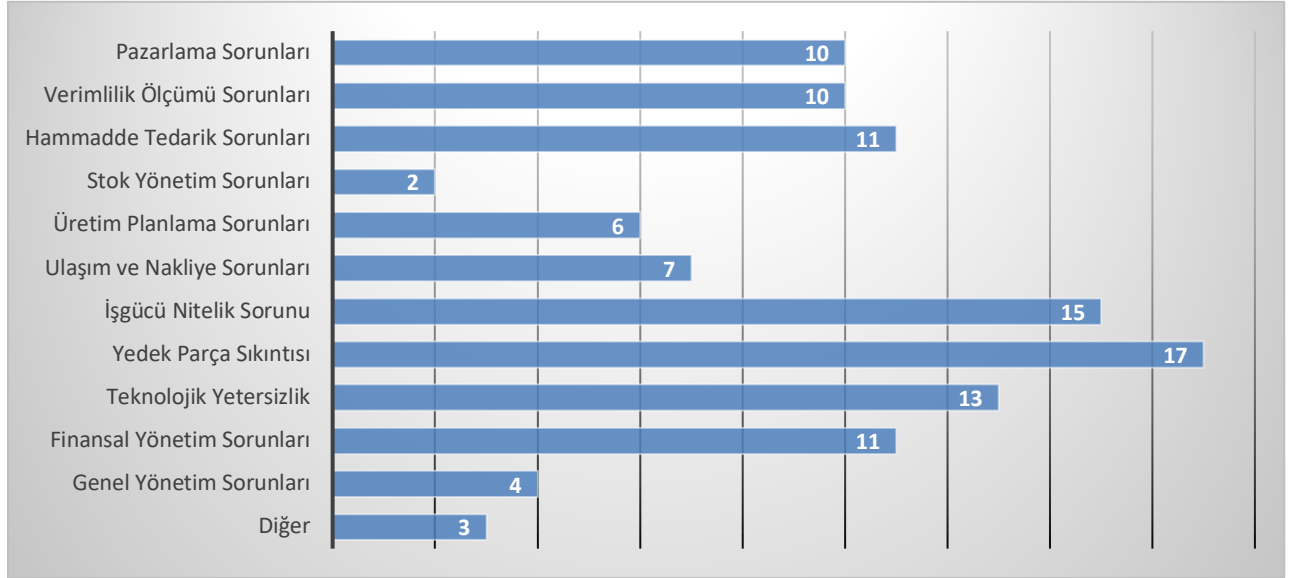
İşletmelere Ait Genel Bilgiler

İşletmelerde genel itibariyle hazır giyim ürünleri üretilmektedir.

- ✓ Perde,
- ✓ Yorgan, yatak örtüsü, pike takımı
- ✓ Örme penye
- ✓ Eşofman
- ✓ T-shirt
- ✓ Atlet
- ✓ Pijama
- ✓ Gömlek
- ✓ Önlük
- ✓ Yelek
- ✓ Pantolon
- ✓ Elbise
- ✓ İş üniformaları (güvenlik kıyafeti, hasta bakıcı üniforması vb.)

Anketi cevaplayan işletmelerin yaklaşık %25'i ihracat yapmaktadır. Ankete katılan işletmelerin %85'i Diyarbakır'da gerçekleştirilen mesleki toplantılara katıldıklarını belirtmişlerdir. İşletmelerin “Diyarbakır'da yaşadıkları en büyük temel üretim sorunu nedir?” sorusuna verdikleri cevaplarda ise öne çıkan en önemli sorun “Kalifiye işgücü bulma” olmuştur. Diyarbakır'da işletmelerin en büyük sorunlarının başında işgücüne ulaşım ve kalifiye iş gücü bulma gelmektedir. Diğer önemli sorunlar ise “Üretim yerinin fiziki koşullarının uygunsuzluğu”, “Yedek parça ve servis hizmetlerinin yetersizliği”, “Hammadde ve yardımcı malzemeye uzak olma”, “Planlama eksikliği” gibi sorunlardır.

Tablo 23. Diyarbakır'daki İşletmelerin Tekstil Üretimi Yaparken Yaşadığı Temel Sorunlar

Tablo 24. İşletmelerin Kalite Yönetim Sistemi Varlığı

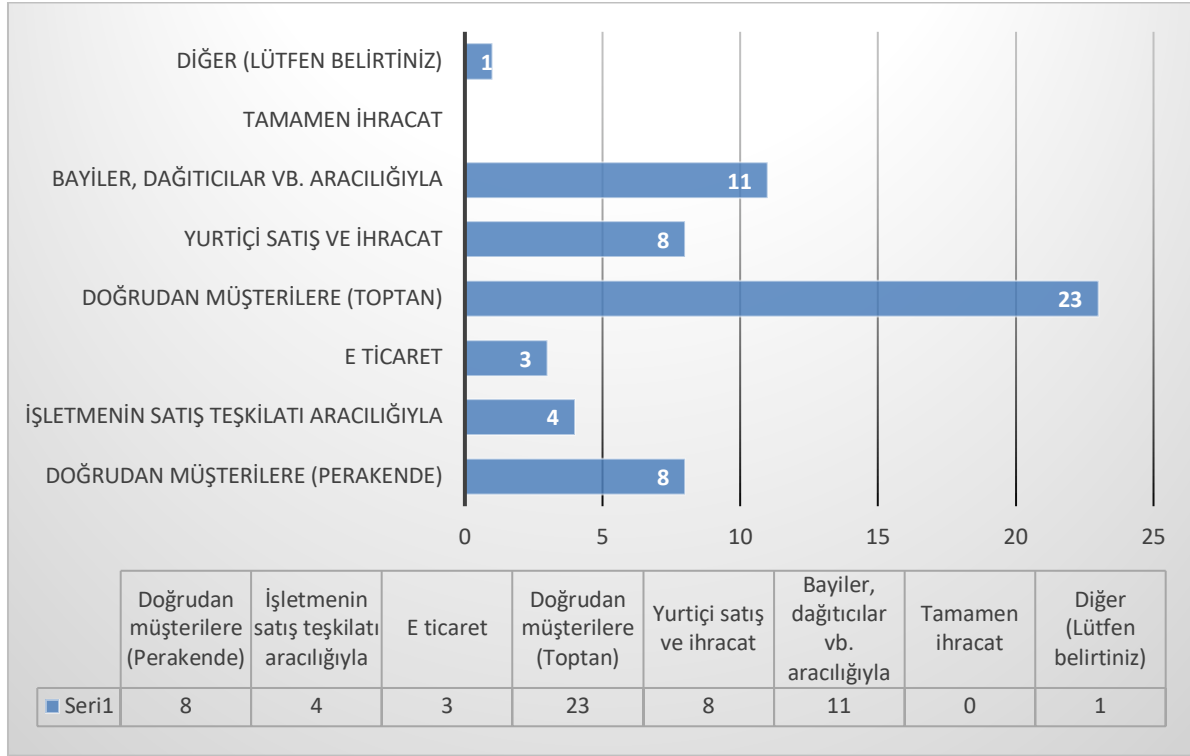
İşletmelerin kalite yönetim sistemi varlığı	Sayı	Oran (%)
Yok	20	62,5
ISO	5	15,62
TSE	5	15,62
Diğer	2	6,25

İşletmelerin %62'si gibi büyük bir kısmında kalite güvence sistemleri bulunmamaktadır. Diyarbakır'da işletmeler personel alırken tecrübeli olmasını, işe yatkın olmasını ve mesleki bilgiye sahip olmasını daha çok önemsemektedirler. İşletmeler kalifiye iş gücü tedarikini büyük oranda kendi işletmelerinde yetiştirerek sağlarken daha düşük oranda mesleki eğitim kurumlarından kalifiye iş gücü temin etmektedirler.

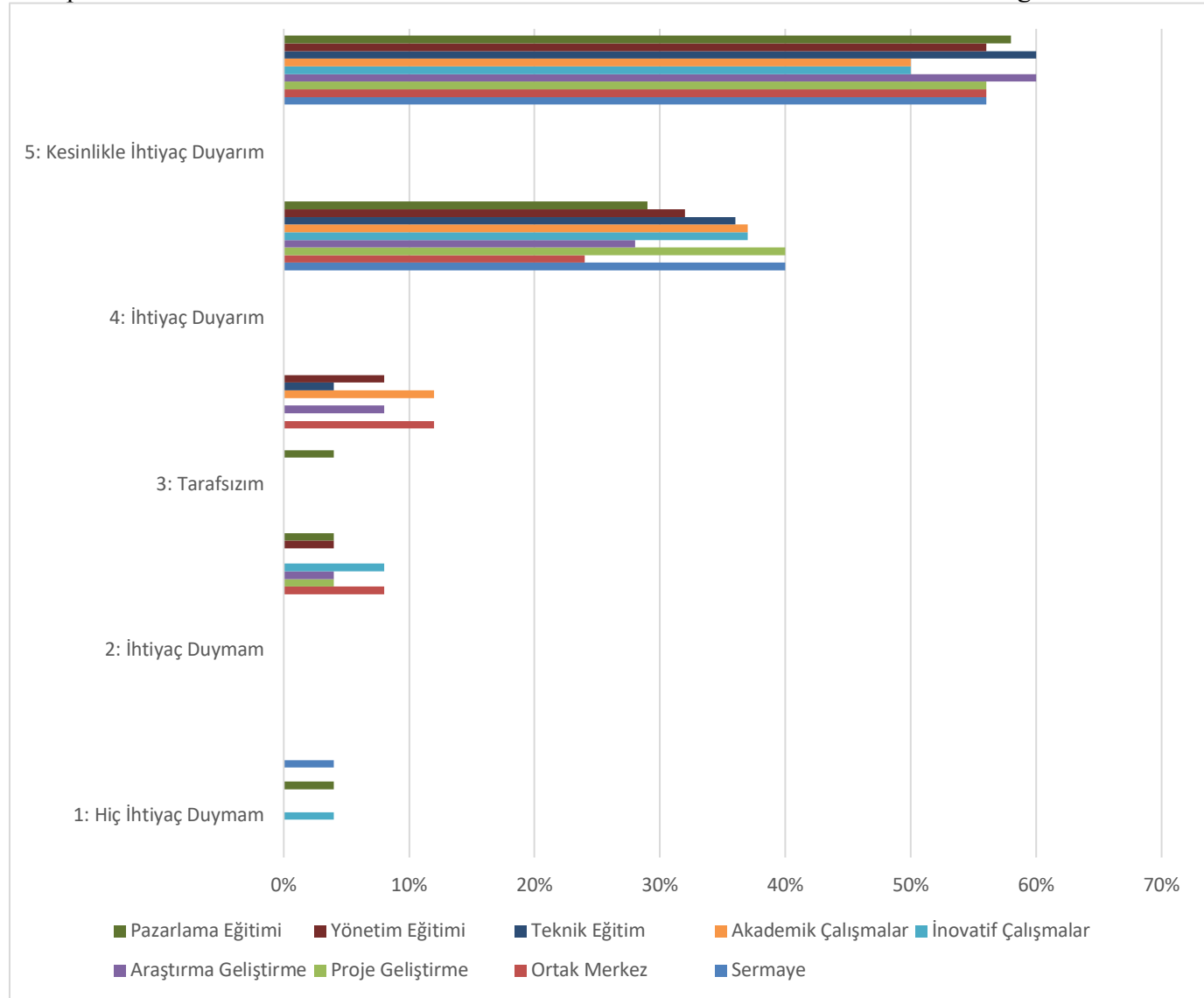
İşletmedeki işçilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılama yöntemleri ise yarıya yakınında kendi imkanları ile dışarıdan uzman sağlayarak gerçekleşmektedir. İşletmelerin %40'ında ise hizmet içi eğitim yöntemi kullanılmaktadır.

Diyarbakır'daki işletmelerin büyük çoğunluğu toptan (23) ve bayiler ve dağıtıcılar (11) ile satış yapmaktadır. Yalnızca 3 işletme e-ticaret yapabilmektedir.

Tablo 25. İşletmelerin Ürünlerini Satmak İçin Kullandıkları Pazarlama Kanalları

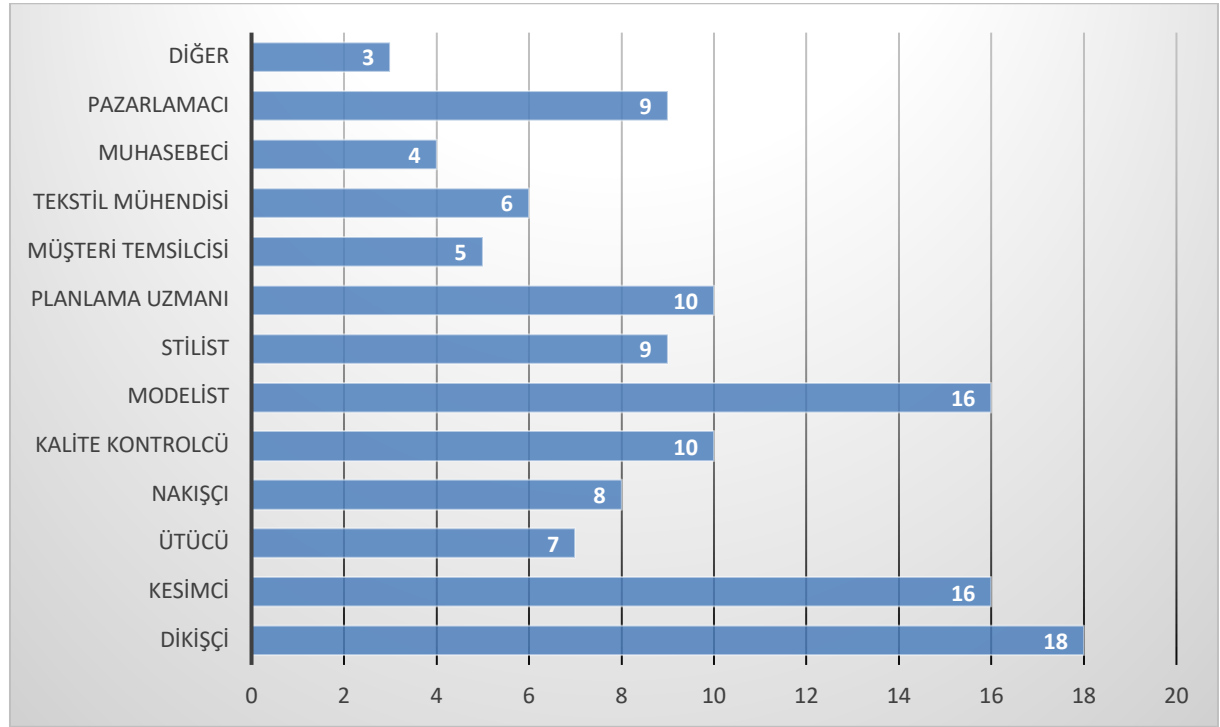
Tablo 26. İşinizde Hangi Alanlarda Desteğe İhtiyaç Duyuyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

İşletmelere üretim ve faaliyet süreçlerinde ihtiyaç duyabilecekleri bazı alanlar verilmiştir. Bu alanlardaki ihtiyaçları ve talep durumları analiz edilmeye çalışılmıştır. Ar-Ge, sermaye altyapısı ve bunun gibi ihtiyaçlar işletmeler tarafından öne çıkan konular olmuştur. Eğitim alanında ise, işletmelerin yönetim ve pazarlama eğitimlerine ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Bu konularda alacakları eğitimlerin orta ve uzun vadeli büyüme hedefleri ve ihracata yönelik yapacakları işletme yatırımları ile doğrudan ilişkili olduğu yapılan derinlemesine görüşmelerde tespit edilmiştir.

Diyarbakır'da işletmelerin temel sorunları içinde yer alan elaman bulma ve nitelikli elaman bulma incelendiğinde işletmeler ilk beş sırada, Dikişçi, Kesimci, Ütücü, Nakışçı ve Kalite Kontrolcü gibi üretime yönelik personel bulamamaktadırlar.

Tablo 27. Personel Temini Konusunda En Fazla Hangi Vasıflardaki Personeli Bulmakta Sorun Yaşıyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

İşletmelerin büyük çoğunluğu Diyarbakır’da yer alan eğitim kurumlarının personel ihtiyaçlarını karşılayacak yeterliliğe sahip olmadıklarını belirtmektedirler. Bununla birlikte çalışan anketine katılanların %58’i meslekleri ile ilgili hiçbir eğitime katılmadıklarını belirtmektedir. Bu durumun mevcut eğitim kurumları ile işletmeler arasında bir koordinasyon ve planlama eksikliği olduğunu gösterdiği söylenebilir. İşletmeler arasında bulunması zor olan mesleki uzmanlığa sahip personeller geneline ise 18 işletmede dikişçi, 16 işletmede kesimci ve yine 16 işletmede modelist ilk üçte sıralanmıştır. Bunlardan sonra bulunması zor olan diğer iki alan ise planlama uzmanı ve kalite kontrolcü olmuştur.

Yukarıdaki alanlarda vasıflı işçi bulmanın zor olduğu belirtilmiştir. Bunu takiben sorulan bir diğer soru ise Diyarbakır’daki mevcut eğitim kurumlarının vasıflı işçi yetiştirmede yeterli olup olmadığı sorulmuştur.

Bu konuda işletmelerinde 22’si mevcut eğitim kurumlarının yeterli olmadığını, 2 işletme ise yeterli olduğunu belirtmiştir.

Mevcut eğitim kurumlarının personel ihtiyacını karşılamada yeterliliği	Sayı
Evet	3
Hayır	22

Araştırmaya katılan işletmelerin tamamı Diyarbakır’da bir akademi kurulmasını istemektedirler.

Diyarbakır'da personelinizin eğitimine yönelik bir Akademinin ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz?	Sayı
Evet	26
Hayır	0

İşletmeler kurulması istenen akademinin Tekstil Organize Sanayi Bölgesinde yer almasını istemektedirler.

Diyarbakır'da Bir eğitim kurumu açılrsa şehir içinde mi olmalı yoksa organize sanayi bölgesinde mi olmalı?	Sayı
Merkez	7
Tekstil Organize Sanayi Bölgesi	21
Diğer öneri	1

Yine ankete katılan işletmelerin tamamı personelini kurulacak akademiye göndereceklerini belirtmektedirler. Çalışan anketine katılanların “Mesleğinizde ilerlemek, gelişen teknolojiye uyum sağlamak için ilave eğitime, seminer ya da kurslara ihtiyaç duyuyor musunuz?” sorusuna %95,65 oranında “Evet” cevabı vermiştir. Bu verilerden de anlaşılacağı gibi işletmeler personelini eğitime göndermekte isteklidirler. Aynı şekilde işletmelerdeki çalışanlarının da bu durumun öneminin farkında olduğu görülmektedir.

Eğitim kurumuna personelinizi gönderir misiniz?	Sayı	Oran
Evet	27	%100
Hayır	0	%0

İşletmeler eğitime personelini göndermeyi istedikleri gibi güçlü bir oranda (%81,48) eğitim için bütçe ayırmayı da istemektedirler.

Gönderirseniz bunun için bir bütçe ayırır mısınız?	Sayı	Oran
Evet	22	%81,48
Hayır	5	%18,51

İşletmeler sadece üretim alanında yaşanan sorunların giderilmesini değil aynı zamanda ihtiyacı olan diğer alanlarda da eğitim beklemektedirler. Yine çalışanlar sadece üretime yönelik değil ofis programları, pazarlama, kalite güvence vb. eğitimleri öncelikli olarak talep etmektedirler.

Bu kısımda da bir moda akademisi benzeri yapı kurulursa talep edilen eğitim konularına öncelik verilmiştir. İşletmelerden 18 tanesi moda tasarım, 17 tanesi iş sağlığı güvenliği, tasarım, pazarlama alanında eğitimlere ihtiyaçları olduklarını belirtmiştir. İşletmelerden 16 tanesi kalite güvence, markalaşma ve işletmelerden 15 tanesi ise dış ticaret konularında böyle bir merkezde eğitim içeriği olarak verilebilecek eğitim konuları arasında göstermiştir.

Tablo 28. Bu Eğitim Kurumunda Hangi Eğitimler Verilmelidir? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Bu eğitim kurumunda hangi eğitimler verilmelidir.	Sayı
İş sağlığı güvenliği	17
Ofis programları	11
Tasarım	17
Pazarlama	17
Sosyal uyumluluk eğitimi (BSCI)	11
Kalite güvence	16
Moda tasarım	18
Moda iletişim ve medya	9
Moda yönetimi	9
Tasarım dünyası ve moda ekosistemi	12
Markalaşma	16
Moda fotoğrafçılığı	8
Muhasebe	10
Dış ticaret	15
Dikiş	11
Makina bakım onarım	12
Diğer	2

5. MAL ve/veya HİZMETLERİN SATIŞ-ÜRETİM PROGRAMI

Akademide iki grup eğitim verilmesi planlanmaktadır. Bunlar akademik programlar ve kurumsal eğitimlerdir.

Akademik programlar, moda alanında güçlü bir altyapı edinmek isteyen ve moda tasarımcısı meslek unvanını almak isteyenler için oluşturulmuştur. Bu programlar 4 akademik dönemden oluşmaktadır.

Kurumsal eğitimler, Diyarbakır'da üretim yapan işletmelerin sektörde daha rekabetçi konuma yükselmeleri için işletmelerin ihtiyaçları ve talep doğrultusunda; pazarlama, ürün geliştirme, üretim, görsel tasarım, markalaşma vb. konularda oluşturulan özel eğitim programlarını içermektedir. Kurumsal eğitimler günlük, tek ya da çoklu haftalık programlar olarak planlanmaktadır.

Akademik programların ücretleri yıllık ücretlendirilirken, kurumsal eğitimler saatlik ücret ile eğitim programı saati çarpımından elde edilecek sonuca göre fiyatlanacaktır.

İlk yıl akademik programa kayıtlı $15 \times 2 = 30$ öğrenci ve 2 sınıf ile eğitime devam edilirken, ikinci yıl 4 sınıf ve 60 öğrenci ile eğitimin devam etmesi planlanmaktadır.

Kurumsal eğitimler bölümünde ise dönem başına 10 kurumsal eğitim olacak şekilde bir akademik yıl boyunca toplamda 20 eğitimin verilmesi planlanmaktadır. Eğitimlerin haftalık programda devam etmesi öngörülmektedir

Eğitimler tanıtım materyalleri, web sayfası, sosyal medya vb. araçlar ile kamuoyuna duyurulacak ve bilgilendirmeler yapılacaktır. İşletmeler ile protokoller imzalanarak kurumsal eğitimler için sürdürülebilir ve etkin bir talep oluşturulması planlanmaktadır.

Tablo 29. Eğitim Programlarının Eğitimine İlişkin Bilgiler

Program	Süresi	Ücreti (TL)	Eğitim/program sayısı	Katılımcı sayısı
Akademik Program				
Moda Tasarım Programı	1 Yıl	15.000	1	15
Modelistlik Programı	1 Yıl	15.000	1	15
Kurumsal Eğitimler	1 hafta (30 saat)	$25\text{TL} \times 30 = 750$	20	400

6. PROJE YERİ/UYGULAMA ALANI

Kuruluş yeri seçiminde sadece bugünün koşulları değil, geleceğin de planlanması gerekmektedir. Bu seçimim yatırım için önemli olmasından ötürü kuruluş yeri seçim kararları, çok sayıda alternatifin, değişik faktörler ile karşılaştırılması ve değerlendirilmesini gerektiren uzun ve önemli analizlerle yapılmalıdır. Kuruluş yeri seçiminde birçok yöntem kullanılmaktadır. Bunlar matematiksel yöntemler, finansal yöntemler, simülasyon yöntemi ile günümüzde çokça adını duyduğumuz Analitik Hiyerarşi Süreci yöntemidir.¹⁷ Bununla birlikte yapılan analizler işletme için güçlü/zayıf, fırsat/tehdit açısından değerlendirilmeli ve ortaya çıkan sonuçlara göre karar verilmelidir. Tüm bu çalışmalara rağmen "Amaca en uygun" yer seçimi oldukça zor bir süreçtir.¹⁸

Diyarbakır Moda ve Hazır Giyim Akademisi yatırımı gerçekleştirilirken proje uygulama alanı olarak iki ayrı mekân önerilmektedir. Birinci yer kurulmakta olan Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi (DTİOB)'dir. İkinci yer ise Diyarbakır Sanayi Mektebi Tasarım ve Eğitim Merkezi'dir.

Kuruluş yeri DTİOB seçilmesi durumunda ücretsiz arazi tahsisi gerçekleştirilecek ve buna müteakip bina inşaatı gerçekleştirilecektir. Proje süresi bina inşaatı ile birlikte uzamaktadır. Önerilen proje uygulama alanının en büyük avantajı organize sanayi bölgesinde yer alan işletmelere yakın olmasıdır.

Kuruluş yeri Sanayi Mektebi seçilmesi durumunda bina inşaatına gerek duyulmadan eğitim ve öğretim faaliyetlerine geçmek mümkün olacaktır. Sanayi Mektebi şehir merkezinde Diyarbakır Ticaret Odası ana faaliyet binasının hemen karşısında bulunmaktadır. Bina eğitim faaliyetlerine hazır durumdadır. Tarihi bir bina olmasından dolayı yüksek tavanlı, tasarım vb. yaratıcı endüstrileri destekleyecek nitelikte estetik ve ferah bir mimariye sahiptir. Geçmişten günümüze bina çeşitli vesilelerle eğitim alanında faaliyetler gerçekleştirmiştir. Bununla birlikte bu bina konumu itibarıyla şehir merkezinde yer almaktadır. Toplu taşıma ile ulaşım imkânları özellikle uzun programlara Tekstil İhtisas OSB'deki firmalarda çalışmayan kişilerin başvuracağı düşünüldüğünde önemli bir avantaj sağlamaktadır. Aynı zamanda bu yerin lojistik kolaylıkları, yeme içme ve konaklama alanlarına yakınlığı, Diyarbakır Ticaret Odası ile iş birliği fırsatı vb. nedenlerle önemli artıları bulunmaktadır. Kuruluş yeri olarak Sanayi mektebi seçilmesi durumunda akademinin inşaat yatırımları için gereken süreye ihtiyaç duymadan bir an evvel eğitim ve öğretim hayatına başlaması mümkün olacaktır. Tüm bu süreçlerin başlayabilmesi için Sanayi Mektebinde akademi için alan tahsisi gerekmektedir.

17 Tuba ÜNLÜKARA, Lale BERKÖZ, Alışveriş Merkezlerinin Yer Seçimi Kriterleri: İstanbul Örneği, MEGARON 2016;11(3):437-448 DOI: 10.5505/megaron.2016.58066, s. 437

18 Sevil Kişoğlu, Kuruluş Yeri Seçiminin Boyutsal Analiz Yöntemi İle Belirlenmesi; Giyim Sektörü Örneği, Mühendis ve Makina - Cilt: 45 Sayı: 530, s.43

Tablo 30. Alanların Avantaj ve Dezavantajları

	Avantajları	Dezavantajları
1. Alan Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Yerleşkesi	-İşletmelere yakınlık -Yeni bir bina ve yeni fonksiyonlar katma olanağı (Fuaye alanı vb.) -Ücretsiz arazi tahsis	-Şehre uzaklık -Yüksek yatırım maliyeti -Altyapının henüz işlerliğe geçmesi
2. Alan Diyarbakır Sanayi Mektebi Tasarım ve Eğitim Merkezi'dir.	-Şehir merkezinde olması -Su elektrik, doğalgaz, internet vb. olanaklara sahipliği -Eğitim ve öğretime kısa sürede başlanabilmesi -Yatırım maliyetlerinin düşük olması -Sosyal ve kültürel alanlara yakınlık -Yeme, içme ve konaklama imkânları -Lojistik kolaylıklar -Toplu taşıma kolaylıkları -Yaratıcı sektörlerle yakın mimarisi -Ticaret odası gibi iş birliği potansiyeli kuruluşlara yakınlık -Tarihi geçmişi -Yeni restore olması	-Mimari kısıtları -Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi yerleşkesine uzaklığı

Her iki yatırımda Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından 16.12.2003 tarih ve 25318 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) Yönetmeliği kapsamına giren faaliyetlerden değildir. Bu anlamda her iki yerleşim alanı için de ÇED raporuna ihtiyaç duyulmamaktadır. Ancak endüstriyel simbiyozun çokça konuşulduğu günümüzde işletmelerden çıkan atıkların akademiye yeniden değerlendirilmesi ve kullanılması imkanı bulunmaktadır.

6.1. Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi

DTİOSB kurulma çalışmaları, Diyarbakır Valiliğinin koordinasyonu, Karacadağ Kalkınma Ajansı, Güneydoğu Tekstil Sanayi İş Adamları Derneği (GÜNTİAD) ve Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası (DTSO)'nın destekleri 2012 yılında başlamıştır.

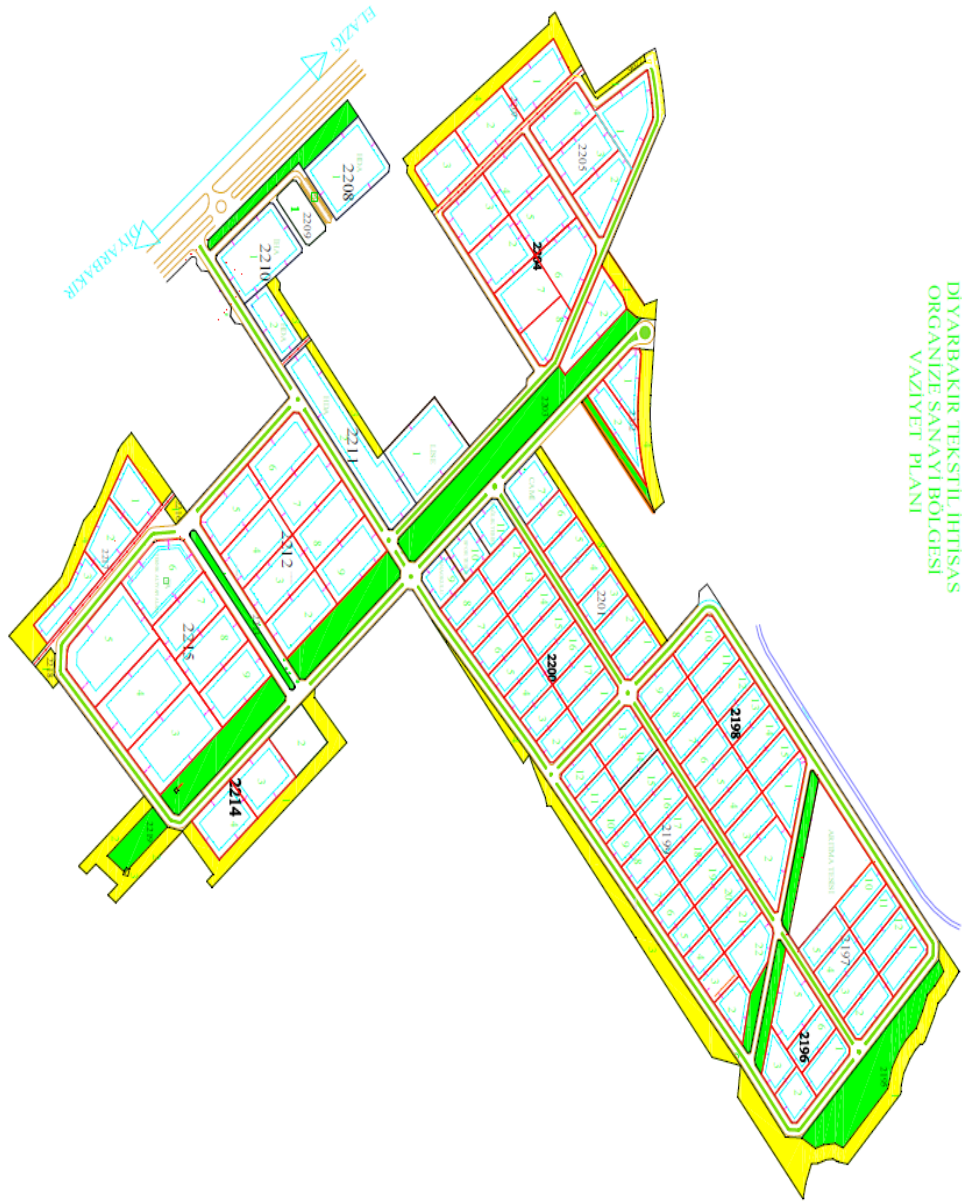
Mera vasfındaki alanın hazine adına tescil edilmesi, yer seçimi süreci, 1/5.000 Ölçekli Nazım İmar Planı ve 1/1.000 Ölçekli Uygulama İmar Planı, İmar Kanunu'nun 18. Madde Uygulaması işi, ÇED Raporu süreçleri tamamlanarak Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Kuruluş Protokolü 11 Mayıs 2016 tarihinde onaylanarak tüzel kişilik kazanmıştır.

Diyarbakır-Elazığ Karayolu üzerinde bulunan ve 129 hektar alana sahip bölgenin 69 hektarlık kısmı sanayi alanı olarak planlanmıştır. Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi şehir

merkezine yaklaşık 12 km mesafede yer almakta olup şehir merkezi ile Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi arasında konumlanmaktadır.

Altyapı inşaat ihalesi gerçekleştirilmiş olup inşaat çalışmalarına başlanmıştır. 2020 yılı içerisinde altyapının tamamlanması öngörülmektedir.

Tekstil İhtisas OSB'nin faaliyete geçmesi ile beraber, bünyesindeki tekstil ve hazır giyim işletmelerinde yaklaşık 10.000 kişinin istihdam edilmesi öngörülmektedir. 3.500-20.000 m² arasında değişen büyüklüklerde 105 adet sanayi parseli bulunmaktadır.

Resim 2. Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Vaziyet Planı

6.2. Diyarbakır Sanayi Mektebi Tasarım ve Eğitim Merkezi

Hamidiye Sanayi Mektebi, Diyarbakır Fiskaya Mah. Yusuf Azizoğlu Caddesi'nde yer almaktadır. Ana yapı malzemesi bazalt taş olarak kullanılan bu yapı Zemin+1 kat ile çatı katından oluşmaktadır.

Sanayi Mektebi, Sultan II. Abdülhamid'in tahta çıkışının 25. senesinde 1900 yılında Vali Halid Bey'in üstün gayretleriyle Diyarbakır şehir merkezinde inşa edilmiştir. Sanayi Mektebi ile mektep civarındaki çeşme, namazgâh, tenezzüh ve numune bahçelerinin açılış töreni yine aynı yıl gerçekleşmiştir.

Bina geçmiş dönemlerde Milli Eğitim Müdürlüğü ve Ticaret ve Sanayi Odası vb. kurum ve kuruluşlar tarafından kullanılmıştır.

Günümüzde bina Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Karacadağ Kalkınma Ajansı'ndan alınan destek ve DTSO katkısı ile restore edilmiş ve eğitime uygun hale gelmiştir.

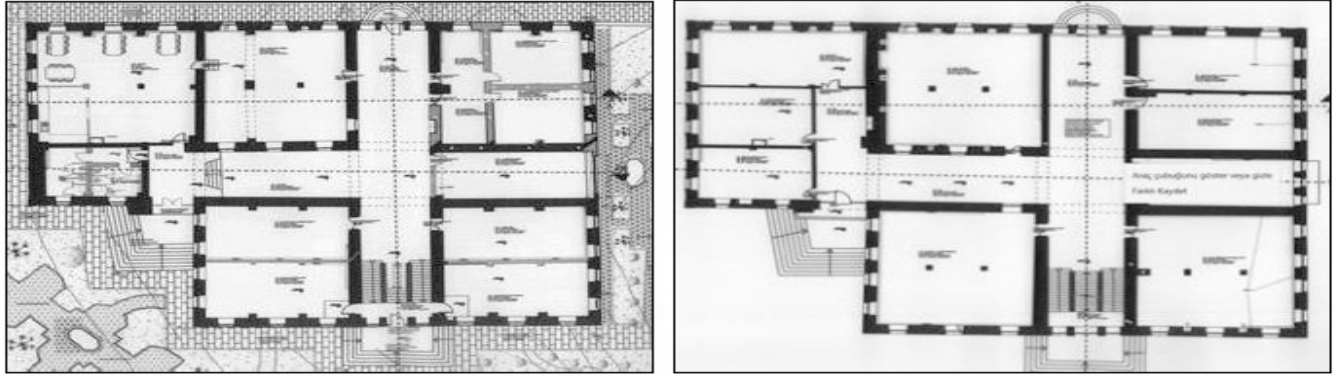
Binanın amacına uygun kullanılabilmesi için dış ve iç cephede çalışma yapılmıştır. Binanın dış cephesinde tarihi taşların temizlenip dokusunu bozmadan tadilatı gerçekleştirilmiştir. Tefrişatı tamamlanan binada eğitim faaliyetleri başlamıştır.

Resim 3. Sanayi Mektebi Bina İçi Görünümü

Resim 4. Sanayi Mektebi Bina Dış Görünümü

Resim 5. Sanayi Mektebi Mimari Planı

6.3. Diyarbakir Tekstil Kent Yerleşkesi Moda Akademisi

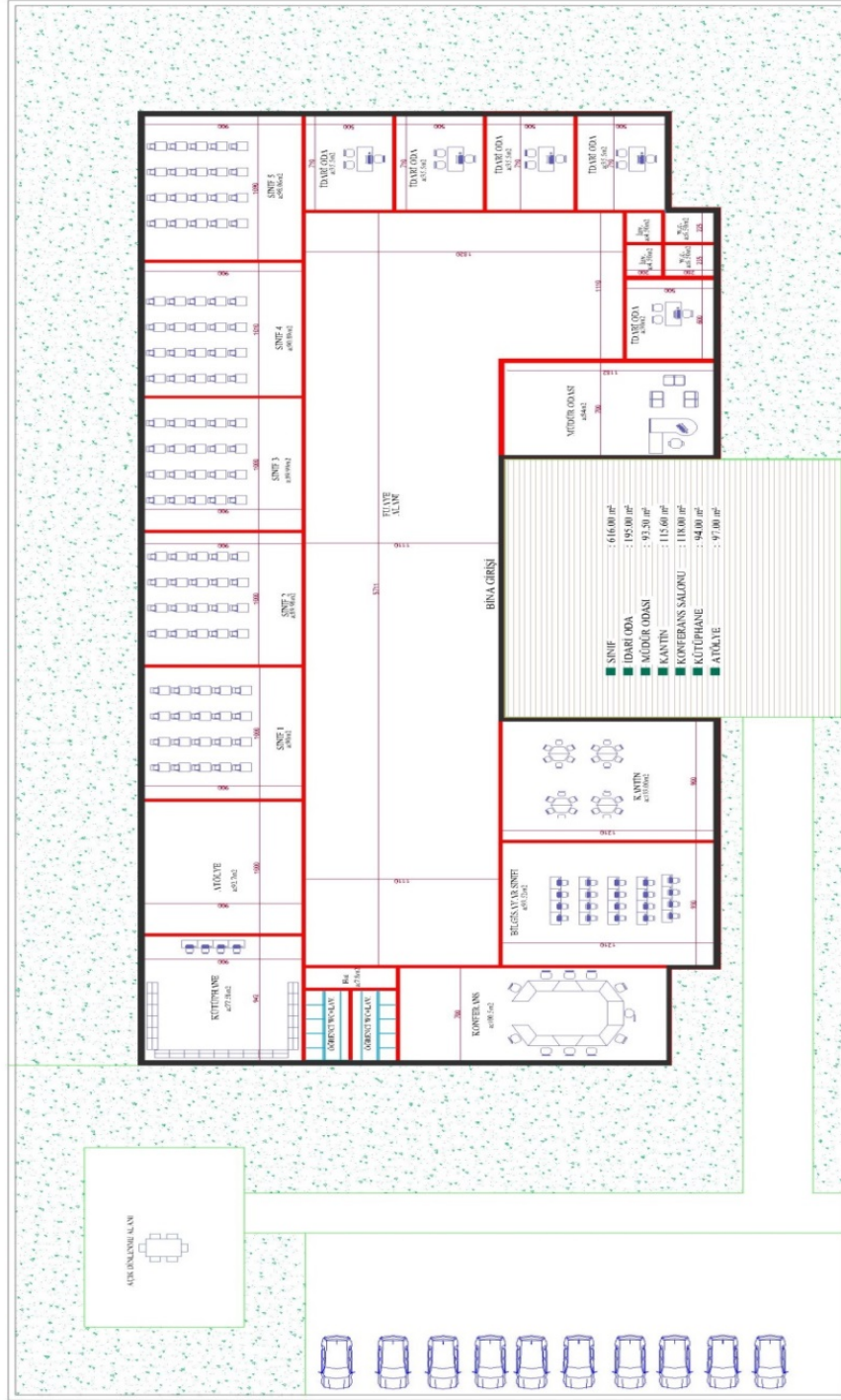
Diyarbakir Tekstil Kent yerleşkesinde fiziki binanın komple yeni yatırım ile gerçekleştirilmesi durumu için iki avam proje hazırlanmıştır. Birinci tasarımda fuaye alanı daha küçük tutulmuş fonksiyonlar daha işlevsel kılınmaya çalışılmıştır. İkinci tasarımda ise fuaye alanı daha geniş tutulmuş ve temel fonksiyonlar ise sağlanmaya çalışılmıştır.

DİYARBAKIR MODA AKADEMİSİ

Resim 6. Diyarbakir Moda Akademisi Tasarım-1

DIYARBAKIR MODA AKADEMİSİ

Resim 7. Diyarbakir Moda Akademisi Tasarım-2

7. TEKNİK ANALİZ ve TASARIM

Kurulması planlanan Diyarbakır Moda ve Hazır Giyim Akademisi çatısı altında başlangıç olarak iki eğitim programı verilmesi planlanmaktadır. İlki 2 yıl sürecek olan ve toplamda 4 dönemden oluşacak olan Moda Tasarım Programı olacaktır. İkinci program ise modelist yetiştirmeye odaklanan ve Moda Tasarım Programı'na göre daha kısa süren Modelistlik Programı'dır. Bu program ise 1 yıl sürmektedir ve yaz dönemi de dâhil olmak üzere 3 dönemden oluşmaktadır.

Hazırladığımız eğitim müfredatı iki yıllık bir program olarak tasarlanmıştır. Programın önceliği modelistlik alanında tecrübe kazanmak ve teorik bilgi edinmek isteyen öğrencilere yönelik belirlenmiştir. Aynı şekilde saha çalışmasında ve anketlerde öne çıkan konular ve başlıklar müfredatın şekillenmesinde büyük rol oynamıştır.

7.1. Moda Tasarım Programı

Moda Tasarım Programı 2 yıl olarak planlanmıştır. Program kapsamında verilecek eğitim; güz ve bahar dönemleri olarak 2 dönemde uygulanacaktır. Haftada 5 gün sürecek olan eğitim programı ile birlikte yoğun mesleki İngilizce eğitimi verilecektir. Moda Tasarım Diploma Programı toplamda 1.800 saatlik eğitimi tamamlayan her katılımcıya verilebilecektir.

Tablo 31. Moda Tasarım Programı 1. Yıl

Moda Tasarım Programı 1. Yıl	
1. Dönem	2. Dönem
Giysi Teknikleri I(Kalıp Hazırlama İlkeleri I)	Giysi Teknikleri II
Moda Atölyesi I	Moda Atölyesi II
Temel Sanat ve Çizim Becerileri I	Temel Sanat ve Çizim Becerileri II
Grafik Tasarımı ve Görsel Sunum	Drapaj Yöntemiyle Stil Oluşturma
Hammaddelerin Çalışılması ve Kullanımı	Bilgisayar Destekli Tasarım I
Kumaş ve Lif Teknolojisi	Moda Ürünü Geliştirme ve Koleksiyon Çalışmaları
Moda Tarihi	Çağdaş Moda Tarihi
Bilgisayar Kalıp Programları Kullanımı ve Kalıp Oluşturma	Moda, Sektör ve Toplum
Mesleki İngilizce	

Tablo 32. Moda Tasarım Programı 2. Yıl

Moda Tasarım Programı 2. Yıl	
1. Dönem	2. Dönem
Giysi Teknikleri III	Giysi Teknikleri IV
Moda Atölyesi III	Moda Atölyesi IV
Temel Sanat ve Çizim Becerileri III	Drapaj Yöntemiyle Stil Oluşturma II
Moda’da Stil Olgusu	Moda Ürünü Geliştirme ve Koleksiyon Çalışmaları II
Koleksiyonun Özelliklerini Tanımlama	Moda Haftaları Değerlendirmeleri
Trend ve Moda Analizi	Trend Oluşumu ve Trend Tahminleri
Bilgisayar Kalıp Programları Kullanımı ve Kalıp Oluşturma II	Tasarım Projesi
Bilgisayar Destekli Tasarım II	
Grafik Tasarımı ve Görsel Sunum II	
Mesleki İngilizce	

7.2. Modelistlik Programı

Modelistlik Programı 1 yıl olarak planlanmıştır. Program kapsamında verilecek eğitim; güz, bahar ve yaz dönemleri olarak 3 dönemde uygulanacaktır. Haftada 3 gün sürecek olan eğitim programı 2 tam gün ve 1 yarım gün olarak kurgulanmıştır. Modelistlik Sertifika Programı toplamda 576 saatlik eğitimi tamamlayan her katılımcıya verilebilecektir. Programın amaçları:

- Giysi tasarımının ilkelerinin uygulamalı olarak tanıtılması ve kullanımının sağlanması
- Giysi üretiminin aşamalarıyla ilgili bilgi ve pratik kazanılması
- Yerel ve Bölgesel sektörün ihtiyaçlarının aktarılması ve tekstil piyasasının talepleriyle uyumlu çalışabilme

Tablo 33. Modelistlik Programı

Modelistlik Sertifika Programı Müfredatı		
1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Giysi Teknikleri I	Giysi Teknikleri II	Giysi Teknikleri III
Moda Atölyesi I	Moda Atölyesi II	Moda Atölyesi III
Kumaş ve Lif Teknolojisi	Drapaj Yöntemiyle Stil Oluşturma	Drapaj Yöntemiyle Stil Değerlendirmesi
Bilgisayar Kalıp Programları Kullanımı ve Kalıp Oluşturma	Moda Girişimciliği	Teknik Dosya Hazırlama
Mesleki İngilizce	Moda Ürünü Geliştirme ve Koleksiyon Çalışmaları	

7.3. Kısa Dönemli Kurumsal Eğitimler

İşletmelerle yapılan görüşme ve anketler sonucunda aşağıdaki eğitim başlıkları öne çıkan başlıklar belirlenmiştir.

Tablo 34. Kısa Dönemli Kurumsal Eğitimler

Eğitim konusu	Eğitim süresi	Eğitimci uzmanlığı
Ofis Programları		
Kalıp Hazırlama Eğitimi		
Üretim Planlama Eğitimi		
İş Sağlığı Güvenliği		
Ofis Programları		
Tasarım		
Apex, Corel Draw, Photoshop, Adobe Illustrator		
Pazarlama/ E Ticaret /Dış Ticaret Eğitimleri		
Sosyal Uyumluluk Eğitimi (BSCİ)		
Kalite Güvence / Kalite Yönetim Sistemleri		
Moda Tasarımı		
Moda İletişim ve Medya		
Moda Yönetimi		
Tasarım Dünyası ve Moda Ekosistemi		
Markalaşma		
Moda Fotoğrafçılığı		
Muhasebe/ Ön Muhasebe/ Muhasebe Paket Programları		
Dış Ticaret		
Dikiş Eğitimi		
Makine Bakım Onarım		

8. PROJE GİRDİLERİ

Hem birinci senaryo hem de ikinci senaryoda demirbaşların aynı olması planlanmaktadır.

Tablo 35. DİMODA Akademisi Demirbaş Listesi

Malzeme Türü	Birim	Adet	Birim Fiyatı(TL)	Toplam Fiyat(TL)
<i>Atölye</i>				
Ayarlanabilir Tabure	adet	20	130	2.600
Dikiş Makinesi	adet	20	9.378	187.560
Endüstriyel Ütü	adet	1	945	945
Kalıp Masası	adet	10	150	1.500
Overlok Masası	adet	1	2.500	2.500
Drapaj Mankeni	adet	20	189	3.780
<i>Sarf Malzemeleri</i>				
Bobin	adet	200	22	4.400
Kalıp Kağıdı	adet	200	43	8.600
Eşek Askılık	adet	5	39	195
<i>Bilgisayar Laboratuvarı</i>				
Sandalye	adet	20	115	2.300
Çizim Masası(Eğilebilen)	adet	20	199	3.980
Eğitmen Bilgisayarı	adet	1	10.000	10.000
Projeksiyon	adet	1	5.000	5.000
Beyaz Perde	adet	1	1.500	1.500
Öğrenci Bilgisayarı	adet	20	4.000	80.000
Aydınlatma Masası	adet	1	1.000	1.000
Toplam				314.861

9. ORGANİZASYON YAPISI, YÖNETİM ve İNSAN KAYNAKLARI

9.1. DİMODA Moda ve Tekstil Akademisi Yapılanma Önerileri

DİMODA Moda ve Hazır Giyim Akademisi'nin yönetilmesi için bir tüzel kişiliğe sahip olması gerekmektedir. Fakat aynı şekilde eğitim konusunda çalışmalar yürütebilmesi için önerilen modelde ve incelenen diğer ulusal örneklerdeki yapılanma modellerindeki gibi bir eğitim kursu olması da gerekmektedir. Bu sebeple tüzel kişiliğin yanı sıra eğitim verilebilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'na başvuru yapılarak bu akademinin bakanlık onaylı bir eğitim kurumu olması gerekmektedir.

Yapılan odak grup toplantılarında farklı kamu kurum ve kuruluşları başta olmak üzere tekstil firmaları, STK'lar ve eğitim kurumları tarafından Diyarbakır'da yaratıcı sektörler için bir içerik üretme ve altyapı oluşturma misyonu üstlenmesi açısından kalifiye iş gücü yetiştirilmesi ve tekstil sektörünün eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir yapının kurulmasının önemi vurgulanmıştır. Böyle bir yapının oluşturulması her kurum tarafından toplantılarda dile getirilmiş ve talep edilmiştir. Kurumun karlılığı ikinci plana alınarak oluşturulması planlanan ekosisteme vereceği katkıların önemli olduğu belirtilmiştir.

Kurulması planlanan akademi, DTSO'nun bütünleştirici kimliği sebebi ile Diyarbakır'daki tekstil ekosisteminin ortak çatı kuruluşu olarak konumlandırılmalıdır. Dolayısıyla tekstil alanında yer alan diğer aktörler de süreçlere dâhil edilecektir/olacaktır. Bu bakış açısının başarılı olabilmesi için Diyarbakır'da hali hazırda tekstil ile uğraşan firmalar ve eğitim kurumlarının ortak iletişim ofislerinin yer alabileceği bir kurum olabileceği düşünülmektedir. Bu çatı kuruluştaki GÜNTİAD da aynı misyonu üstlenebilir.

Akademinin Diyarbakır tekstil ekosisteminin tam orta noktasında durması, kapsayıcı hareket ederek tüm aktörlerin yapılan çalışmalara ve markalaşma sürecine pozitif yönde katkı sunması özerk bir yönetim ihtiyacını da beraberinde getirmektedir. Paydaşlar ile sinerji içerisinde ortaklığı öne çıkaran bir yapı kurulması önerilmektedir. Bu noktada akademinin Diyarbakır'daki kamu kurumları ve yatırımcı firmalar ile iş birliği yapılarak ortak bir yapıda kurulması gerekmektedir. Diyarbakır tekstil ekosisteminde de ortaklık büyük bir önem teşkil etmektedir. Dolayısıyla sadece ticaret ve sanayi odası ya da yatırımcı firmalar ile değil Büyükşehir Belediyesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı, KOSGEB, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü gibi kurumlar ile de müşteri ve hedef kitle potansiyeli ve fikir kaynağı açısından iş birliği yapılmalıdır. DİMODA Moda ve Hazır Giyim Akademisi çalışmalarının yürütülmesi ve koordinasyonu için sosyal kooperatif ve anonim şirket olmak üzere iki ayrı işletme modeli önerilmektedir. Hangi modelin tercih edileceği projenin uygulama aşamasında Tekstil İhtisas OSB ve Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası proje ortaklarının alacağı karar doğrultusunda belirlenecektir.

9.1.1. Model 1: Anonim Şirket İşletme Modeli

Bu işletme modelinde Tekstil İhtisas OSB ve Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası liderliğinde akademinin kurulumu ve faaliyetlerin yürütülmesinde iş birliği gerçekleştirilen diğer kurum ve kuruluşların ortaklığında anonim şirket kurulması öngörülmektedir. Kurulacak olan merkezdeki ortaklık yapısı ve ortaklık payları projeye yatırılan sermaye dikkate alınarak oluşturulacaktır.

Tablo 36. DİMODA Anonim Şirketi Üye Önerileri

KURUM ADI	ORTAKLIK PAYI(%)
Tekstil İhtisas OSB	35
Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası	35
GÜNTİAD	15
Yatırımcı Firma 1	5
Yatırımcı Firma 2	5
Yatırımcı Firma 3	5

Projenin başlangıcında, Tekstil İhtisas OSB, önerilen ortaklar arasında merkezin işletilmesine yönelik bir protokol imzalanması ve merkezin Tekstil İhtisas OSB iş birliğinde projede öngörülen gelirleri elde etmeye başlaması planlanmaktadır.

DİMODA Moda ve Hazır Giyim Akademisi, anonim şirketi kuruluş amacına uygun olarak stratejilerin geliştirilmesi ve programların uygulanmasından sorumlu olacaktır. Şirket bu sorumlulukları yönetim kurulu ve profesyonel yöneticiler aracılığıyla yerine getirecektir. Şirket yönetim kurulu tarafından yönetilecek ve temsil olunacaktır. Yönetim kurulu, temsil yetkisini bir veya daha fazla murahhas üyeye veya müdür olarak bir profesyonel yöneticiye devredebilecektir. Yönetim kurulunun şirket ortaklarını temsil edecek bir yapıda kurgulanması öngörülmektedir.

9.1.2. Model 2: Eğitim Kooperatifi

Kamuoyunda 4+4+4 Kanunu olarak bilinen, 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 3. maddesiyle, birinci kademe 4 yıl süreli ilkökul, ikinci kademe 4 yıl süreli ortaokul ve üçüncü kademe 4 yıl süreli lise olarak yapılandırılmıştır. Böylece kademeler arası yatay ve dikey geçişlere imkân tanınmış, esnek yapı sayesinde bireye yetenek ve gelişimine göre erken yaşlarda tercih hakkı tanınmıştır. Bu madde ile eğitim kooperatifi yapısı eğitim konusunda bu tarz inisiyatif almak isteyen kurum ve kişiler için kullanışlı ve tercih edilebilir bir seçenek haline getirmiştir.

Eğitim kooperatiflerini çekici hale getiren nedenlerden bir tanesi de kurumlar vergisi muafiyetidir. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 4/k maddesine göre ana sözleşmelerinde

sermaye üzerinden kazanç dağıtılmaması, yönetim kurulu başkan ve üyelerine kazanç üzerinden pay verilmemesi, yedek akçelerin ortaklara dağıtılmaması ve sadece ortaklarla iş görülmesi yönünde hükümler bulunan kooperatifler kurumlar vergisi muafiyetinden yararlanabilecektir.

DİMODA Moda ve Hazır Giyim Akademisi'nin işletmesinde sosyal kooperatif modelinin uygulanması durumunda Tekstil İhtisas OSB ile birlikte en az 7 ortak özel/tüzel kişiye ihtiyaç duyulmaktadır. En az 7 kurucu ortak ile kurulacak olan kooperatifin, "Eğitim kooperatifi" başlığı altında kurulması öngörülmektedir. Kooperatif sözleşmesinde işletmenin kâr amacı gütmeyeceği, kamu yararı amacı taşıdığı ve ortaklarına gelir-gider farkı dağıtamayacağı; elde edilen gelirlerin yine kooperatif kuruluş amaçları doğrultusunda kullanılacağı belirtilecektir. Model için önerilen kurumlar aşağıdadır.

Kooperatifin amacı; ortakları ile diğer özel ve tüzel kişilerin eğitim-öğretim ve araştırma gereksinimlerini karşılamak için özel eğitim yasalarına uygun olarak her derecede ve türde özel eğitim kurumları açmak, işletmek, araştırma ve incelemelere imkân sağlamaktır.

Tablo 37. DİMODA Kooperatifi Üye Önerileri

KURUM ADI
Tekstil İhtisas OSB
Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası
GÜNTİAD
Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi
BİSTEX
Yatırımcı Firma 1
Yatırımcı Firma 2

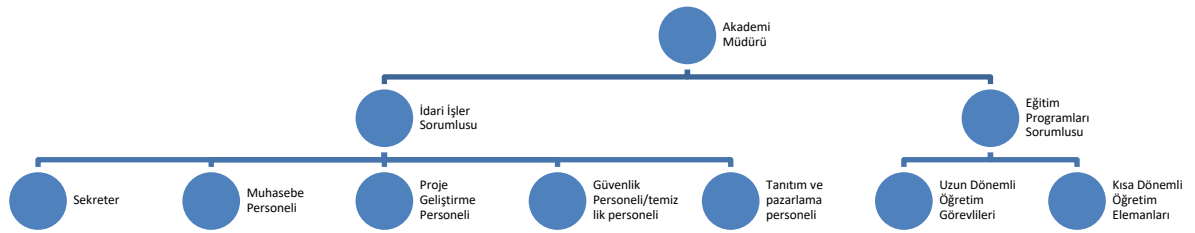
9.2. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kursu

Kurulması planlanan Diyarbakır Moda ve Tekstil Akademisi (DİMODA) yapısı için öngörülen yasal model Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir özel öğretim kurumu yapısıdır. Bu yapı Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği ile kuruluş ve yönetim şartları bakımından, 5580 sayılı Kanun ile 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 13'üncü ve 36'ncı maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır. İşletme modeli olarak özel öğretim kurumu olarak kurulacak olan bu yapıda bir tüzel kişilik tarafından yönetilecek ve kurulacaktır.

DİMODA özel öğretim kurslarında her bir program için haftada en az üç, en fazla sekiz saate kadar ders verilebilir. Özel öğretim kurslarında yıllık çalışma takvimi; öğretim yılı süresi içinde, en az on sekiz, en fazla otuz altı hafta olmak üzere planlanır.

Özel öğretim kurslarında, kayıtlı kursiyerlere yönelik genel müdürlükçe onaylanan öğretim programlarında yer alan kazanımların ölçülmesi amacıyla açık uçlu soruların da yer aldığı ücretsiz seviye belirleme ve deneme sınavları sadece kurum binalarında yapılabilir. Seviye belirleme sınavları, kurumlar tarafından, kursiyerlerin gelişimini takip etmek amacıyla, eğitim döneminin başında, ortasında ve sonunda gerçekleştirilir. Sınavlar sonucunda, kursiyerlerin konulara göre başarı analizleri yapılır ve kursiyerlere geri bildirim verilir.

Ancak özel öğretim kurslarında sınıf mevcutları on altı kursiyeri geçmeyecek şekilde düzenlenir. Özel öğretim kurslarında kursiyer grupları, öğretim programlarında belirtilen öğrenim seviyesine göre oluşturulur.

Şekil 2. Organizasyon Şeması

Tablo 38. Personel Görev ve Dağılımları

Unvan/Kadro	Sayı	Tanım
Müdür	1	Müdür, akademideki işlerin eksiksiz olarak yürütülmesinde hukuki sorumluluğa sahiptir. Akademi müdürü, akademideki operasyonların gerçekleşmesine öncülük edecek ve denetleyecektir. Müdür, organizasyon şemasında en üst noktada yer alacaktır. Ona eğitim ve idari sorumlu iki personel yardımcı olacaktır. Akademi müdürünün en az lisans mezunu ve iş konusu ile ilgili tecrübesi olması beklenecektir.
Eğitim Programları sorumlusu	1	Eğitim programları sorumlusu, akademi müdürünü eğitim konularda asiste edecek ve akademide eğitim işlerin yürütülmesini sağlayacak nitelikte olacaktır. Eğitim sorumlusunun eğitim programları, tasarım ve bilgisayar destekli tasarım ile üretim konularında bilgi ve tecrübe sahibi olması beklenecektir. Bu kadroda moda tasarım bölümü mezunu olması ve akademik geçmişi olması öncelikli aranan nitelikler olacaktır.
İdari sorumlu	1	İdari sorumlu, akademi müdürünü idari konularda asiste edecek ve merkezdeki idari işlerin yürütülmesini sağlayacak nitelikte olacaktır. İdari sorumlunun pazarlama, muhasebe, idari-mali işler ve proje yürütme konularında bilgi ve tecrübe sahibi olması beklenecektir. Bu kadroda işletme ve yönetim bilişim sistemleri uzmanlıkları öncelikli aranan kadrolar olacaktır.
Öğretim elamanları	25	Uzun dönemli öğretim görevlileri (5 kişi) İngilizce okutmanı (4 kişi) Kısa dönemli öğretim elamanları (20 kişi)
İdari personel	4	İdari personel, işletmeye ait idari işleri yürütecektir. Bu kadroda çalışacak personelin görevleri 4 grupta yer almaktadır: Sekreter (1 kişi), kurumsal pazarlama ve iletişim(1 kişi), proje ve Ar-Ge (1 kişi), mali müşavir veya ön muhasebe/satın alma işleridir.
Yardımcı hizmetler	4	Yardımcı hizmetler kadrosunda çalışacak personel 2 gruba ayrılmaktadır: Güvenlik personeli (2 kişi) ve temizlik personeli (2 kişi). Bu kadrodaki personel, işletmenin güvenlik ve temizlik hizmetlerini yürütecektir.

Tablo 39. Personel Görev ve Dağılımları

	Sayı	Çalışma süresi	Birim ücret (TL)	Ücret (TL)
Akademi Müdürü	1	12 ay	6.000	6.000
İdari İşler Sorumlusu	1	12 ay	4.500	4.500
Sekreter	1	12 ay	3.500	3.500
Muhasebe Personeli	1	12 ay	3.000	3.000
Tanıtım Pazarlama Personeli	1	12 ay	3.500	3.500
Proje Geliştirme Personeli	1	12 ay	4.000	4.000
Güvenlik Personeli	2	12 ay	2.500	5.000
Temizlik Personeli	2	12 ay	2.500	5.000
Eğitim Programları Sorumlusu	1	12 ay	5.500	5.500
Uzun Dönemli Öğretim görevlisi	5	12 ay	5.000	25.000
İngilizce okutmanı	4	12	5.000	20.000
Kısa Dönemli Öğretim elamanı	24	1 hafta	3.000	72.000

10. PROJE YÖNETİMİ VE UYGULAMA PROGRAMI

10.1. Proje Yürütücüsü Kuruluş

Projenin yürütücüsü Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü'dür. Bölgenin Yönetim Kurulu Başkanı Diyarbakır Valisidir.

Tablo 40. Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Oluşumuna Katılan Kurum ve Kuruluşlar

Kurucu Ortaklar	Katılma Payı Oranları %	Müteşebbis Heyette Temsil Edilen Asıl Üye Sayısı
Diyarbakır Valiliği (YİKOB)	40	6
Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı	27	4
Diyarbakır Büyükşehir Belediye Bşk.	13	2
Diyarbakır Ticaret Borsası Başkanlığı	13	2
Güneydoğu Tekstil ve İş Adamları Derneği	7	1
Toplam	100	15

İletişim Bilgileri

Adres: Selahattin Eyyubi Mahallesi Şanlıurfa yolu 1.km Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü Hizmet Binası Kat:2 Bağlar/DİYARBAKIR

Telefon:+90 412 238 30 38

Faks:+90 412 238 30 39

E-posta:info@dtiosb.org

10.2. Proje Uygulama Programı

Yapılması planlanan yatırım için iki yerleşim alanı planlaması yapılmaktadır. Yukarıda da bahsedildiği gibi kuruluş yeri seçimi esnasında Diyarbakır Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Yerleşkesi veya Sanayi Mektebi Yerleşkesi olması durumunda yatırım tutarı ve iş programları farklılaşmaktadır. 1. program olması durumunda inşaat faaliyetleri ile birlikte daha uzun bir sabit yatırım süreci ile yatırım 12 ayda işletme dönemine geçebileceken 2. programda inşaat faaliyetlerine ihtiyaç duyulmadan 6 ay gibi kısa bir programla işletme dönemine geçme imkânına sahip olunabilecektir.

Tablo 41. Program Takvimi -1. Senaryo

	1.ay	2.ay	3.ay	4.ay	5.ay	6.ay
Makine Teçhizat Alımı	x	x				
Tefrişat Alımı		x				
Personel alımı	x	x	x			
Tanıtım ve medya faaliyetleri			x	x	x	x
Eğitim takvimi oluşturma					x	x

Tablo 42. Program Takvimi-2. Senaryo

	1.ay	2.ay	3.ay	4.ay	5.ay	6.ay	7.ay	8.ay	9.ay	10.ay	11.ay	12.ay
Proje Açılış ve Tanıtım	x											
Arazi Tahsis		x										
Etüt Proje		x	x									
İnşaat Faaliyetleri				x	x	x	x	x				
Peyzaj İşleri								x				
Makine Teçhizat Alımı									x	x		
Tefrişat Alımı										x		
Personel Alımı								x	x	x		
Tanıtım ve Medya Faaliyetleri									x	x	x	x
Eğitim Takvimi Oluşturma											x	x

10.3. İşletme Dönemi Gelir ve Giderleri

İşletme gelirlerinin her iki senaryo da aynı olması planlanmaktadır.

Tablo 43. İşletme Dönemi Gelirleri

	Program süresi	Program sayısı	Program katılımcı sayısı	Program ücreti (Kişi başı TL)	Toplam ücret (TL)
Uzun dönem program ücretleri	1 sömestre	4 program	15	7500	450.000
Kısa dönemli kurs ücretleri	1 hafta	20 program	15	500	150.000
Toplam yıllık İşletme Geliri					600.000

10.3. 1. Tahmini Personel ve İşletme Giderleri

Tabloda işletmenin tahmini personel ve işletme gider kalemleri yer almaktadır. Tablodan görüleceği üzere birinci senaryoda işletme giderleri aylık 26.000 TL olurken ikinci senaryoda bir aylık işletme giderlerinin 47.500 TL olması planlanmaktadır. Yine birinci senaryoda aylık personel giderleri 102.525 TL olurken ikinci senaryoda personel giderleri 138.950 TL olmaktadır. Birinci senaryoda işletme dönem giderleri aylık toplamı 128.525 TL'dir. İkinci Senaryoda işletme dönem giderlerinin toplamı ise 186.450 TL olması planlanmaktadır.

Tablo 44. İşletme Gider Kalemleri (1. Senaryo)

İşletme Giderleri	Tutar (TL)
Kırtasiye ve Basılı Evrak	5.000
Etkinlik Giderleri (Eğitim, Toplantı vb.)	10.000
İletişim	3.000
Bakım Onarım ve Servis Ücreti	2.500
Tanıtım ve Pazarlama	4.000
Öngörülmeleyen Giderler (%5)	1.500
Aylık İşletme Giderleri Toplamı	26.000 TL

Tablo 45. Personel Giderleri Kalemleri (1. Senaryo)

	Sayı	Birim ücret (TL)	Brüt ücret (TL)	Toplam ücret (TL)
Akademi Müdürü	1	6.000	9.300	9.300
İdari İşler Sorumlusu	1	4.500	6.975	6.975
Sekreter	1	3.500	5.425	5.425
Muhasebe Personeli	1	3.000	4.650	4.650
Proje Geliştirme ve Tanıtım Pazarlama	1	4.000	6.200	6.200
Eğitim Programları Sorumlusu	1	5.500	8.525	8.525
Uzun Dönemli Öğretim Görevlisi	5	5.000	7.750	38.750
İngilizce Okutmanı	2	5.000	7.750	15.500
Kısa Dönemli Öğretim Elamanı	2 ¹⁹	3000	3.600	7.200
Toplam Aylık Personel Giderleri				102.525

19 Bir yıl içinde 24 adet bir haftalık kurslar verilecektir. Aylık ortalama 2 kısa kurs verilmesi planlanmaktadır.

Tablo 46. İşletme Gider Kalemleri (2. Senaryo)

İşletme Giderleri	Tutar (TL)
İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri	1.000
Temizlik	2.000
Kırtasiye ve Basılı Evrak	5.000
Enerji (Isınma ve Aydınlanma)	5.000
Etkinlik Giderleri (Eğitim, Toplantı vb.)	10.000
Su	5.000
İletişim	3.000
Bakım Onarım ve Servis Ücreti	2.500
Mutfak Giderleri	6.000
Ulaşım	3.000
Tanıtım ve Pazarlama	6.000
ÖngörülmeYen Giderler (%5)	000
Aylık İşletme Giderleri Toplamı	47.500 TL

Tablo 47. Personel Gider Kalemleri (2. Senaryo)

	Sayı	Birim ücret (TL)	Brüt ücret (TL)	Toplam ücret (TL)
Akademi Müdürü	1	6.000	9.300	9.300
İdari İşler Sorumlusu	1	4.500	6.975	6.975
Sekreter	1	3.500	5.425	5.425
Muhasebe Personeli	1	3.000	4.650	4.650
Tanım Pazarlama Personeli	1	3.500	5.425	5.425
Proje Geliştirme Personeli	1	4.000	6.200	6.200
Güvenlik Personeli	2	2.500	3.875	7.750
Temizlik Personeli	2	2.500	3.875	7.750
Eğitim Programları Sorumlusu	1	5.500	8.525	8.525
Uzun Dönemli Öğretim Görevlisi	5	5.000	7.750	38.750
İngilizce Okutmanı	4	5.000	7.750	31.000
Kısa Dönemli Öğretim Elamanı	2 ²⁰	3.000	3.600	7.200
Toplam Aylık Personel Giderleri				138.950 TL

10.4. Toplam Yatırım Tutarı ve Yıllara Dağılımı

1. senaryoda bina inşaat yatırımı olmayacağından dolayı toplam yatırım bedeli 540.000 TL olacaktır. Yatırım kalemleri ise aşağıdaki tablo gibidir. 2. senaryo yani Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Yatırımı için ihtiyaç olacak yatırım bedeli ise 3.380.000 TL'dir.

20 Bir yıl içinde 24 adet bir haftalık kurslar verilecektir. Aylık ortalama 2 kısa kurs verilmesi planlanmaktadır.

Tablo 48. Yatırım Kalemleri (1. Senaryo)

YATIRIM KALEMLERİ	TUTAR (TL)
Bina ve Arazi Bedeli	Tahsisli Arazi ve Bina
Demirbaşlar (dolap, PC, yazıcı, masa, klima, sandalye, mobilya vb.)	70.000
Eğitim Araçları	350.000
İşletme Kurulum	20.000
Bilgisayar Programları	100.000
Beklenmeyen Giderler(%5)	-
İhtiyaç Duyulan Yatırım Sermayesi	540.000

Tablo 49. Yatırım Kalemleri (2. Senaryo)

YATIRIM KALEMLERİ	TUTAR (TL)
Arazi Bedeli	Tahsisli arazi
Peyzaj Düzenlemesi	120.000
Demirbaşlar (dolap, PC, yazıcı, masa, klima, sandalye, mobilya vb.)	150.000
Eğitim Araçları	350.000
İşletme Kurulum	20.000
Etüt-Proje, Mühendislik ve Kontrollük	100.000
Bilgisayar Programları	100.000
Bina İnşaat (2000) m ² / 21	2.540.000
Beklenmeyen Giderler (%5)	-
İhtiyaç Duyulan Yatırım Sermayesi	3.380.000

10.5. Projenin Finansmanı

Projenin finansmanın kamu kaynakları ile yapılması planlanmaktadır. Bununla birlikte çeşitli fon kaynaklarından da faydalanma ve Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı gibi programlarla yatırımı gerçekleştirme olanağı bulunmaktadır.

21 2019 yılı bayındırlık birim maliyetleri kullanılmıştır. 4. Sınıf A gurbu yapılar dikkate alınmıştır. Mt2² birim maliyeti:1270 tl dir.

10.6. Proje Analizi

Proje analizi iki senaryo üzerinden hesaplanmıştır.

10.6.1. Gelir-Gider Hesabı (Birinci Senaryo)

Gelir gider hesabında ortalama enflasyon oranı beklentisi ile hem gelir hem gider kalemleri hesaplanmıştır. Buna göre enflasyon oranı %10 olarak alınmıştır. 2019 yılı kurumlar vergisi ise %22'dir. Fakat gelir gider farkı negatif olduğu için gelir vergisi ödenmemektedir. Ayrıca işletme dönemi gelirleri hesaplanırken tam kapasitede hesaplanmıştır.

Tablo 50. Gelir Gider Hesabı

Gelir gider Hesabı (TL)											
Yıllar	Yatırım Dönemi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Uzun Dönem Program Ücretleri	0	450.000	495.000	544.500	598.950	658.845	724.730	797.202	876.923	964.615	1.061.076
Kısa Dönem Program Ücretleri	0	150.000	165.000	181.500	199.650	219.615	241.577	265.734	292.308	321.538	353.692
Gelirler Toplamı	0	600.000	660.000	726.000	798.600	878.460	966.306	1.062.937	1.169.230	1.286.153	1.414.769
Sabit Yatırım Tutarı	540.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İşletme Giderleri	0	1.542.300	1.696.530	1.866.183	2.052.801	2.258.081	2.483.890	2.732.279	3.005.506	3.306.057	3.636.663
Gelir-Gider Farkı	0	-942.300	-1.036.530	-1.140.183	-1.254.201	-1.379.621	-1.517.584	-1.669.342	-1.836.276	-2.019.904	-2.221.894
Gelir Vergisi %22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NET KAR	-540.000	-942.300	-1.036.530	-1.140.183	-1.254.201	-1.379.621	-1.517.584	-1.669.342	-1.836.276	-2.019.904	-2.221.894

10.6.2. Net Nakit Akışı Hesabı (Birinci Senaryo)

Nakit akışı bir dönem içinde işletmeye giren ve çıkan nakit miktarını gösterir. Net kar ile net nakit akışı farklı kavramlardır. Gelir tablosu, belirli bir muhasebe dönemi için gelir, kazanç, gider ve zararları göstermek için kullanılan finansal tabloların bir parçasıdır. Nakit akışı tablosu ise, belirli bir muhasebe dönemi için nakit girişlerini ve çıkışlarını yansıtmak için kullanılan finansal bildirimin bir parçasıdır. Bundan dolayı şirketler hem net karı hem de net nakit akışını hesaplarlar.

Aşağıdaki tabloda dönem sonu nakit girişleri ve çıkışları hesaplanmış ve on yıllık dönem sonu net nakit akışı hesaplanmıştır. Bunun sonucunda da her yılın sonunda elde kalan nakit miktarı net nakit akışı satırında verilmiştir.

Tablo 51. Net Nakit Akış Hesabı

Net Nakit Akışı Hesabı (TL)											
Nakit Girişleri Yıllar	Yatırım Dönemi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Dönem İçi Nakit Girişi Toplamı	0	600.000	660.000	726.000	798.600	878.460	966.306	1.062.937	1.169.230	1.286.153	1.414.769
Sabit Yatırım Tutarı	540.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dönem Sonu Nakit Çıkışı	540.000	1.542.300	1.696.530	1.866.183	2.052.801	2.258.081	2.483.890	2.732.279	3.005.506	3.306.057	3.636.663
NET NAKİT AKIŞI	-540.000	-942.300	-1.036.530	-1.140.183	-1.254.201	-1.379.621	-1.517.584	-1.669.342	-1.836.276	-2.019.904	-2.221.894

10.6.3. Fayda Masraf Oranı (Birinci Senaryo)

Proje ömrü boyunca iskonto edilmiş faydalar (gelirler) ile masrafların (giderlerin) kıyaslanması ile elde edilir. Bu proje çalışmasında işletmenin Fayda-Masraf oranı 0,375 olarak hesaplandı. Bu da işletmede yatırılan her 1 TL için 0.375 TL gelir elde ettiği anlamına geliyor.

Net bugünkü değer projenin ekonomik ömrü boyunca elde ettiği gelir-gider farkının (net nakit akışının) toplamının belli bir iskonto oranı ile bugünkü değerinin hesaplanmasıdır. Buna göre işletmenin 10 yıllık net nakit akışının bu günkü değeri, -8.566.363,53 TL'dir.

İç karlılık oranı yatırım projelerinin değerlendirilmesinde kullanılan bir orandır. İç verim oranı, bir yatırım projesinin net bugünkü değerini sıfıra eşitleyen diğer bir deyişle nakit girişlerinin bugünkü değerini nakit çıkışlarının bugünkü değerine eşitleyen iskonto oranı olarak tanımlanır. İç verim oranı aynı zamanda yatırımın ne oranda katma değer yaratacağını ifade eder. Bu bilgilere bakıldığında bu işletmenin 1. senaryonun fizibil olmadığı görülmektedir

Tablo 52. Fayda-Masraf Oranı

FAYDA-MASRAF ORANI (TL)						
Yıllar	Gelir	Toplam Gider	Gelir-Gider Farkı	İskonto Faktörü %10	İskonto Edilmiş Gelir	İskonto Edilmiş Gider
0	0	540.000,00	- 540.000,00	1	0	540.000,00
1	600.000,00	1.542.300,00	- 942.300,00	0,91	545.400,00	1.401.950,70
2	660.000,00	1.696.530,00	- 1.036.530,00	0,83	545.160,00	1.401.333,78
3	726.000,00	1.866.183,00	- 1.140.183,00	0,75	545.226,00	1.401.503,43
4	798.600,00	2.052.801,30	- 1.254.201,30	0,68	545.443,80	1.402.063,29
5	878.460,00	2.258.081,43	- 1.379.621,43	0,62	545.523,66	1.402.268,57
6	966.306,00	2.483.889,57	- 1.517.583,57	0,56	544.996,58	1.400.913,72
7	1.062.937,00	2.732.278,53	- 1.669.341,53	0,51	545.286,68	1.401.658,89
8	1.169.230,00	3.005.506,38	- 1.836.276,38	0,47	546.030,41	1.403.571,48
9	1.286.153,00	3.306.057,02	- 2.019.904,02	0,42	545.328,87	1.401.768,18
10	1.414.769,00	3.636.662,72	- 2.221.893,72	0,39	546.100,83	1.403.751,81
Toplam	9.562.455,00	25.120.289,96		7,14	5.454.496,84	14.560.783,84
FAYDA-MASRAF ORANI						0,375
BUGÜNKÜ DEĞER						-8.566.363,53
NET BUGÜNKÜ DEĞER						-9.106.364

Tablo 53. Yatırımın Geri Dönüş Hesabı

Yatırımın Geri Dönüş Hesabı											
Yıllar	Yatırım Dönemi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Net Kar	-3.380.000	-3.880.812	-4.268.893	-4.695.783	-5.165.361	-5.681.897	-6.250.087	-6.875.095	-7.562.605	-8.318.865	-9.150.752
İskonto Oranı %10	1,000	0,909	0,826	0,751	0,683	0,621	0,564	0,513	0,467	0,424	0,386
İskonto Edilmiş Net Kar	-3.380.000	-3.528.011	-3.528.011	-3.528.011	-3.527.941	-3.528.458	-3.525.049	-3.526.924	-3.531.736	-3.527.199	-3.532.190

Yatırımın geri dönüş hesabına göre işletme kendini karşılayamamaktadır.

10.6.5. Gelir-Gider Hesabı (İkinci Senaryo)

Gelir-gider hesabında ortalama enflasyon oranı beklentisi ile hem gelir hem gider kalemleri hesaplanmıştır. Buna göre enflasyon oranı %10 olarak alınmıştır. 2019 yılı kurumlar vergisi ise %22'dir, fakat gelir gider farkı negatif olduğu için gelir vergisi ödenmemektedir. Ayrıca işletme dönemi gelirleri hesaplanırken tam kapasitede hesaplanmıştır.

Tablo 54. Yatırımın Gelir-Gider Hesabı

Gelir gider Hesabı (TL)											
Yıllar	Yatırım Dönemi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Uzun Dönem Program Ücretleri	0	450.000	495.000	544.500	598.950	658.845	724.730	797.202	876.923	964.615	1.061.076
Kısa Dönem Program Ücretleri	0	150.000	165.000	181.500	199.650	219.615	241.577	265.734	292.308	321.538	353.692
Gelirler Toplamı	0	600.000	660.000	726.000	798.600	878.460	966.306	1.062.937	1.169.230	1.286.153	1.414.769
Sabit Yatırım Tutarı	3.380.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İşletme Giderleri	0	2.237.400	2.461.140	2.707.254	2.977.979	3.275.777	3.603.355	3.963.691	4.360.060	4.796.066	5.275.672
Gelir-Gider Farkı	-3.380.000	-1.637.400	-1.801.140	-1.981.254	-2.179.379	-2.397.317	-2.637.049	-2.900.754	-3.190.829	-3.509.912	-3.860.904
Gelir Vergisi %22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NET KAR	-3.380.000	-1.637.400	-1.801.140	-1.981.254	-2.179.379	-2.397.317	-2.637.049	-2.900.754	-3.190.829	-3.509.912	-3.860.904

10.6.6. Net Nakit Akışı Hesabı (İkinci Senaryo)

Tablo 55. Net Nakit Akış Hesabı

Net Nakit Akışı Hesabı (TL)											
Nakit Girişleri Yıllar	Yatırım Dönemi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Dönem İçi Nakit Girişi Toplamı	0	600.000	660.000	726.000	798.600	878.460	966.306	1.062.937	1.169.230	1.286.153	1.414.769
Sabit Yatırım Tutarı	3.380.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dönem Sonu Nakit Çıkışı	3.380.000	2.237.400	2.461.140	2.707.254	2.977.979	3.275.777	3.603.355	3.963.691	4.360.060	4.796.066	5.275.672
NET NAKİT AKIŞI	-3.380.000	-1.637.400	-1.801.140	-1.981.254	-2.179.379	-2.397.317	-2.637.049	-2.900.754	-3.190.829	-3.509.912	-3.860.904

10.6.7. Fayda Masraf Oranı (İkinci Senaryo)

Proje ömrü boyunca iskonto edilmiş faydalar (gelirler) ile masrafların (giderlerin) kıyaslanması ile elde edilir. Bu proje çalışmasında işletmenin Fayda-masraf oranı 0,229 olarak hesaplandı. Bu da işletmede yatırılan her 1 TL için 0,229 TL gelir elde ettiği anlamına geliyor.

Net bugünkü değer projenin ekonomik ömrü boyunca elde ettiği gelir-gider farkının (net nakit akışının) toplamının belli bir iskonto oranı ile bugünkü değerinin hesaplanmasıdır. Buna göre işletmenin 10 yıllık net nakit akışının bu günkü değeri -14.885.454,43 TL’dir.

Tablo 56. Fayda-Masraf Oranı

FAYDA-MASRAFI ORANI						
Yıllar	Gelir	Toplam Gider	Gelir-Gider Farkı	İskonto Faktörü %10	İskonto Edilmiş Gelir	İskonto Edilmiş Gider
0	0	3.380.000	-3.380.000	1	-	3.380.000
1	600.000	2.237.400	-1.637.400	0,909	545.400,00	2.033.797
2	660.000	2.461.140	-1.801.140	0,826	545.160,00	2.032.902
3	726.000	2.707.254	-1.981.254	0,751	545.226,00	2.033.148
4	798.600	2.977.979	-2.179.379	0,683	545.443,80	2.033.960
5	878.460	3.275.777	-2.397.317	0,621	545.523,66	2.034.258
6	966.306	3.603.355	-2.637.049	0,564	544.996,58	2.032.292
7	1.062.937	3.963.691	-2.900.754	0,513	545.286,68	2.033.373
8	1.169.230	4.360.060	-3.190.830	0,467	546.030,41	2.036.148
9	1.286.153	4.796.066	-3.509.913	0,424	545.328,87	2.033.532
10	1.414.769	5.275.672	-3.860.903	0,386	546.100,83	2.036.409
Toplam	9.562.455	39.038.394		7	5.454.497	23.719.818
FAYDA-MASRAFI ORANI						0,229955
BUGÜNKÜ DEĞER						-14.885.454,43
NET BUGÜNKÜ DEĞER						-18.265.454

10.7. Sosyal Analiz

Diyarbakır’da tekstil ve hazır giyim sektörü Diyarbakır ili sanayi üretiminde önemli sektörlerin başında gelmektedir. İlde pamuk üretiminin yapılması ve işgücü maliyetlerinin Türkiye’nin batı bölgelerine göre daha düşük olması, kamunun sunduğu destekler ile yatırımların özendirilmesi ve özellikle 2012 yılında yürürlüğe giren yeni teşvik sistemi ile bölgedeki tekstil ve hazır giyim yatırımlarına işgücü maliyetleri açısından önemli avantajlar sunulmaktadır.

İldeki toplam nüfusun yarısından fazlasının 25 yaş altında olması, yüksek işsizlik oranları ve kadınların işgücüne katılım oranlarının düşük olması vb. nedenler düşünüldüğünde; işletmelerin daha düşük maliyetlerde işgücüne erişimine imkan tanımaktadır.²²

Diyarbakır'daki işsizlik sorunun çözülmesi ve mevcut hammaddeye dayalı üretimin geliştirilmesi için de tekstil ve hazır giyim yatırımları öncelikli yatırım alanları olarak görüldüğü araştırmalarda ortaya konulmaktadır. Sektördeki mevcut yatırımlar ve yeni gelişecek yatırımlar için kadın işgücü önemli bir potansiyel olarak görülmektedir. Tekstil ve hazır giyim sektöründe üretim bölümündeki işlerin özellikle dikiş, iplik üretimi gibi belirli iş alanlarının kadınlar tarafından daha iyi yapıldığı düşünülmektedir. Bu anlamda Diyarbakır'da kadın istihdamını artırmak için tekstil ve hazır giyim sektöründe daha fazla yatırıma ihtiyaç duyulmaktadır.²³

Yapılacak olan akademi yatırımı ile özellikle moda ve tasarım alanında kariyer sahibi olma imkanı bulacak kadınlar, nitelikli ve eğitim almış personel olma imkanına kavuşacaklardır. Özellikle sektörde niteliksiz iş gücü hem düşük ücret hem de düşük sosyal haklar ile istihdam edilmektedir. Bu kısır döngünün kırılması sadece sektörde eğitim yoluyla değil aynı zamanda tamamlayıcı eğitim kurumları ile mümkün olabilmektedir. Akademi faaliyete geçmesi ile birlikte her yıl 30 nitelikli iş gücü mezun olması beklenmektedir. Akademiye verilen kısa programlarla birlikte bu nitelikli işgücü sayısı daha da artacaktır. Her yıl yaklaşık 500 öğrencinin kısa eğitimlere katılması öngörülmektedir. Sadece tekstil ve hazır giyim sektörüne yönelik olmayan bu eğitimler Diyarbakır'daki tüm işletmelerin ihtiyaçlarını karşılayacak bir nitelikte olup talep doğrultusunda bir planlama ile oluşturulacaktır.

İşletmeler Akademiden mezun olan nitelikli tasarımcıları bünyelerine dahil ettiklerinde bu işletmelerin tasarım kapasiteleri artacak ve daha katma değerli ürün üretebileceklerdir. İşletmelerin yarattığı katma değer, işletmenin satışlarından elde ettiği getiriden satın aldığı mal ve hizmetlerin maliyetinin çıkartılmasıyla hesaplanır. Tekstil ve hazır giyim sektöründe maliyetleri oluşturan girdi fiyatlarını düşürmenin bir bedeli vardır. Karlılığı arttırmak için işçi ücretlerini düşürmek veya çalışan sayısını azaltmak işletmeler için karlı gözüktse de çalışanların aileleri için olumsuz sonuçları birlikte getirmektedir. Ancak yüksek katma değerli üretimin diğer tarafından bakarsak durum farklıdır. Tasarım gücüne sahip işletmeler ürünlerini daha yüksek bedelle satabilmekte ve gelir dağılımında adaleti sağlayabilmektedir.

Akademi yatırımı ile birlikte 20 kişi uzun dönemli iş imkânı bulmaktadır. Ancak sektörde eğitim imkânlarının artması ile birlikte çarpan etkisi ile oluşacak etki bu istihdam etkisinin çok üzerindedir. Eğitilmiş istihdam özellikle yeni girişimler için tetikleyici unsur oluşturacaktır.

22 Hanife Bıdırdı, Tekstil Ve Hazır Giyim Sektöründe Türkiye'nin Uluslararası Rekabet Gücü'nün Seçilmiş Asya Ülkeleri İle Karşılaştırılması, www.anadolukongresi.org ISBN: 978-605-80174-4-3 Sosyal Bilimler Kongresi Kitabı, s.235

23 Meryem Özdemir Ok, Diyarbakır Tekstil Ve Hazır Giyim Sektörü Çalışma Koşulları Ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Analiz Raporu, Güneydoğu Tekstil Sanayi ve İş Adamları Derneği, Yayın Tarihi: 28.10.2017, s.62

10.8. Bölgesel Analiz

Gelişmekte olan ülkelerin karşılaştıkları temel sorunların başında cari açık gelmektedir. Cari açık problemi ise uluslararası rekabet gücünün artışı ile çözülebilmektedir. Ülkeler döviz kazançları ile birlikte işlemler dengesi üzerinde olumlu etkiyi sağlayabilmektedir. Türkiye ekonomisinin makroekonomik sorunlarının başında gelen dış ticaret açığı ve cari açık gelmektedir. Bu sorunun temelinde yer alan rekabet gücü ve rekabetçilik kavramı, son zamanların en çok tartışılan konuların başında gelmiştir. Bu anlamda Türkiye ekonomisinin üretimi, istihdamı ve ihracatı içinde çok önemli bir yeri olan tekstil ve hazır giyim sektörünün geliştirilerek uluslararası rekabetçiliğinin artırılması; hem cari açık ve işsizlik sorunlarının aşılması hem de büyümenin sürdürülebilir bir yapıya kavuşturularak orta gelir tuzağından çıkışa yönelik fırsatlar doğurabilme fırsatı tanımaktadır²⁴.

Güneydoğu Anadolu bölgesi ülkemizin diğer bölgelerine göre kendine has özellikler sergilemektedir. Bu özellikler, bölgenin tarihsel süreçte kalkınmasında etkileri olmuştur. Bu özelliklerinin başında bölgenin neredeyse güney sınırının tamamı aynı zamanda ülke sınırını da oluşturması gelmektedir. Bu durum sınır kentlerinde ulaşım ile doğrudan karşılıklı etkileşimi olan ekonomik, ticari, sosyal ve kültürel gelişimini negatif yönde etkilemiştir. Dolayısı ile komşu ülkelerin uzun zamandan beri siyasi ve ekonomik bütünlüğünü koruyamaması ticari etkileşimi zayıf kılmıştır.²⁵

Türkiye tekstil ihracatı 2018 yılında %5 artışla 8,461 milyar dolar iken Güneydoğu Anadolu Tekstil ve Hammaddeleri İhracatçıları Birliği üyelerinin tekstil ihracatı 2018 yılında %9 artışla 1,800 milyar dolar olmuştur. Ayrıca, 2018 yılında birlikten yapılan toplam ihracat ise %8 artışla 2,871 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılı içinde birliğin tekstil ihracatının Türkiye tekstil ihracatı içindeki payı %21,3 olmuştur. Birliğin bölgeden yapılan ihracat içindeki payı ise %34 olmuştur. 2018 yılı birliğin toplam ihracatının %62,7'sini tekstil, %24,4'ünü kimyevi maddeler %8,8'ini konfeksiyon ürünleri, %2,8'ini çimento ve toprak ürünleri ve %1,3'ünü makine aksamaları oluşturmaktadır. Bu dönemde tekstil ihracatımızda %9, kimyevi madde ihracatımızda %17, makine aksamaları ihracatımızda %11 artış yaşanırken; çimento ve toprak ürünleri ihracatımızda %17, konfeksiyon ürünleri ihracatımızda %6 düşüş meydana gelmiştir.²⁶

TRC2 Bölgesi'nin dış ticaret verilerinde son yıllarda gözle görülür bir artış olmasına rağmen Bölge gerek kişi başına ithalat ve ihracat değerlerinde gerekse yıllık ihracat ve ithalat değerlerinde ülke ortalamasının gerisinde kalmaktadır²⁷. Bu durumun aşılmasına yönelik özel sektör yatırımlarını özendirmek amacını güden yeni yatırım teşvik sisteminde TRC2 Bölgesi, 6.

24 Bıdırdı, age.s.98

25 Ömer Şen, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ilçelerinin coğrafi ve potansiyel erişilebilirlik analizi, Türk Coğrafya Dergisi 73 (2019) 61-66

26 2018 Yılı Çalışma Raporu, file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/2018%20YILI%20Tekstil%20%C3%87al%C4%B1%C5%9Fma%20RAPOR U.pdf

27 TRC2 Bölgesi Mevcut Durum Raporu, https://www.karacadag.gov.tr/Planlama/Dosya/www.karacadag.org.tr_6_VX1P24GO_trc2_bolgesi_mevcut_durum_raporu.pdf.s. 217

Bölge gurubunda yer almıştır. Yeni teşvik sisteminin getirdiği avantajlarla bölge, ulusal ve uluslararası özel sektör yatırımları için cazibe merkezi konumuna gelmiştir. Son yıllarda bölgedeki istikrar ortamına paralel artan sanayi yatırımları ile belli bir ivme yakalanmış ancak bu oran hala ülke ortalamasının çok gerisinde bulunmaktadır. Bölgedeki işletmelerin sektörel dağılımına ve istihdama olan katkılarına bakıldığında gıda ürünleri imalatı, tekstil ürünleri imalatı, giyim eşyaları imalatı, metalik olmayan ürünlerin imalatı hem Şanlıurfa hem de Diyarbakır ilinde öne çıkmaktadır.

Ülkeler gelişme çabalarını sürdürürken bölgeler arası dengesizlikleri gidermeyi amaçlamaktadır. Başka bir ifade ile bir bölgenin aşırı bir şekilde kalkınıp diğer bölgenin geri kalması nedeni ile bölgeler arası dengesizliğin doğması istenilmez. Bu nedenle kalkınmaya en fazla etki eden yatırımların tahsisinde bu husus göz önünde bulundurulmalıdır. Yukarıda bahsedildiği şekilde Diyarbakır'da tekstil ve hazır giyim sektörü gelişimine önemli bir katkı sağlayacak ve Türkiye'nin uluslararası rekabet edebilirliğine katkı sağlayacaktır. Bunun yanında bölgesel olarak incelendiğinde bölge için dışsalılıklara sahip olacaktır. Bölgedeki akademiye sağlanan eğitim ile birlikte işgücü nitelik kazanacaktır. Öğrenme etkisi ile birlikte işletmelerde üretkenlik ve verimlilik artacaktır. Bağlantı etkilerini değerlendirecek olursak ileri ve geri bağlantılardan söz etmek gerekir. Akademi yatırımı ile birlikte işletmeler üretim zincirinde katma değerli ürünler üretirken, tekstil ve hazır giyim sektörünün içinde yer alan birçok yaratıcı endüstride nitelikli elaman ihtiyacını Diyarbakır'dan sağlama imkânı bulacaktır. Diyarbakır'da yaratıcı endüstrilere ait girişimlerin artması da beklenmektedir. Örneğin akademiye mezun olan öğrenciler moda tasarım atölyeleri açıp işletmelere hizmet de verebilecektir, ya da kendi markalarını oluşturup tedariklerini Diyarbakır'daki mevcut işletmelerden sağlayabilecektir. Dolayısı ile bu ileri ve geri bağlantılar sayesinde sağlanan çoğaltan etki ile birlikte yeni harcama ve tüketim kalemleri ortaya çıkacaktır.

10.9. Duyarlılık Analizi

Aşağıdaki tabloda işletme sermayesi hibe gibi bir kaynaktan alındığı varsayılmıştır. Yatırımın gelir ve giderdeki çeşitli artış ve azalışlarda nasıl bir karlılık göstereceğini hesaplamamıza olanak vermektedir.

Tablo 57. Birinci Senaryo Duyarlılık Analizi Gelir-Gider Tablosu

YILLAR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
SATIŞLAR	600.000	660.000	726.000	798.600	878.460	966.306	1.062.937	1.169.230	1.286.153	1.061.076
SABİT GİDERLER	540.000									
ÇALIŞMA SERMAYESİ GİDERLERİ	1.542.300	1.542.300	1.542.300	1.542.300	1.542.300	1.542.300	1.542.300	1.542.300	1.542.300	1.542.300
NBD	540.000 sabit giderlerin; a) Sermaye ile tamamı karşılanırsa= (-4.158.584) b) Karşılanmazsa= (-4.698.584)									
BBN Birim	16 kısa vadeli kurs	168 Uzun vadeli kurs	İskonto oranı 0%10, iç karlılık oranı ve geri ödeme süresi negatif getiri nedeniyle hesaplanamamaktadır. Proje sadece; çalışma sermayesi %50 azalıp, gelirlerin %50 artması (NBD= 2.668.889 TL), çalışma sermayesi %10 azalıp, gelirlerin %50 artması (541.617 TL) ve çalışma sermayesi %50 azalıp, gelirlerin değişmemesi durumlarında (9.799 TL) kar edebilmektedir.							
BBN TL	8.000	1.260.000								

Tablo 58. İkinci Senaryo Gelir-Gider Tablosu

YILLAR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
SATIŞLAR	600.000	660.000	726.000	798.600	878.460	966.306	1.062.937	1.169.230	1.286.153	1.061.076
SABİT GİDERLER	3.380.000									
ÇALIŞMA SERMAYESİ GİDERLERİ	2.237.400	2.237.400	2.237.400	2.237.400	2.237.400	2.237.400	2.237.400	2.237.400	2.237.400	2.237.400
NBD	3.380.000 sabit giderlerin; a) Sermaye ile tamamı karşılanırsa= (-8.429.673) b) Karşılanmazsa= (-11.809.673)									
BBN Birim	16 kısa vadeli kurs	168 Uzun vadeli kurs								
BBN TL	8.000	1.260.000								

10.10. Risk Analizi

Tekstil sektörü başta İngiltere olmak üzere birçok gelişmiş ülkenin sanayi devrimini gerçekleştirmede önemli rol oynamış ve günümüzde de kalkınmakta olan ülkelerin gelişiminde de itici güce sahip stratejik bir sektördür. Diğer sektörlerde olduğu gibi tekstil sektöründe dinamik bir yapı sergilenmekte ve dünyada küreselleşen sektörlerin başında gelmektedir. Küreselleşme süreci mal ve hizmet ticaretini arttırmış, bununla birlikte üreticiler arasında da yoğun bir rekabet süreci başlamıştır. Bu durum ülkeler açısından rekabet gücü kavramının öne çıkmasına neden olmuştur. Türkiye açısından tabir edilirse tekstil sektörü "Türkiye'nin petrolü" olarak adlandırılabilir ve rekabet gücünün artırılması ve sürdürülmesi açısından kritik öneme sahiptir.

Makroekonomik göstergelere bakıldığında 2019 yılı takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksi Eylül ayının ardından Ekim'de de yıllık bazda artış kaydetmiştir. Endeks bu dönemde 2018'in aynı ayına kıyasla %3,8 genişlemesine karşın, üretimdeki artışın %6,2 olacağını öngören piyasa beklentilerinin altında kalmıştır. Sanayi üretiminin beklentilerin altında kalmasında imalat sanayinde faaliyet gösteren 24 alt sektörün 9'unda üretimin yıllık bazda gerilemesinin rol oynadığı söylenebilir. Ekim'de, imalat sanayinde üretim yıllık bazda %3,7 oranında genişlerken, söz konusu yükselişe giyim eşyaları ile tekstil ürünleri imalatının katkısı öne çıkmıştır. Göstergelerden de anlaşılacağı üzere tekstil sektörü Türkiye açısından büyümenin ve döviz cari açığı finansmanı için imalat sanayinde önemli bir rol üstlenmektedir¹.

Rekabet gücünün sektörel düzeyde ölçülmesi konusunda literatürde yer alan çalışmalarda Türkiye'de tekstil sektörünün rekabet gücünün gün geçtikçe azaldığı çeşitli akademik çalışmalarda ortaya konulmuştur². Bu durumda Türkiye ihracatı içinde de oldukça büyük bir payı bulunan tekstil ve hazır giyim sektörünün uluslararası rekabet gücünün ölçülmesi ve bu sektörde dünya ölçeğinde yüksek ihracat performansına sahip ülkeler (Çin, Hindistan, Hong Kong, Güney Kore, Pakistan, Endonezya vb.) ile Türkiye'nin uluslararası rekabet gücünün karşılaştırmalı analizine bakmak gerekmektedir.

Rekabet gücü ülkenin uluslararası piyasalardaki rakiplerine karşı üstünlüğü anlamına gelmektedir. Rekabet gücünün ülke, firma ve endüstri/sektör düzeyinde de ölçülmesi ve değerlendirilmesi mümkündür.

Türkiye rekabet gücü açısından KİP endeksine göre bakıldığında rakibimiz konumundaki altı Asya ülkesinden sadece Pakistan dışında diğer 5 Asya ülkesine karşı rekabet gücü bakımından avantajlı durumdadır. Günümüzde özellikle Kore ve Hong Kong'a karşı bu avantajını analiz dönemimde artırdığı ifade edilebilir. Analiz sonuçlarından görüldüğü üzere Türkiye tekstil ve hazır giyim sektöründe Asya ülkeleri ile bir rekabet içindedir. Bu süreçte Türkiye'nin Ar-Ge'ye

1 Dünya ve Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler, Türkiye iş bankası ekonomik araştırmalar departmanı, Ocak 2020, <https://ekonomi.isbank.com.tr>.

2 Yener Yücel, Uluslararası Ticaretin Serbestleştirilmesi Sürecinde Türk Tekstil Ve Hazır Giyim Sektörünün Rekabet Gücü ve Çin Tehdidi, Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, Yıl: 2010, Cilt 29, Sayı:2, s.227-250.

daha fazla kaynak aktararak rekabetçi pozisyonunu artırması ve daha düşük maliyetlerle yüksek kalitede, nitelikli ürünler üreterek ihraç etmesi gerekmektedir³.

Makro düzeyde risk tanımlaması yapıldıktan sonra, yatırım projesinin su riskleri taşıyıp taşımadığı değerlendirilmesi beklenir. Bunlar; sonuca ulaşamama riski, gecikme riski, bütçeyi aşma riski, proje ürününde hatalar olma riski, proje ürününün işletiminde zorluklar yaşama riski, proje ürünün beklenen performansı vermeme riski, proje ürününün ileride güncellenmesi ve modernize edilmemesinin imkânsız olması riski, teknolojik yenilik riskidir.

Sonuca ulaşamama riski: Yatırım arkasında çok güçlü bir kurumsal destek bulunmaktadır.

Gecikme riski: Yatırım her iki opsiyonda da görece kısa bir sürede gerçekleştirilebilir durumdadır. Özellikle Sanayi Mektebi Yerleşkesi seçilmesi durumunda fiziki imkânların hazır olması önemli bir avantajdır.

Bütçeyi aşma riski: Yatırım kararı alınmadan önce örnek uygulama ziyaretleri ve uzman görüşleri ile birlikte yatırım maliyetleri değerlendirilmiştir.

Proje ürününde hatalar olma riski: Akademideki program ve derslerin tespiti talep analizi, saha ziyetleri ve iyi uygulama örneklerinin incelenmesi sonucunda belirlenmiştir.

Proje ürününün işletiminde zorluklar yaşama riski: Akademinin planlana örgütsel yapısı ve iş birliği içinde kurumların kurumsal kapasiteleri bu riski minimize etmektedir.

Proje ürünün beklenen performansı vermeme riski: Bu anlamda bir yatırım İstanbul'dan sonra Türkiye'de ikinci olarak Diyarbakır'da gerçekleşecektir. Bursa, İzmir ve Denizli örnekleri dar kapsamda ve İstanbul iyi örnekleri ile kıyaslanamaz düzeydedir. Yatırımın en büyük riski de burada bulunmaktadır.

Proje ürününün ileride güncellenmesi ve modernize edilmemesinin imkânsız olması riski: Hem eğitim programı hem de yöntemleri geliştirilebilir düzeydedir.

Teknolojik yenilik riski: Eğitim uygulamalarının gelenekselden dijitale geçmesi beklenen bir durumdur.

3 Yücel, age.s.106

SONUÇ

Diyarbakır geçmişten günümüze Anadolu'nun kadim şehirlerinden biri ola gelmiştir. İlk çağlardan itibaren uygarlığın izlerini taşıyan, doğu ve batıyı birleştiren bir yerleşim yeridir. Diyarbakır tarihi ve kültürel birikiminin yanı sıra tarım ve ticaret faaliyetlerinde de bölgenin önemli merkezlerinden birisi konumundadır. Sanayide yaşanan değişim ise kayda değer düzeydedir. Özellikle tekstil sektöründe gerçekleşen yatırımlar ve yeni yatırım kararları bunun en önemli göstergesidir. Yatırım kararlarının arkasında çeşitli nedenler olmakla birlikte bunların en önemlisi bölgeye verilen teşvikler ve bu yönde alınan politika kararları olmuştur.

Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi kurulması ile ilgili çalışmalar 2012 yılında başlamıştır. Diyarbakır da Diyarbakır Valiliğinin koordinasyonu, Karacadağ Kalkınma Ajansı, Güneydoğu Tekstil Sanayi İş Adamları Derneği (GÜNTİAD) ve Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası (DTSO)'nın destekleri ile Diyarbakır'da Tekstilkent kurulması ilgili büyük bir gayret gösterilmektedir. Artan yatırımlar ve yatırım ortamında gerçekleşen iyileşme sonucu Diyarbakır'da tekstil kümelenmesi kavramından söz edilir olunmuştur. Şu bir gerçektir ki hem ülkemizde hem de dünyada var olan kümeler ve yığınlar göz önüne alındığında Diyarbakır'ın bu konuda belirli bir yol kat edilmesi gerekmektedir. Ancak şehirde sadece politika karar vericiler düzeyinde değil diğer katmanlarda da bu süreç desteklenmekte ve kabul görülmektedir.

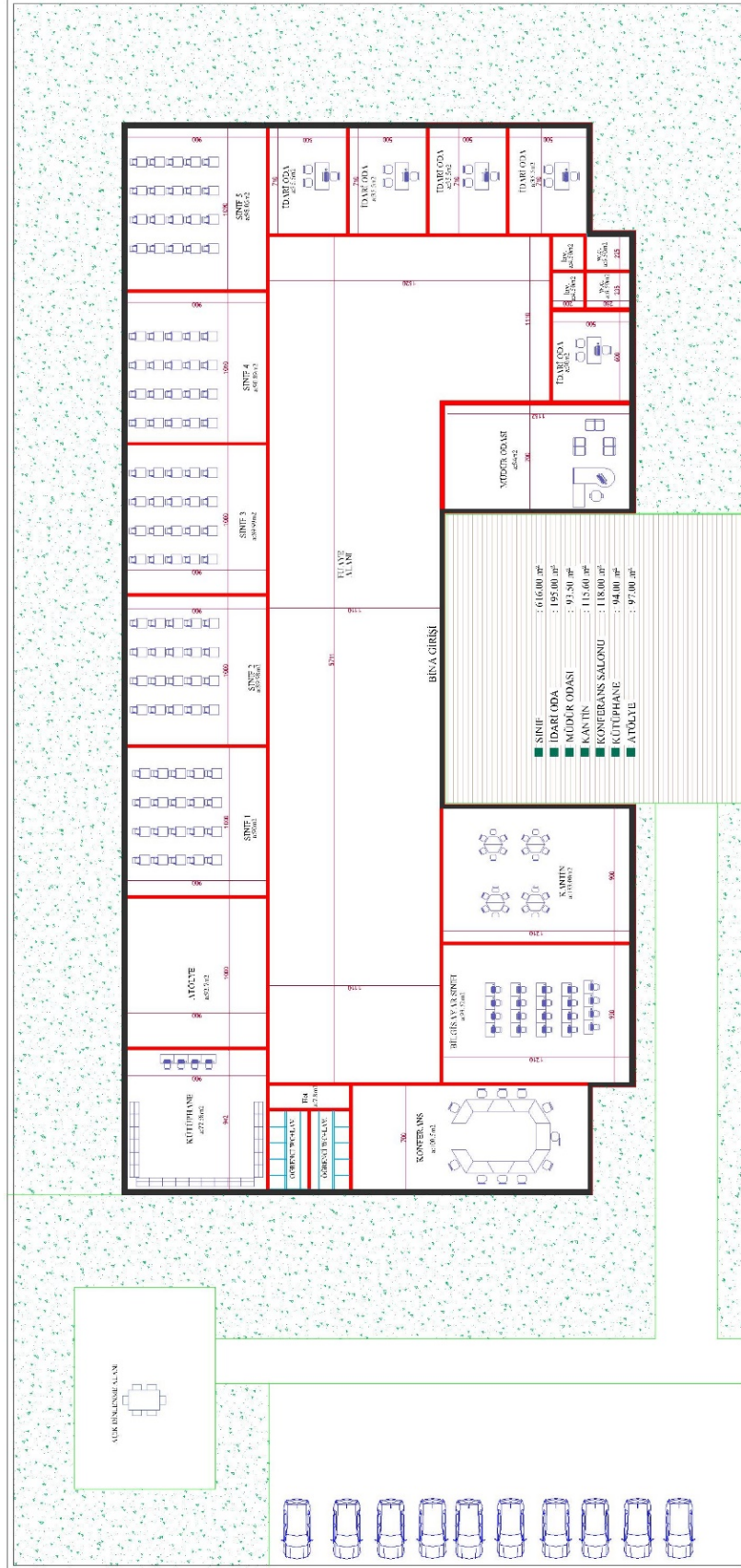
Tekstil işverenlerin yaşadığı en temel sorunların başında nitelikli iş gücü temini gelmektedir. Bu sorun Diyarbakır'da var olan ve yatırım yapmak isteyen işletmeler içinde geçerlidir. İşletmelerde çalışan beyaz ve mavi yakalı çalışanların hem tedariki hem de mevcut olanların eğitimi önemli bir sorundur. Özellikle işletmelerin ihtiyaçlarını karşılayan ve onların taleplerine göre şekillenmiş bir eğitim almış moda ve tasarım alanında yetişmiş personel bulmak oldukça güçtür.

Yapılan bu çalışma Diyarbakır'da Moda ve Hazır Giyim Akademisi kurulmasına yöneliktir. Çalışmanın sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi için Diyarbakır'da ve İstanbul'da odak grup toplantıları, örnek uyguma ziyaretleri, firma ziyaretleri ve anketler gerçekleştirilmiştir. Güçlü bir teorik çerçeve oluşturmaya yönelik literatür taraması, mevcut durum analizi ve dünyada ve Türkiye'de uygulama örnekleri ve sektörel gelişmeler analiz edilmiştir.

Çalışmada yatırım yeri olarak iki opsiyon ele alınmıştır. Birincisi Sanayi Mektebi Yerleşkesi diğeri de Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Yerleşkesidir. Her iki opsiyonda planlanan kapasitede fizibil gözükmemektedir. Ancak Sanayi Mektebi opsiyonu yapılan duyarlılık analizlerinde örgütsel yapısının küçültülmesi fizibil olmasına imkan vermektedir. Ayrıca Sanayi Mektebi Yerleşkesi'nin hali hazırda yatırım için uygun olması ve düşük yatırım bütçesi sayesinde yatırımı gerçekleştirilebilir kılmaktadır. Bununla birlikte her iki yatırım yeri kararı da Diyarbakır'ın ekonomik ve sosyal gelişimine sağlayacağı katkı yadsınamaz ve uzun vadede bu yatırım ihtiyacı bölge için artmaktadır.

EKLER

DİYARBAKIR MODA AKADEMİSİ

DIYARBAKIR MODA AKADEMİSİ

KAYNAKÇA

Bıdırdı, H., (2019). Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe Türkiye'nin Uluslararası Rekabet Gücü'nün Seçilmiş Asya Ülkeleri İle Karşılaştırılması. 3. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi , Diyarbakır.

Denli, K., (2018). Halkın Gözünde Diyarbakır Kent İmajı ve Marka Şehir Olarak Diyarbakır: Diyarbakır Örneği. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Malatya.

Deniz, H., (2017). Diyarbakır Dış Ticareti 2017, T. C. Karacadağ Kalkınma Ajansı Diyarbakır Yatırım Destek Ofişi.

https://www.karacadag.gov.tr/Dokuman/Dosya/www.karacadag.gov.tr_298_FF8F64XO_dis_ticaret_2017.pdf

Diyarbakır Ticaret Borsası, (2017). 2017 Faaliyet Raporu.

<http://www.diyarbakirtb.org.tr/site/index.php/tr/faaliyet-raporlari.html>

Diyarbakır Valiliği, (2019). Diyarbakır'da Doğa ve İnsan.

<http://www.diyarbakir.gov.tr/diyarbakir-da-doga-ve-insan>

Doğan, N. ve Palamutcu, S., (2013). Tekstil Ve Hazır Giyim Sektöründe Nitelikli İş Gücü Yetiştirme Programları. 3. Sanayi Şurası, Ankara.

EDAM, (2016). Türkiye İçin Bir Rekabet Endeksi Raporu.

<http://www.turkonfed.org/Files/ContentFile/turkiye-icin-bir-rekabet-endeksi-raporu.pdf>

Ellen Macarthur Foundation, (2017). A New Textiles Economy: Redesigning Fashion's Future.

https://www.ellenmacarthurfoundation.org/assets/downloads/publications/A-New-Textiles-Economy_Full-Report.pdf

Engin, E., (2005). İşletmelerin Uluslararası Rekabet Stratejileri ve Uygulamalı Bir Araştırma. Edirne Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek lisans tezi), Edirne.

Karacadağ Kalkınma Ajansı, (2013). TRC2 Bölgesi Mevcut Durum Raporu. s368.

https://www.karacadag.gov.tr/Planlama/Dosya/www.karacadag.org.tr_6_VX1P24GO_trc2_bolgesi_mevcut_durum_raporu.pdf

Kişoğlu, S., (2004). Kuruluş Yeri Seçiminin Boyutsal Analiz Yöntemi İle Belirlenmesi; Giyim Sektörü Örneği. Mühendis ve Makina Dergisi. 530(45), s.43.

Mashkoor, Y., (2017). Success Factors in Fashion Industry. Tampere University Of Technology, (Master's Degree Thesis), Finlandiya.

Mete., M. ve Aksoy, C., (2015). Diyarbakır İli Sanayi Profiline Oluşturulması Raporu. 1. Bartın Kalkınma Sempozyumu, Bartın.

Ok, M.Ö. (2017). Diyarbakır Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü Çalışma Koşulları ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Analiz Raporu. Güneydoğu Tekstil Sanayi ve İş Adamları Derneği, s62.

Öndoğan, E.N., (2018). Hazır Giyim Sektörü ve Yeşil Pazarlama. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(27), 97-110.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2017). Diyarbakır İli 2017 Yılı Çevre Durum Raporu. https://webdosya.csb.gov.tr/db/ced/icerikler/d-yarbak-r_-cdr2017-20180711164325.pdf

Türkiye İş Bankası Ekonomik Araştırmalar Departmanı, (2020). Dünya ve Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler. https://ekonomi.isbank.com.tr/contentmanagement/Documents/tr03_aylik/2019/DTEG_201905_ticaret_muzakerelerine_iliskin_gelismeler_gundemde.pdf

URAK, (2018). İllerarası Rekabetçilik Endeksi 2018. http://www.urak.org/wp-content/uploads/2019/05/URAK_%C4%B0RE_2018-2.pdf

Ünlükara, T. ve Berköz, L. (2016). Alışveriş Merkezlerinin Yer Seçimi Kriterleri: İstanbul Örneği. Megaron, 11(3):437-448

Yücel, Y., (2010). Uluslararası Ticaretin Serbestleştirilmesi Sürecinde Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Rekabet Gücü ve Çin Tehditi. Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, 2(29), 227-250.

Zincirkıran, M. ve Akbulut, Y. (2016). Konfeksiyon Sektöründe İşgücü Eğitimi Sorunu: Balgat Örneği. International Journal of Innovative Strategical Social Research, 1(1), s24.

Diyarbakır Moda ve Hazır Giyim Akademisi

DİMODA | Fizibilite Çalışması

“Bu kitabın içeriğinden sadece Diyarbakır Tekstil Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü sorumludur ve bu içeriğin herhangi bir şekilde T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın veya Karacadağ Kalkınma Ajansı’nın görüş ya da tutumunu yansıttığı mütalaa edilemez.”

Idema Life Catering Organizasyon Hiz. Tic. Ltd. Şti.

Yeşilce Mah. Çelik Cad. No:41/1 Kağıthane-İstanbul Maslak V.D.: 178 125 5776